

Χρόνος Γ.

ΓΕΝΑΡΗΣ - ΜΑΡΤΗΣ

Γρόσια 40

Ἄρ. 1

Δραχμές 7

Ἠρώ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

Σαυτό τό φύλλο δημοσιεύουν οἱ κ. κ.

ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ, Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ, Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ, Α. καὶ Τ. (μετ. Γιάκοψεν), ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜ-
ΠΥΣΗΣ, Δ. ΣΑΡΡΟΣ (μετ. Εὐριπίδη), Ζ. ΦΥΤΙΔΗΣ, Δ. ΣΤΑΥΡΟΥ
(μετάφραση "Εδγαρ Πόε), ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ (μετάφραση Μωρεᾶς).

Α. (μετάφραση ποιημάτων Μπάρρετ-Μπράουνιγκ, Ροβέρτου Μπράουνιγκ,
Δάντε, Γκαμπριέλ-Ροσέτι). Γ. Β., Μ. κ. τ. λ.

ΠΟΛΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΒΕΤΙΑΣ

1922

ΖΩΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ

Διευθυντής ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : ΓΑΛΑΤΑΣ ΟΥΖΟΥΝ ΧΑΝ, 6

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ : Για ένα χρόνο Λίρες 2
Για έξη μήνες » 1

ΣΗΜ.— Οί συνδρομές αρχίζουν από την 1η του Γενάρη.
Όσοι θέλουν νάχουν τὰ 6 προηγούμενα φύλλα που έχουν εκδοθεί θὰ πληρώσουν 3 λίρες παραπάνω.

“ΖΟΕ΄, CAHIERS LITTÉRAIRES

Directeur : A. MELACHRINOS

Rédaction : Galata, Ouzoun Han, N° 6 — Constantinople.

Il sera rendu compte de tout ouvrage dont un exemplaire sera envoyé à la Direction.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΔΑΒΑΜΕ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Η ΜΟΥΣΑ, Μηνιαίο Περιοδικό. Μάρτιος. Αθήνα.
Ο ΛΟΓΟΣ τῆς Πόλης.
ΕΣΤΙΑΔΑ τῆς Χίου

ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. ΑΘΑΝΑ, Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτο, Τραγούδια.
ΤΙΜΟΥ ΜΑΛΑΝΟΥ, Λυρικά Ταξίδια.
ΣΤ. ΚΑΝΟΝΙΝΗ, Ἡ Ἐλεούσα.
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΜΑΥΡΙΔΗ, Χαρὲς καὶ Λύπες.

Γιὰ τὰ βιβλία αὐτὰ θὰ μιλήσουμε στὸ ἐπόμενο φύλλο.

Πουλιούνται στὰ Γραφεῖα τῆς «Ζωῆς» οἱ ἀκόλουθες ἐκδόσεις τῆς τοῦ 1921.

- 1) ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ.
- 2) ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΑΙ,
- 3) ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ.
- 4) ΜΗΔΕΙΑ.

Τυπώνεται ἡ ΕΚΑΒΗ.

Τιμὴ τοῦ καθενὸς Γρ. 30.—

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ * * * * *

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Ὁ Καλεστής

Γιὰ κάποιο τόπο ἀλαργινὸ κινήσαμε καὶ ξένο,
τοὺς γάμους νὰ ἐτοιμάσουμε τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης.
Κ' ἐδῶ μπροστά μας πρόβαλλεν ἡ μαγεμένη χώρα,
σὰ ξαφνικὸ ἀντιλάμπισμα τῶν ξωτικῶν ψυχῶν μας.
Ὅλα ἠσυχάζουν ἰδεατὰ, σὰν ὅταν τὸ φεγγάρι
μὲ μάγο μαρμαρόνει φῶς τῆ χώρα ἐνὸ κοιμάται.
Καὶ καλεστήν ἐδιάλεξαν ἐμένα, ποὺ ἀρμονίζω
μὲς τὴν αὐλὴ τοῦ Ἥλιόρηγα τὶς ἰσραφωδίες τῶν ῥόδων
κι ὅταν κεντᾶ τὶς κορυφὲς μὲ τοῦ φωτὸς τὰ βέλη,
κρούω τὴν λύρα καὶ ριγοῦν ἀπὸ διπλὴ τρεμούλα.
Καὶ καλεστής ἐδῶ ἔφτασα γιὰ νὰ καλέσω τὰ ὄντα,
ποὺ γέννησε ἡ ἀγάπη τους κι ἀνάθρεψε τὸ φῶς τους,
νάρθοῦν ἀπόπου κρυφοζοῦν καὶ νὰ μὲ ἀναδρουσίουν
μὲ ὄ,τι ἀπαλὸ κι ἀχνόδροσο ξεχνόισε ἡ ψυχὴ τους.

Καλῶ παιδιά ἠλιογέννητα, ποὺ ἀπ' τὰ παμπάλαια χρόνια
ἐβύζαιναν μυστηριακὰ τὸ φῶς τους μὲς τοὺς μύθους,
σὲ μεταμόρφωση ἀπαλὴ καὶ μοσκοαναθρεμένη,
γιὰ νὰ μοῦ μάθουν τοὺς ρυθμοὺς ποὺ κλείνει τὸ τραγούδι,
ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ λούλουδα καὶ χύνεται μὲς τᾶστρα,
περνώντας μὲς ἀπ' τὰ νερὰ ποὺ μυθικὰ παφλάζουν,
κ' ὑμέναιους δένει μυστικούς μὲ τὸν παλμὸ τῆς ὥρας,
στοὺς φλοίσβους, στὰ τρεμόφωτα καὶ στὰ γλυκόπνοια μύρα
κι ἔτσι ξηγώντας τῶνειρο ποὺ θὰ τοὺς στεφανώσει,
θένα ἱστορήσω στόλισμα, τὸ ἄξιο γιὰ δῶρο τοῦ Ἥλιου.

Ἄς τρέμει, ὁ νοὺς ὁ ἀπάρθενος, πλάσματα μελετώντας,
καὶ σάρκα ἄς δίνει στοὺς ἀχούς κι ἀχνὲς μορφὲς στὰ μύρα.

Ὁ Χορὸς τῶν Παρανύμφων**Στροφή**

Εἴμασταν τρεῖς βασιλοκόρες
στὸν Πύργο τοῦ ἄφαντου Ρηγός,
ποῦ βασίλευε παντοῦ,
μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρό,
μὲ τὸν πάνσοφό του γού.

Κι ἔδωκε προικιὰ στὴν κάθε μιὰ:
Τῆ γῆς μὲ τὰ δάση καὶ νερά,
ἔδωκε στὴν πρώτη
νὰ περιδιαβάσει
τὴν πανέμορφη τῆς νιότη.

Κι ἔδωκε στὴ δεύτερη στολίδια
θρύλων καὶ παραμυθιῶν,
ποῦ σωριάζαν οἱ αἰῶνες
στὸν ἀφάνταχτο χαζνέ του
καὶ γνωρίζαμε ἐμεῖς μόνες.

Μὰ ὅταν ἦρθε ἡ ἀράδα τῆς στερνῆς,
τρία χρόνια μελετούσε ἀκέρια
τὸ ἀκριβότερον ὁπούχε βιός,
ποῦ δὲ χάριζε τῆ βασιλεία του πλέρια.
Καὶ τῆ μαγικῆ τῆς δίνει βούλα!
Μὰ ἔτσι ἡ πιὸ μικρὴ βασιλοπούλα,
ρηγαδεύει στοὺς δικούς μας κόσμους
μὲ τὸ πνεῦμα ποῦ τοὺς πνέει καὶ γροικᾷ
τὰ βαθιὰ τους μυστικά.

Ἀντιστροφή

Ευπνήσαν ἀπ' τὸν ὕπνο τὸ βαρήσκιοτο
κ' εἶπαν: — Ὀνειρευτήκαμε ὅλες.
— Ἐμένα, μοῦ εἶπε, θάρθει μιὰν ἀυγή,
ποῦ ἀνθοῦν οἱ σαλκιμιές οἱ μυροβόλες.

— Στῶριο περβόλι θεναρθεῖ τὸ δειλινό,
εἶπε ἡ ἄλλη, καὶ ἀκριβῆ του εἶναι ὅποια
κάθετα ἐκείνον ἀπαντέχοντας,
στὸν ἥσκιο ποῦ ἔχουν πλέξει τὰ ἡλιοτρόπια.

Κεῖπε ἡ μικρὴ, ποῦ δὲν ἐμίλησε ποτές:
— Τὸνειρό μου, ἐμένα, εἶναι εὐλογημένο·
θάρθει νὰ μὲ φιλήσει πρὸς τὸ δύσεμα
καὶ θάναί ἡ ὥρα ποῦ πεθαίνω.

Ὁ Καλεστής

Νυφούλες ἡσκιοπλέξουδες,
ποῦ κάτω ἀπ' τὰ σαλκίμια
τῆ μέρα κοίτεστε ἄφαντες,
σὲ ἀφράτη, εὐώδια γύμνια·

ἢ πὰ στὸ ρέμα ἀνάγεστε,
ποῦ ὡς νούφαρα ἕνα δέιλι
φαντάζετε νερόσυρτες,
— στερνόνειρο τοῦ Ἀπρίλη. —

Δέτε! σὰν σὲ ὕπνου γήτεμα
ποῦ ἀναταράζει ἡ λίμνη·
στὰ φεγγαρόκρουστα δεντρὰ
ἀνάβουνε μύριοι ὕμνοι.

Φανῆτε! ὅπου κι ἂν βρίσκεστε,
μέσα στὸ δάσος, εἶτε
μὲς στῶν νερῶν τὸν ἀνθοαφρό
κέλατε, μαζωχτήτε. —

Μιὰ Νύφη

Βγήκα μεσημεριάτισσα
στοῦ πηγαδιοῦ τὰ φρώχειλα,
καὶ στὸ γιαλὸ περπάτησα
πὰ σὲ πελώριο κόχυλα.

Μιὰ Β' Νύφη

Ὀνειρα ἔβλεπα ἄλικά
μέσα σὲ ρόδου κάλυκα.

Μιὰ Γ' Νύφη

Σῶλο τὸ δέιλι, ἐγέλαγα
πὰ σὲ γαλάζια πέλαγα.

Μιά Δ'. Νύφη

Ὅπου βοῦζει ἡ μέλισσα
κ' ἡ πεταλούδα βόσκει,
ἕπνο νὰ πάρω θέλησα,
στῶν σαλκιμιῶν τὸ ἀπόσκι·

κεῖχα τερπνὸ διαλόισμα:
τί τάχα νὰ ἐτραγοῦδα
τοῦ μελισσιοῦ τὸ βόισμα,
μέσα σὲ ἀνθῶν βελούδα,

στὸν ξένο κοιμησιάρη
ποῦ ἀγγίκαε τὸ φεγγάρι;

Ὁ Ἀπολλώνιος

Ἐδῶ ποῦ εἴμαστε πάροχοι κεῖναι καμπήσια ἡ αὔρα,
ποῦ σμίγει ὁ ἀχὸς τοῦ τζιτζικιοῦ μὲ τῆς νεροχελώνας,
(τοὺς συνεριούνται τὰ πουλιά, ζυγιάζονται ψηλά τους
καὶ βγάζουν λαρυγγιάσματα πρὸ ἀπόκοτα καὶ ξένα)
ἄς ἀκουστεῖ ὁ ἀγνὸς σκοπὸς καὶ νὰ τὸ πεῖ ὅπως τῶπαν:
Κάθε ὄμορφο εἶναι καὶ καλὸ, κάθε καλὸ δικό μας.
Σὲ ὅ,τι κι ἂν πούμε παλαικὸ, μῦθος ἂν εἶναι ἢ θρύλος,
ἄς πάρουμε, πνέοντας νέα δροσιά, τὸ νόημα τὸ αἰώνιο.

Ὁ Χορὸς

Σὰ νᾶναι ἡ γῆς πρωτόπλαστη
κ' ἐπρόβαλλε σὰ ξένη,
ἀπόψε, καλοσημαδη
ποῦ ἡ νύχτα ἀργοπλαταίνει,
τὸ λέει ἀπὸ τὸ φούντωμα
μὲ νέο καημὸ τὸ ἀηδόνι
καὶ τὸ φεγγάρι δλόγιμο
τὸ μάγεμα ψηλόνει.

Ἀπολλώνιος.

Ὁ Νούς μου ἄς ἔμπει στὸ χορὸ γιὰ νὰ ρυθμίσει τάστρα,
ποῦ τὰ ὀδηγᾷ ὁ Ἐρωτας στὴ γῆ μας ἀπ' τὰ οὐράνια.

Σέρνει ἡ Σελήνη τὸ χορὸ τῶν ἀστρων πὰ στὴ γλῶη,
ὁ Ἀποσπερίτης ὁ ὄμορφος σηκώνει τὴν οὐρά της,
τὸ Ἀλετροπόδι, σέρνεται πίσου ἀπ' τὴν ὄρια Πούλια.

Δεμένοι μ' ἀστρα οἱ ἄνθρωποι ψυχολογοῦν στὰ οὐράνια.

— Ἐμπάτε ζῶδια, στὸ χορὸ νὰ δοῦμε ἀνθρώπων μοῖρες.
Μπαίνει κι ὁ Ἥλιος στὸ χορὸ, χορεύει μὲ τίς Ὠρες.
Ἦλιε μου, τὸν Ἀπριλομάη, ὅταν στὸν Ταῦρο μπαίνεις,
φουσκοδεντριάζει, ἀνθίζει ἡ γῆς, ἄξιε, τρισάξιε Ταῦρε!

— Νεράιδες, μπάτε στὸ χορὸ, γιαιούδες, δασοκόρες.
Λάμπει ἡ ψυχὴ τους ἀστρινη καὶ φαίνεται ἡ μορφὴ τους,
ποῦ θὰ ξεχωρίζες μὴν πεῖς, μάταια, μορφὴ καὶ ἰδέα,
τὶ πνευματόνεται ἡ μορφὴ, γίνεται ἡ ἰδέα σου πλάσμα,
σὲ ὅ,τι ἔλεγεσ ποῦ ἐγνώριζες πνοὴ ἄλλη ἔχει περάσει,
ἡ Πλάση ὄνειρογέννημα, τὸνειρο ἀνθίζει πάλι.

— Νεράιδες, μπάτε στὸ χορὸ νὰ πείτε νέα τραγοῦδια.
Πλέξαν τριφυλοφλήσκουνα σὲ βρούλινα στεφάνια,
στάγριοιολούλουδα ἔσιμιξαν τὰ ρόδα καὶ τὰ κρίνα,
— ἀκόμα_σειοῦνται δροσερὰ σὰ νάταν στὰ τσουινιά τους, —
καὶ μιὰ ἀνοιξιάτικη εὐωδιὰ περνάει τὸ κάθε σχῆμα,
τὶ ἀνάργερες περίπλεξαν χέρια κ' ἤσκιους ποδιῶνε
ποῦ ἔλεγα: Κήποι κρεμαστοὶ θὰ ἐκύνκλωσαν τὸ νοῦ μου.

Πιὸ νᾶν' τὸ καλὸ μῆνυμα ποῦ ἀντιλαλεῖ ἐδῶ κάτω;

— Ἀνθρώποι μπάτε στὸ χορὸ νὰ μάθετε τραγοῦδια!
Στέλνει τὴν κόρη του Ἀνοιξη στῶν Ἐποχῶν τὸν κήπο
νὰ στρώσει πεύκια πλουμιστὰ γιὰ νὰ περάσει, ὁ Ἥλιος.
Κι ὁ Ζέφυρος στὴν Ἀνοιξη τινάζει τὸ μαντίλι.
— Ἐωθιὲς κι ἄνθρωποι στὸ χορὸ λένε τὰ νέα τραγοῦδια:
Χορεύουν τόσο ἀνάλαφρα ποῦ δὲν πατοῦν στὸ χῶμα,
κρυφὰ σκαλίζει ὁ Ἐρωτας τῆς Ἀνοιξης τὸν κόρφο
καὶ δὲν κρατιέται ὁ ἄνθρωπος τὴν Πλάσην ἀγκαλιάζει.

— Ζευγάρι μου ουρανόδρομο, τή γή πού εκαταδέχτης,
 κι ἂν εἶσαι ὁ σπόρος τῆς ζωῆς, τῆς τέχνης εἶσαι ἡ φλόγα.
 Τὸ ἔρθει σου μοσκοβόλαγε τὸν πετρωμένο μου ὕπνο,
 κι ἂν μὲ καλέσατε ἤρεμα μὲς ἀπ' τὰ μάγια τοῦ ὕπνου,
 βρήκα τ' ὅ,τι δνειρέβομουν νὰ τὸ δροσιζεῖ ἡ Φύση,
 καὶ σμιλοντάς σας τῶναιρο μὲ τὴν ἀδρῆ θεωρεία,
 θὰ πῶ σὲ ἀνθρώπινη λαλιά τὰ πιὸ κρυφὰ τῆς Πλάσης.

— Ἦλιε μου, σὲ, τι κι ἂν σοῦ πῶ κι ὅπως κι ἂν τὸ ταιριάξω:
 μὲ τὸ ὑπερήφανο ὄνειρο πού τὰ βουνὰ ψηλόνουν,
 ἢ στὴ λαχτάρα πού θροεῖ τοῦ σμαραγδένιου δάσου,
 ὅταν τὸ ἀγέρι πρόφαση παίρνει το νὰ ξεσπάσει
 ρυθμούς ὁπού τὸ ἀνησυχοῦν κι ἀχοῦς πού τὸ κατέχουν·
 ἢ πιὸ καλὰ μὲ τὸ σκοπὸ πού ἡ θάλασσα, γριά βάρια,
 τῆ γῆς, παιδοῦλα, σὲ ἀγκαλιὰ τῆ γλυκονανουρίζει,
 θάναι γιὰ Σένα ἀταίριαστο γιὰ εἶσαι ἀπάνου ἀπ' ὅλα.

— Κερά, πού τῶναιρο κρατεῖς καὶ τὸ περιδιαβάξεις
 κι ἀπ' τὸ μελένιο κύκλο σου δροσταλάζει εὐώδιο,
 τῆ ζωῆ του τῆ ἀβρότατη κάμεις τὴν παραμῦθι,
 τὸ παραμῦθι ἀνιστοράς πάνου στὰ ριὰ τὰ ὑφάδια,
 στὸν οὐρανὸ τὰ διάξεσαι, στὰ σύγγεφα τὰ φαίνεις
 καὶ πὰ στῆς λίμνης τὰ νερὰ πλουμίζεις καὶ ξομπλιάζεις.
 Μὲ ὅ,τι ἐλαχτάρισε ποιητῆς, ξωθιῶν στολίζεις πέπλους.

Ποιοὶ νὰ γεννήσαν ἄραγες τέτιες μορφές πανώριες,
 πού Νύφες ξενοχάραγες στὴν ἐρωτόπαθη ὥρα
 στὸ πλέον ἀπόκοτοτο ὄνειρο νὰ φανταστοῦν δὲν μπόρααν;
 Βέβαια, ὅταν γεννιούσασταν τάνθοῦλια ἐκελαϊδούσαν
 τὰ συνεπήρε ἡ ἔξαρση τὸ λάλημα ἀστοχῆσαν
 κι ἀρωματάει ἡ σκέψη τους, γιὰ Ἐσῶς αἰώνιο ἐγκώμιο.

ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

Σὰ σκλάβο μὲς τὰ κάτεργα καὶ τὰ καράβια τὰ ψηλὰ
 Μὲ τυραννοῦσαν οἱ πικρὲς ἐρωτικές μου ἡμέρες,
 Κι ὅμως ἀκόμα ἡ θάλασσα τῶν πόνων μου μὲ ξεγελά,
 Σὰ νὰ λιχνίζει πόθοῦς μου σὲ μυθικὲς γαλέρες.

Ἀθήνα 21 8/βρη 1921

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΟΙ ΣΚΟΤΕΙΝΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

Σὲ κάποιους δρόμους σκοτεινοὺς πλανήθηκα μιὰ νύχτα
 Μιὰ νύχτα ὀγρῆ κι ὀμιχληρῆ κι ἀπ' τῆ νοτιὰ δαρμένη,
 Μιὰ νύχτα χειμωνιάτικη, μιὰ νύχτα ζοφερῆ.

Σκιὲς γλυστροῦσαν ἀκαθόριστες, ἐδῶ καὶ κεῖ,
 Πρὸς τὶς γωνιές, πρὸς τὰ βαθιά, στοὺς νοτισμένους τοίχους,
 Στὶς πόρτες, πού ἀνοιγόκλειναν σπασμαδικά.
 Καὶ κάποια γέλια ἰδιότροπα, παράξενα ἀντηχοῦσαν
 Καὶ κάποια λόγια ἀθόρυβα; κρυμμένα, φοβισμένα.

Σὲ κάποιους δρόμους σκοτεινοὺς πλανήθηκα μιὰ νύχτα
 Κ' εἶδα ὡς λουλούδια στὸν πηλὸ τῶν βάλτων αὐξημένα
 Γυναῖκες, πού ζητιάνευαν τὸ λάγνο καὶ κι ἄγριο πάθος
 Κι ἐκστατικὲς τὶς ἄρρωστες διψοῦσαν ἡδονές,
 Γυναῖκες μὲ δλοκόκκινα μαλλιά, γαλάζια χεῖλια,
 Μὲ στήθια ὠχρά, μὲ μάτια ὠχρά, μὲ τὰ κορμιὰ ὠχρά, ὅλα...

Σὲ κάποιους δρόμους σκοτεινοὺς πλανήθηκα μιὰ νύχτα
 Κ' εἶδα ἑνὸς Ἄδη Δαντικοῦ τὶς ἄγριες φλόγες, φλόγες...

ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος κι ἀριὰ ἡ βροχοῦλα ἐκίλα
 Στὰ γυμνωμένα ἀκρόκλινα καὶ στὰ πεσμένα φύλλα
 Κι ἀριὰ ἡ βροχοῦλα τὰ χλωμὰ ράντιζε πρόσωπά μας.

Καὶ στὴν θλιμμένη εὐγενικὰ κ' εὐαίσθητη καρδιά μας
 Στάλα πρὸς στάλα τῆς Μανὸν ἡ μουσικὴ ἀγωνία
 Γλυστροῦσε ἀργὰ καὶ ρυθμικά.

Πρὸς τὴ δεντροστοιχία
 Σταματημένο, ἕνα διπλὸν ἀκίνητοῦσε ἀμάξι,
 Λὲς καὶ φοβόταν τὴ σιωπὴ τῆς νύχτας νὰ ταράξει
 Καὶ πέρα ἡ κίτρινη ἀστραπὴ σπιθοβολοῦσε ἀκόμα
 Σὰν τὴ φτεροῦγα ἑνὸς πουλιοῦ, πού ἀντιχτυπάει τὸ χῶμα
 Πρὶν ξεψυχήσει.

Τῆς Μανὸν ἡ μουσικὴ ἀγωνία
 Στὴν μακριὰ ἀντιβούιζε κι ὄγρη δεντροστοιχία
 Ὡς ἡ βροχὴ λυπητερὰ στάλα πρὸς στάλα ἐκύλα
 Στὰ γυμνωμένα ἀκρόκλωνα καὶ στὰ πεσμένα φύλλα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,"

Στὴ βυσινιά τὴν κάμαρα ποὺ ἀργοδιαβαίνουν
 βουβὲς αἱ ἀνθοφόρες ὥρες
 ν' ἀρθεῖς, ἔτσι ἀναπάντεχα σὲ περιμένω
 Μονάχη σου, ὡς μοῦ τὸ ἔχεις τάξει.

Κρατῶ κλειδὶ χρυσόβουλον μὰ δὲν ἐμπαίνω
 μὴ λάχει ἡ Σκιά μου καὶ ταράξει
 τὴ θύμηση καὶ οἱ ἀνθοφόρες ὥρες
 πάψουν, βουβὲς ν' ἀργοδιαβαίνουν.

Στὴν βυσινιά τὴν κάμαρα πλανιέται
 ὁ γλυκὸς ἦχος δυὸ φιλιῶν,
 πὰ στὸ τραπέζι σὲ κρυστάλινο ἀνθογυάλι
 τῆς Ζωῆς μας τὰ ἀνθία ἀργοπεθαίνουν
 χωρὶς δροσιὰ χωρὶς νερό.

Ἔλα, ὡς μοῦ τὸ ἔταξες μὲ ὅτι δὲν σβύεται
 νὰ ἀνάψουμε τοῦ Πόθου τὸ μανουάλι,
 Ἄκαρτεράω... Σὲ ἀκαρτεράω... τόσον καιρό.,
 μὲ δάκρυα καὶ φιλιὰ ποὺ δὲν παιδαίνουν
 νὰ παρατείνωμε τὴν ἀγωνία τῶν ἀνθιῶν.

ΑΠΟ ΤΑ "ΠΑΡΑΠΕΤΑΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,"

Τῆς φεγγαρόλουστης νυχτιᾶς τὴν μαγικὴν ἀχνάδα
 ζουλεύουμε τὰ σύννεφα ποὺ πᾶν πρὸς τὴν Αὐγὴ
 κι ἐγὼ μονάχος περπατῶ, ξάγρυπνος στὴν παιδιάδα
 τῆς ἀνοιξῆς. Ὡ... ἀγάπη, μου γλυκειὰ ὡς ἡ χαρουργή.

Ἀγάπα με, πρὶν ὁ καιρὸς παγώσει τὴν καρδιά μας
 καὶ ξετινάξει τοὺς ἀνθοὺς ποὺ ἀνθίσαν στὴν μηλιά,
 Ἀγάπα με, πρὶν οἱ χαρὲς ἀσπρίσουν τὰ μαλλιά μας
 — Τί λίγο ποὺ κρατᾶν οἱ ἀνθοὶ πὰ στὴν ἀμυγδαλιά! ..

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

Ζ. Π. ΓΙΑΚΟΦΕΝ

Ἐκεῖ θὰ ἐπρέπαν ρόδα.

ΑΠὸ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΣΚΙΤΣΩΝ

Ἐκεῖ θὰ ἐπρέπαν ρόδα.

Μεγάλα ρόδα ἀχνοκίτρινα.

Καὶ θὰ χρειαζόταν νανοίγουν σὲ λουσαῖτες δέσμες ἀπάνω ἀπὸ τὸν τοῖχο τοῦ κήπου, νὰ φήνουν νὰ πέφτουν τὰ τρυφερά τους πέταλα μέσα σταυλάκια τῶν τροχῶν στὸ δρόμο· εὐγενικὸ σημάδι τῆς ἡδονικῆς χλιδῆς τῶν περιποιημένων ἀνθῶν.

Ἐχοντας τὸ τεργνὸ καὶ περαστικὸν ἄρωμα τῶν ρόδων, ἀπροσδιόριστο σὰν τὸ μῦρο τῶν ἄγνωστων καρπῶν ποὺ τὰ λογικά τους ἀλλοπαίρουνται στὰ ὄνειρατά τους.

Ἦ ἐπρεπε νᾶναι ρόδα ροδοκόκκινα;

Ἴσως.

Ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ρόδα τὴ στρογγυλὰ καὶ σκληρά, μὲ τὸ γυαλιστερὸ φύλλωμα, κρεμάμενα, κοκκινόδροσα σὲ ἀνάλαφρα στεφάνια· χαιρέτισμα ἢ φίλημα καλωσορίσματος, στὸν κουρασμένο ταξιδιάρη, τὸ σκεπασμένο μὲ σκόνη ποὺ προχωρεῖ στὴ μέση τοῦ μεγάλου δρόμου, εὐτυχημένος ποὺ θέλει μόνο μισὸ τέταρτο τῆς λεύγας γιὰ τὴ Ρώμη.

Τί νὰ συλλογίζεται τάχα;

Ποιὰ μπορεῖ νᾶναι ἡ ζωὴ του;

— Ἀ! νᾶτονα, τὸν κρύβαν τὰ σπίτια· αὐτὰ τὰ σπίτια ποὺ ὅλα τὰ κρύβουν, ποὺ κρύβει τὸ ἓνα τὸ ἄλλο καὶ κρύβουν τὸ δρόμο καὶ τὴν πόλη. Ἀλλὰ πίσω τους ἡ θεὰ ξαπλώνεται ἀργότατη, ὁ μεγάλος δρόμος στριφογυρᾷ καὶ κατεβαίνει πρὸς τὸ ποτάμι στὸ μελαγχολικὸ γεφύρι. Καὶ πρὸς τὸ βάθος ἡ ἀπέραντη ἐξοχή.

Ὡ τὸ σταχτὶ καὶ τὸ πράσινο τῶν μεγάλων κοιλάδων! . . .

Εἶναι σὰ νὰ ξέφευγε στενοχωρημένο τὸ κούρασμα τῶν θλιβερῶν λευγῶν ποὺ περάσαμε, δίνοντάς μας τὴν αἴσθηση τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἐγκατάλειψης καὶ μᾶς κλοῦσε στὸ ρεμβασμὸ καὶ στοὺς ἀόριστους πόθους. Πόσο καλύτερο δὲν εἶναι νὰ καταφύγεις κάτω ἀπ' τὴ σκέπη τῶν ψηλῶν τοίχων τοῦ κήπου, ἐκεῖ ποὺ ὁ ἀέρας εἶναι χλιαρὸς καὶ γλυκός, νὰ καθῆσαι στὸν ἥλιο πάνου σαυτὸν τὸ μπάγκο ποὺ εἶναι σκαλισμένος σὰ μὴ φωλιὰ στὸν τοῖχο, καὶ νὰ κοιτάξεις τὶς πράσινες γυαλιστερὲς ἀκανθεὲς στὴν ἄκρια τῶν λάκκων καὶ τῆς ἀγριαγυρνᾶρες

πλουμισμένες με άσημι και τὰ λούλουδα πώχουν τὸ θαμποκίτρινο τοῦ χινοπωριασματος.

Ἐδῶ πάνω, σαυτὸν τὸ μακρὸ, σταχτὶ τοῖχο, τὸ σκασμένο, τὸ γκρεμισμένο και σκεπασμένο ἀπὸ ξερὰ χόρτα, θὰ ἔπρεπαν τὰ ρόδα, ἀνθίζοντας ἐκεῖ ὅπου ἡ μονοτονία τῆς ὄψης του κόβεται ἀπὸ μιὰ μεγάλη προεξοχή, περίφημο παλιὸ δούλεμα ἀπὸ σίδηρο χτυπητό, ποὺ σχηματίζει μπαλκόνι, ὅπου κουρασμένα ἀπὸ τὰ ὄνειρα τοῦ κήπου, θάναδροσίζονταν ἀνεβαίνοντας.

Καὶ θάπρεπε συχνὰ νᾶταν ἔτσι.

Ἐκεῖνοι ποὺ τὴν κατοίκησαν μισοῦσαν τὴν πολυτελῆ μεσαιωνικὴ βίλλα με τὰ σκαλοπάτια τῆς ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο και με τὶς ταπίτσερῖες τῆς. Καὶ τὰ παμπάλαια δέντρα με τὶς υπερήφανες μαῦρες κορῶνες, τὰ πεῦκα και οἱ δάφνες, οἱ μέλεγοι, τὰ κυπαρίσια και οἱ πράσινες δρυς, εἶχαν μισηθεῖ με τὸ μίσος ποὺ αἰσθάνονται οἱ ταραγμένες ψυχές γιὰ ἐκεῖνο ποὺ, ἐπειδὴ δὲ συμμορφώνεται μαζί τους, μοιάζει σὰ νὰ τὶς καταφρονεῖ: τὸ γαλήνιο, τὸ ὀμαλό, τὸ ἀσάλευτο.

Ἀλλὰ, ἀπὸ τὸ μπαλκόνι, τὸ βλέμμα τους μποροῦσε νὰ τὶς φέρει μακριὰ, και γενιὰ με τὴ γενιά, ὅλες σταμάτησαν ἐκεῖ ὅλες ζήτησαν τὸ μακρινό, κάθε μιὰ σύμφωνα με τὸνεῖρό τῆς, κάθε μιὰ σύμφωνα με τὴ λαχτάρα τῆς. Μπρᾶστα περισφυγμένα με χρυσάφι ἀκούμπησαν στὸ στεφάνι τῆς, και πλῆθος κορμιῶν ντυμένων στὰ μεταξωτὰ σφίχτηκαν ἐπάνω στὰ μαῦρα ἀραβουργήματα, ἐνῶ οἱ κορδέλες κυμάτιζαν: χαρούμενο χαιρέτισμα ἢ ἐρωτικὸ χαιρε. Γυναῖκες πιστὲς και γόνιμες, και αὐτὲς στάθηκαν ἐκεῖ στέλνοντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μακρυνὰ τὰ μάτια μηνύματά τους. Γυναῖκες περήφανες, ἡδονικὲς, και παρατημένες, χλωμὲς σὰν τὸ μίσος: «Ἄ! ἂν μποροῦσε κανεὶς νὰ θανατώσει με μιὰ σκέψη νᾶνοῖξει τὴν Κόλαση με μιὰν ἐπιθυμία!..» Ἡ γυναῖκα και ὁ ἄντρας! — πάντα ἡ γυναῖκα και ὁ ἄντρας! — Κι ἀκόμα λιγερὲς, λευκὲς ψυχούλες παρθένων, σὰν ἓνα κοπάδι φοβισμένων περιστερῶν, στριμώχτηκαν στὰ μαῦρα κάγκελα φωνάζοντας: «πιστε μας! πιστε μας λοιπὸν εὐγενικὰ γεράκια!»

Ἐδῶ μποροῦσε κανεὶς νὰ φανταστεῖ μιὰ ποιητικὴ σκηνή.

Θᾶταν μιὰ ὄραία διακόσμηση.

Ὁ τοῖχος με τὸ μπαλκόνι του, ἀλλὰ ὁ δρόμος ἔπρεπε νᾶταν φαρδύτερος, νὰ πλαταίνει σ' ἓνα ἡμικύκλιο γύρω σὲ μιὰ παλιὰ κρήνη ἀπὸ κιτρινωπὸ φαρμόλιθο μένα κομάτι πορφυρῖτη στερεμένη: ἓνα δελφίνι με σηκομένη οὐρά, με τὸ ἓνα του τὸ ρουθούνη κλειστό, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ξέφευγε φιλή κλωστή νεροῦ. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς κρήνης ἓνας πέτρινος μπάγκος.

Ἡ φιλή σταχτιὰ σκόνη, ἡ κοκκινωπὴ πέτρα τοῦ μπάγκου, ἡ κίτρινη ἀμμόπετρα θαμποτρούπητη, ἡ γυαλιστερὴ ὕγρασία τοῦ θαμποῦ πορφυρῖτη, και τὸ καθάριο ἀσημένιο νεροπήδημα, ὅλα, ὅλα και χρώματα, θ' ἀρμονίζονταν.

Πρόσωπα: δυὸ ἀρχόντων ἀκόλουθοι.

Ὅχι ὅμως μιᾶς ιστορικῆς ἐποχῆς, γιατί οἱ ἀληθινοὶ ἀκόλουθοι ποτὲς δὲν φάνηκαν ἀντάξιοι στὸ ἰδανικὸ τοῦ ἀκόλουθου. Οἱ ἀκόλουθοί μου εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ ἀγαποῦν και ρεμβάζουν μες στὶς εἰκόνες και στὰ βιβλία.

Μονάχα ἡ φορεσιά τους ἔχει κάτι δὲ ξέρω τί ἀπὸ τὴν παράδοση.

Ἡ φορεσιά τῆς θεατρῖνης ποὺ θὰ παρᾶσαινε τὸν νεώτερο ἀπ' τοὺς ἀκόλουθους δὲν θὰ εἶταν ὀρισμένης ἐποχῆς. Τὸ σφιχτὸ γελέκο τῆς καμωμένο ἀπὸ ἀνογάλαξο μετᾶξι, σπαρμένο με κρίνα ἐραλδικὰ χρυσοκίτρινα και πλουσιώτατα γαρνιρισμένο με νταντέλλες, θάκαμνε νὰ ξεχωρίζει ἡ εὐρύτητα τοῦ νέου σώματός τῆς, ἡ μεγαλόπρεπη ξανθὴ κόμη του και ἡ διαύγεια τῆς ὄψης του.

Εἶναι παντρεμένη, μόλις ὅμως δέκα ὀ τὼ μῆνες, ἔπειτα ὁ ἄντρας τῆς τὴν παρᾶτησε, γιατί, ἔλεγαν, φέρθηκε ἄσχημα μαζί του. Εἶναι πιθανόν ὅς τόσο δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ γυναῖκα ἀγνότερης ὄψης. Ὅχι με τὴν ἀγνότη-

τα αὐτὴ τὴν πρωτοφανέρωτη, ἀλλὰ με τὴν ἀγνότητα τὴν κερδισμένη, τὴ συνειδητὴ γιὰ τὴν ὅποια κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μπιβάλλει ποὺ βρίσκει ὀλοῖσια στὴν καρδιά και τὴν κρατᾶ με τὴν παντοδυναμία τῆς τελειότητος.

Ἡ ἄλλη θεατρῖνα εἶναι ἡ ψιλόλιγνη ὄνειροπόλα. Κορίτσι ἀκόμα, δὲν ἔχει ἱστορία, οὔτε τὴν παραμικρότερη. Κανεὶς δὲ ξέρει ὅτι δὴποτε γιὰ δαύτην, και ὅμως ὑπάρχει μιὰ μεγάλη εὐγλωττία στὰ λεπτά, σχεδὸν λιγνὰ, μέλη τῆς, στὸ λαιμὸ τῆς με τὶς ἴσιες ἐφηβικὲς γραμμὲς, στὰ κανονικὰ μισῖδια τοῦ ὄραίου κεχλιμπαρένιου και χλωμοῦ προσώπου τῆς, ἡσκιαμένου ἀπὸ τὸ γαγάτινο μαυράδι τῶν μαλλιῶν τῆς. Ὑπάρχει κάτι τὸ προκλητικὸ στὸ εἰρωνικὸ χαμόγελό τῆς, τὸ λαγγεμένο ἀπὸ πόθους, καθὼς και κάτι ἀδιαπέραστο μες τὰ μάτια τῆς ποὺ τὰ σκοτάδια τους ἔχουν τὴ βελούδινη γλύκα τῶν σκοτεινῶν μενεξεδένιων πετάλων.

Τὸ δικὸ τῆς γελέκο με τὸν ἀλύγιστο γιακά, με τὰ τοπάκινα κουμπιά, εἶναι ξεθαριασμένο κίτρινο, και σχηματίζει θώρακα εἶναι χαρκαωμένο με πλαγιὲς λουρίδες. Ἐνα στενὸ πλισεδάκι ξεπερνᾶ τὸ γιακά και τὰ μανίκια ποῦναι πολὺ κολλητὰ. Τὸ ἀπάνω μέρος τοῦ παντελονοῦ εἶναι πράσινο σβυστό, με σχισμάδες σβυστοῦ πορφυροῦ χρώματος, τὸ μαγιό του σταχτὶ, ἐνῶ τὸ μαγιό τοῦ γαλάζιου ἀκόλουθου ἀστράφτει ἀπὸ ἀσπράδα. Καπελάκια στὸ κεφάλι και τῶν δυὸ.

Ἔτσι εἶναι.

Ὁ κίτρινος ἀκόλουθος ἀκουμπᾶ με τοὺς ἀγκῶνες στὸ καγκέλωμα τοῦ μπαλκονιοῦ. Ὁ γαλάζιος ἀκόλουθος, ἀφρόντιστα καθιστὸς στὸ μπάγκο, σιμὰ στὴν κρήνη, με τὰ χέρια στολισμένα ἀπὸ δαχτυλῖδια και ἐνωμένα γύρω στὸ ἓνα του γόνατο, κοιτάζει στοχαστικὰ τὴν ἐξοχή, τὸν ὀρίζοντα.

Και λέγει:

— Ὅχι, στὸν κόσμο μονάχα ἡ γυναῖκα ὑπάρχει!... Δὲ ξέρω... πρέπει νὰ βρίσκεται ὅμως ἓνα μαγικὸ θέλητρο στὶς γραμμὲς τοῦ κορμιοῦ τῆς γιατί βλέποντάς τες μονάχα νὰ περνοῦν, τὴν Ἰζόρα, τὴν Ροζαμόνη, τὴ Ντόνα Λίζα και τὶς ἄλλες, βλέποντας μονάχα τὰ ρούχα τους νὰ χαϊδέβουν τὰ σχήματά τους και νὰ κυματοῦν κάτω ἀπ' τὰ βήματά τους, εἶναι σὰ νὰ βύζανει ἡ καρδιά μου ὅλο τὸ αἷμα ἀπ' τὶς βλέβες μου, ἀφήνοντας τὸ κεφάλι μου ἄδειο και δίχως σκέψη, τὰ μέλη μου τρεμάμενα και δίχως δύναμη, και ὅλο μου τὸ εἶναι συγκεντρωμένο σὲ μιὰ μονάκριβη, μακρόσυρτη και ἀγωνιώδη ἀποχαύνωση. Τί τρέχει; Εἶναι σὰ νὰ ἐρχόταν ἀφαντὴ ἢ εὐτυχία στὴν πόρτα μου, και δὲν εἶχα παρὰ νὰ τὴν πιάσω, νὰ τὴν κρατήσω, και ἐνῶ μοῦ εἶχε προσφερθεῖ ἀπὸ κάποιον θαῦμα... δὲν μπορῶ νὰ τὴν πιάσω γιατί εἶναι ἀφαντὴ!

— Τότες ὁ ἄλλος ἀκόλουθος ἀπαντᾶ ἀπὸ τὸ μπαλκόνι:

— Κι ἂν ἦσουν καθισμένος στὰ πόδια μιανῆς ὀπὸ αὐτὲς, Λορέντσο, και ἂν βυθισμένη στοὺς στοχασμούς τῆς εἶχε ξεχάσει γιατί σὲ εἶχε ζητήσει, κῆμνειςκες ἐκεῖ ἀφρονος και καρτερώντας, ἐνῶ τὸ γλυκὸ πρόσωπό τῆς σκεπασμένο ἀπὸ τὰ σύννεφα τοῦ ρεμβασμοῦ τῆς θᾶταν περισσότερο ἀπομακρυσμένο ἀπὸ ἔσένα ἀπόσο εἶναι ἓνα ἀστὲρι τοῦ οὐρανοῦ, τὴν ὄρα ποὺ παράδινες κάθε σημάδι τῆς ὁμορφιάς τῆς, κάθε θωριά τοῦ χρώματός τῆς, με τὴ λευκὴ κρήνη γαλήνη του και τὰ τριανταφυλλένια ροδίματα του στὸ θαυμασμό σου, δὲ θὰ σοῦ φαίνονταν ποὺ ἐκεῖνη ποὺ στεκόταν πλάι σου εἶναι ἀπ' ἓναν ἀλλιότιτο κόσμο, ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ εἶσαι γονάτιστός, γεμάτος λατρεία, ὅτι ὑπάρχει ἓνας κόσμος διαφορετικὸς σαυτὴν, ἓνας κόσμος διαφορετικὸς γύρω τῆς στὸν ὅποιο οἱ λεπτεπίλεπτες σκέψεις τῆς γιορτάσιμες ἀκολουθοῦν κάτι ποὺ εἶναι ἀγνωστο σὲ σένα, ὅπου ἀγαπάει ἐκεῖνη μακριὰ ἀπὸ ἔσένα και ἀπ' τὸν κόσμο σου, ρεμβάζοντας, λαχταρώντας, και αὐτὴ, ἓνα ὑπερπέραν, και δὲν κρατᾶ γιὰ σένα τὴν παραμικρὸ-

τερη θέση στην ψυχή της, αν κ'εσύ διψάς να παραδόσεις για αυτήν, τον εαυτό σου, τη ζωή σου, και το είναι σου, για να υπάρξει ανάμεσα σου την κ'εσένα εστω κένα φαινόμενο επικοινωνίας — ολιγώτερο, πολύ ολιγώτερο από μιαν ένωση;

— **Ναί, ναί, εσύ τό ξέρεις...** . . . ωστόσο. . . Τη στιγμήν εκείνη, μιὰ χρυσοπράσινη σάουρα τρέχει στο μάκρος του τοίχου στέκεται, γυρνά ή ούρίτσα της σαλεύει...

"Αν μπορούσε κανείς να βρει μιὰ πέτρα. . . .

Φυλάξου, θησαυρέ μου με τέσσαρα πόδια. . . .

"Όχι, όχι δεν μπορεί κανείς να τὰ φτάξει, τὰ μικρά αυτά τετράποδα ακούν την πέτρα πριν ακόμα τὸς τὴ ρίξεις. Κι ἔτσι φοβήθηκε. . .

Οἱ ἀκόλουθοι ὁμως χάθηκαν.

Πόσο εἶταν χαριτωμένη ή νέα γυναίκα στα γαλάζια, και πόσο ἀληθινή ή ἀθώα λαχτάρα στο βλέμμα της, και αυτή ή νευρικότητα βαριά από προαισθήσεις σόλες τις κινήσές της, καθώς και τὸ θλιμένο σούφρωμα γύρω στο στόμα της όταν μιλούσε, που σηματοδούνταν πιότερο ἀκόμα ἐνώ ἄκουε την ἀρμονική και ἀπόβαθη φωνή μονομιᾶς του κίτρινου ἀκόλουθου, ὁ ὁποῖος από τὸ μπαλκόνι, με μιαν ἀπόκρυψη εἰρωνείας ἀνακατεμένη με κάτι, δὲ ξέρω τί, τρυφεροῦ οἴκτου, ἄφρη να πέφτουν τὰ λόγια αὐτὰ τὰ χαϊδευτικά κ' ἐρεθιστικά.

Δὲ σοῦ φαίνεται ὁμως ὅτι ξανάρθαν;

Ναί, νὰ τους! Κἔξακολουθοῦν την ἀρχινισμένη σκηνή. Μιλοῦν για τὸν ἀόριστον ἔρωτα τῆς νιότης, που ποτὲ δὲν ἠσυχάζει, που διαβαίνει, ἀνέσυχος και με τὴ γληγοράδα μιᾶς ἀστραπῆς, ὅλες τις χώρες τῶν προαισθήσεων, ὅλους τοὺς οὐρανοὺς τῶν ἐλπίδων, που ἀρρωστὰ από τὸν πόθο που ἔχει να σβύσει τὴ φωτιά που τὴν τρώει σῆνα μοναδικὸ αἶσθημα, παντοδύναμο μιλοῦν για αὐτήν, ὁ νεώτερος με φλογερὰ παράπονα, ὁ μεγαλύτερος σὲ μιὰ βαθεῖα μελαγχολία, και τὴν λέγει στο γαλάζιον ἀκόλουθο να μὴν εὐχηθεῖ να σκλαβωθεῖ πολὺ νωρίς και να κρατηθεῖ από τὸν ἔρωτα μιᾶς γυναίκας.

— "Όχι, πιστεψέ με, ὁ ἔρωτας που θὰ βρεῖς, ἐνώ σὲ σφίγουν δυὸ λευκὰ μπράτσα, μέσα σὲ δυὸ μάτια, ἀστέρια που σίμωσαν, και σὲ δυὸ χεῖλη, και ή εὐτυχία σου που τὴν ἔχεις για βέβαια, εἶναι πολὺ σιμὰ στη γῆ και στη σκόνη. Τὸ ἐλεύθερο ἄπειρο τοῦ ὄνειρου τὸ ἔκαμε ἀλλάξιμὰ με μιαν εὐτυχίαν που μετριέται σὲ ὄρες και που εἶναι γραφτὸ να γεράσει στην ὥρα της, γιατί και ἂν ἀκόμα ξανα-νιόνη πάντα, χάνει μιὰ-μιὰ τις ἀχτίνες που σὴν ἄφθαρτο φωτοστέφανο λαμποκοπούσαν γύρω στην αἰώνια νιότη τοῦ ὄνειρου. "Όχι ἐσύ εἶσαι ὁ εὐτυχι-σμένος!

— "Όχι ἐσύ εἶσαι ὁ εὐτυχισμένος! ἀπάντησε ὁ γαλάζιος ἀκόλουθος. Θᾶδινα ἔναν κόσμον νᾶμωνα ἐσύ!

Σηκόνεται και ἀγάλια κατεβαίνει τὸ δρόμο, πρὸς τὴν ἐξοχή.

"Ο κίτρινος ἀκόλουθος τὸν ἀκολουθᾷ με τὸ βλέμμα μέσα μελαγχολικὸ χαμόγελο, γελώντας μόνος του: "Όχι αὐτὸς εἶναι ὁ εὐτυχισμένος! Ἀλλά, πολὺ μακριὰ πιά στο δρόμο, ὁ γαλάζιος ἀκόλουθος γυρνάει για τελευταία φορὰ, και σηκόνοντας τὸ καπελάκι του λέγει:

— "Όχι, ἐσύ, εἶσαι ὁ εὐτυχισμένος!

Ἐκεῖ θὰ ἐπρέπαν ρόδα.

Και θὰ χρειαζόταν μιὰ ἀνάλαφρη αὔρα να σηκώνει μιὰ βροχή ροδοπέταλων ἀπὸ τὰ κλαδιά, που θᾶταν βαριά ἀπὸ τὴν ἀφθονία τους, και να στριφογύριζαν πίσω ἀπὸ τὸν ἀκόλουθο που ἔφευγε.

Μεταφρ. Α. και Τ.

ΠΑΟΥΛΙΝΑ-ΠΑΟΥΛΙΝΑ!

(Από τὴ «Χωριάτικη» Ζωή)

Πενηνταπέντε λεφτά ή ὀκτὰ πουλήθηκε ή σταφίδα ἐκείνη τὴ χρονιά. Και τί πρᾶμα! και τί γιόμος!... Εἶταν σκορπισμένος ὁ παρᾶς ὀλοῦθε. Πλεντοῦσε ὁ κόσμος και με τὸ δίκιο του. Μπαίνοντας ὁ τρυγητῆς ἦρθε για πρώτη φορὰ στο χωριὸ και καφεσαντάν. Στὸν καφενὲ τῆς κάτω ρούγας ἔστησε τὸ θρόνο του. Τὶς πρώτες βραδὺς οἱ γυναίκες για τὸ ξαφνικὸ κ' ἀτέριαστο στὴ ζωὴ τους ἐκεῖνο πανηγύρι κατεβαῖναν ἀπ' ὅλες τις γειτονιὲς με τὰ φαναράκια τους και κρυφοκύταζαν ἀπὸ τις χαραματίδες κ' ἄκουγαν τὰ ξελαυγκιάσματα και τὰ τραγούδια κ' ἄρχιζαν ἐκεῖ λακριντὶ ή καθεμιὰ ἀνάλογα με τὴ φαντασία της: πὼς τάχα νᾶνε ἀπὸ μέσα ὁ καφενὲς στολισμένος: πόσα να βγάλουμε οἱ σκυλόφραγκοι, που μάζωξαν ὅλα τὰ βγά τὸ χωριοῦ ἀπὸ μιὰ δεκάρα τόνα και τὰ πουλᾶνε κει στους ἄντρες τους τοὺς ξεμυαλισμένους τρεῖς και τέσσερες! Και σιγὰ σιγὰ, ὕστερα ἀπὸ καμιὰ βδομάδα, σὴν ξελογιάστηκαν ὅλοι οἱ ἄντρες κόντεψαν να κάνουν ἐπανάσταση. Στὰ σπῆτεια εἶταν καθημερινὸς καβγάς. Ζούλεια! κακό! σούσουρο! πατριτί! τρομερὰ πράματα! Εἶταν γενικὴ κουβέντα και κατακραβγή για τις παλουκομένες τις φακλάνες, που δὲν ντρέπονται να δείχουν στὸν κόσμον τις ἄντζες τους και που ἔβαλαν ἀέρα μέσα στα μυαλά τῶν ἀντρῶνε!... Ὡς τόσο γιόμιζε κάθε βράδυ τὸ καφεσαντάν, και ὁ παρᾶς κατακυλοῦσε ἀλύπητα κει μέσα!...

"Ἐνα βράδυ πῆγε κ' ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος να διτὴ τί τρέχει! Γεροντάκι με τὴ βρακούλα του! Μόλις κάθισε σῆνα τραπέζι ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος, ή Παουλίνα μιὰ χοντρή και ξέστηθη περμαντόνα ἔτρεξε και κάθισε πλάι του και τὸν ἀνάγκασε να τὴν κερᾶσει. Τὸν πείραζε ή Παουλίνα κ' ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος στενοχωριόταν. Τότες ἀπὸ τὸ διπλανὸ τραπέζι ἕνας τῆς ἔκλεισε τὸ μάτι κ' ή Παουλίνα ἔσκυψε και τονὲ φίλησε ξέσκουρα. Ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος στὴ στιγμή τινάχτηκε, κατακοκίνησε ὁ ἄνθρωπος και βγήκε ἀπὸ τὸ καφεσαντάν τρέχοντας! Μ' ἀπὸ βραδὺς βούτξε τὸ χωριὸ! Ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος τὸς και τὸς! Ὁ μαστρὸ Χαράλαμπος ἔτσι κ' ἔτσι! Κάποιος τοῦ φώναξε: Παουλίνα! Παουλίνα! και κείνος θύμωσε. Τότες τονὲ βγάλανε Παουλίνα κ' ὁ φτωχὸς σὴν ἄκουγε νὸ νέο του παρατσούκλι ἀναταράζονταν, ἔβριζε, βλαστήμαγε, ἔσκαζε!...

*
* *

Στὴν ἀποπάνου γειτονιά ἔχει ὁ Στάβρος ὁ Ντουφεξῆς τὴν ταβέρνα του και τὰργαστήρι του. Διόρθωνε τὰ ντουφέκια και γι' ἀπὸ τοῦ'χαν δομένο και τὸνομα Ντουφεξῆς. Ἐκεῖ, ὕστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες κάθονταν ἕνα ἀπόγιομα ὁ Ντουφεξῆς, ὁ Ἀναστάσης, ὁ Πραξίας ἕνας μισοτεμπέλης που ἦταν μᾶνα στὴν χογιοναρία, ὁ Μπαρμπὰ Σαβάκης ἕνας γέρος με βρ κει και διὸ τρεῖς ἄλλοι και

τραβούσαν κάθε τόσο κι' από ένα μισούλι κρασί. Ξάφνου από την άκρη του δρόμου προβαίνει ο μαστρο Χαράλαμπος με τὸ ραβδί του σκεφτικός κυτάζοντας κατά χάμου. Τὸν εἶδε ὁ Πραξίας στή στιγμή και τοῦ φωνάζει:

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Ὁ μαστρο Χαράλαμπος τάκουσε και κύταξε και βλαστήμησε:

— Ἄτιμε ! Τὸ σταβρό σου ! κερατά !...

— Παιουλίνα — Παιουλίνα ! τοῦ ξαναφώναξε κι' οἱ ἄλλοι γελοῦσαν. Κι' ἄρχισε τότες ἀπὸ μέσα κι' ἀπόξω μιὰ προσπάθεια νὰ νικήσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλονε στή φωνή και στίς βρυσές. Κι' ὅσο ὁ Πραξίας φώναξε, τόσο ὁ μαστρο Χαράλαμπος βλαστήμαγε και πέταγε τὸ ραβδί του και χτυπιόταν κι' ἔσκαζε ὁ βαριόμοιρος κι' ἐπλάνταζε, χωρίς νὰ τὸν λυπᾶται κανένας. Μόνο ὁ Μπαρμπά Σαβάκης τονέ συμπόνεσε και λέει στους ἄλλους.

— Γιατί τονέ λέτε ἔτσι τὸν κακομοίρη ἀφοῦ βλέπετε και σκάζει ;...

— Και ποιὸς τοῦ λέει νὰ σκάζει. λέει ὁ Πραξίας, ἐμεῖς τοῦ φταιμε ;

— Ἐχεις δίκιο ! λέει ὁ Μπαρμπά Σαβάκης και γυρίζοντας στὸ μαστρο Χαράλαμπο τοῦ κάνει.

— Μαστρο Χαράλαμπε γιατί θυμόνεις, βρε ἀδερφέ. Δὲν καταλαβαίνεις, πῶς χειρότερα τὴν παθαίνεις με τὸ θυμόσου; Ἄιντε στὸ καλό, Χριστιανέ ! ἄει στή δουλειά σου και μὴν τοὺς δίνεις ἀπάντηση Ἐφτοῦνοι γκαρίζουνε μονάχοι τους. Ἄιντε στὸ καλό, Χριστιανέ....

Φαίνεται, πῶς ὁ μαστρο Χαράλαμπος βρισκόταν σὲ στιγμή, ποῦ ὁ λόγος τοῦ μπαρμπά Σαβάκη ἔπεσε μέσα σου σὰν ὑποβολή. Σήκωσε τὸ ραβδί του ἀπὸ χάμου και τραβήξε τὸ δρόμο του δείχτοντας ἀδιαφορία στὰ οὐρλιάσματα, ποῦ ἔρχονταν ἀπὸ πίσω του:

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

*
* *

Σὲ λίγο ρωτᾶει ὁ Μπαρμπά Σαβάκης τοὺς ἄλλουνοὺς.

— Μὰ τί θὰ πῆ Παιουλίνα εἶναι βρυσιά ;...

— Παιουλίνα ; εἶπε ὁ Στάβρος. Ἄμ και εἶνε μεγαλειότερη βρυσιά στὸν κόσμο ἀπὸ δάφνη ... Παιουλίνα θὰ πῆ νὰ πόρνη... πῶς νὰ στὸ πῶ; Και γέλασε κλειόντας τὸ μάτι του στὸν Πραξία.

— Μωρ' τί λές πόρνη... και τονέ λέγατε πόρνη τὸ μαστρο Χαράλαμπο ;...

— Πόρνη μαθές — Ποιὸς τοῦπε νὰ πηγαίνει στὰ καφεσαντ ν...

— Ἄ... Μὰ, βρε παιδιὰ σὰν τονέ λυπούσατε τὸν κακομοίρη θὰ τονέ σκάσουτε και θὰν τὸ βρῆτε στήν ψυχὴ σας...

— Μπαρμπά Σαβάκη, εἶνε ἐφτάψυχος ὁ μαστρο Χαράλαμπος· δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀφτός. λέει ὁ Πραξίας Κύτα μονάχα νὰ μὴν τὸ βγάλουνε τῆς ἀφεντιάς σου ἐφτοῦνο ὄνομα κι' ἀπὸ ὁ μαστρο Χαράλαμπος πάει πιά...

Ἐσκάσανε τὰ γέλια, οἱ ἄλλοι.

— Νὰ βγάλουνε ἐμένα;... Ἄμ δὲν παιε νὰ με βγάλουνε....

— Και δὲ θὰ θυμόνεις τοῦ λόγου σου !...

— Χαμπάρι ποῦ τῶχω !...

— Καλά, μπαρμπά Σαβάκη... Εἶπε ὁ Πραξίας και γυρίζοντας στὸ Στάβρο ἔκαμε κάτι μορφασμοὺς· σὰν νὰ κατάπινε ροδοζόρη.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο σηκώθηκε ὁ μπαρμπά Σαβάκης νὰ φύγει. Μὰ δὲν εἶχε κάνει δύο βήματα ἀκούει :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Γυρίζει με τὴν ἰδέα του νὰ διῆ τὸ μαστρο Χαράλαμπο και βλέπει τὸν Πραξία

νὰ τονέ κυτάζει κατάματα και νὰν τοῦ φωνάζει :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

— Βρε σύ, ἐμένα τὸ λές ! τοῦ λέει ὁ μπαρμπά Σαβάκης.

— Ναι ἐσένα τὸ λέω, Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Κούνησε λίγο τὸ κεφάλι του, σὰ νὰ ἔλεγε. — Πήγαινε πίσω μου, Σατανά ! Τοῦ ξαναφώναξε ὁ Πραξίας :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Τότες ὁ μπαρμπά Σαβάκης ἀπὸ ἀστοχιά ἢ ἀπὸ θυμὸ κάνει μιὰ ἔσμενη χειρονομία και λέει τοῦ Πραξία :

— Νά ! ἢ Παιουλίνα !...

Οἱ ἄλλοι ὄμως ξεκαρδίστηκαν στὰ γέλια κι' ὄλοι μαζί τότε τὸ φανάζουν :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Θυμόνει ὁ μπαρμπά Σαβάκης και κατακοκινίζει. Σαστίζει. Πετᾶει τὸ ραβδί του και τοὺς φασκελόνει και κείνοι τοῦ φονάζουν ὄλοένα :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Βρίζει ὁ μπαρμπά Σαβάκης :

— Κερατάδες ! ἄτιμοι !...

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

— Πίσοι — δῖξοι !... Τὸ σταβρό σας !.

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

Τὸ χωριὸ ἔπηρε πιά ἀβίξο. Τὸ μάθατε· βγάλανε ἄλλονε Παιουλίνα. Ποιόνα ; Τὸν Μπαρμπά Σαβάκη ! Μπά ! πῆγε κι' ἀφτός στὸ καφεσαντάν ; Ὅχι ! Ἄμ γιατί τὸ λοιπὸν ; Ξέρω κι ἐγὼ ! Ποιὸς τονέ βγαλε ; ὁ Πραξίας κι ὁ Ντουφεξῆς ! Ἐτα... θάχουμε καινούργιο γλέντι... Λοιπὸν Παιουλίνα — Παιουλίνα !...

*
* *

Πέρασε καιρός. Κλείστηκε πιά ὁ μπαρμπά Σαβάκης· δὲ βγαίνει παρὰ στὸ παρᾶθύρο του. Τὸν περιόρισαν τὰ παιδιὰ του στὸ σπῆτι, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξει κανά-δύο φορές κι' ἔτσι νὰ πάφουνε νὰν τοῦ τὸ λένε, ὅπως πάφανε και στὸ μαστρο Χαράλαμπο !... Μὰ οἱ μάγκες, σὰν ἔβλεπαν τὰ παιδιὰ του και πήγαιναν ψάρεμα — εἶταν τρατολόγοι — ἔρχονταν κάτου ἀπὸ τὰ παρεθύρια του και μόλις ὁ μπαρμπά Σαβάκης ἔβγαίνε τὸν ἄρχιναν :

— Παιουλίνα — Παιουλίνα !... Κι' ἐκεῖνὸς ἀπὸ τὸ παραθύρι τὰ ἴδια. Ἄξεχώριστα ἔβριξε και πατερ·δες και μανάδες και πίστες παι Χριστοὺς και χτυπιόταν κι' εἶταν ἔτσι καθημερινὸν νιαβατοῦρι και φωνές στὸ δρόμο τῆς ἀπάνου ρούγας.

Δὲν ὑποφέρνετα πιά ! Θὰ λῖβουν μέρος κι οἱ γειτόνοι. Δὲ μποροῦν ἀφτοὶ νὰ κοῦνε και νὰ τραβᾶνε τὰ ἴδια πᾶσα μέρα ! Νά ! Τὰ κορίτσια ἀπὸ τὴ ντροπὴ τους ἀποκλείστηκαν ὀλότελα. Εἶνε νάκοῦνε κοινές τέτιες βλαστήμιες ; ! Ἄν ἐξεκουτιάστηκε ἕνας παληόγερος ἐκεῖ δὲ φταιει γι' ἀφτὸ ἢ γειτονιά. Ἄς πάρουν σκοινὶ τὰ παιδιὰ του κι ἄς τονέ δέσουνε, ἀφοῦ δὲ μποροῦν ἀλλιῶς νὰ κάμουν ζάπι !...

Και τὰ παιδιὰ του τοῦ ἀπαγόρευαν νὰ βγαίνει στὸ παρᾶθυρο.

Ὁ φτωχὸς ἀσυνήθειτος στήν κλεισμάρα δὲ μπόρεσε νὰν τὴν ὑποφέρει. Μελαχόλησε. Ἄηδίασε τὸν κόσμο και τὴ ζωὴ του. Μερικὲς φορές τονέ πιανε γεροντικὸ παρᾶπνο κι ἄρχιζε τὰ κλάματα οὐ μιὰ γωνιά, πιάνοντας τὸ κεφάλι του με τὰ χέρια του. Τ' εἶταν ἀφτὰ τότε στὰ γεράματα !... Ἀρῶστησε κι ἕνας κόμπος δέθηκε στὸ λάριγκά του και του πῆρε τὴ φωνή. Σὰν ξεγέρευε εἶταν μισομουγκός !...

Τόσος καιρός τότε πάει ! Ὁ κόσμος θὰν τὴν ξέχασε τὴν Παιουλίνα !... Ἄπο-

φασίξει μιὰ μέρα κρυφά ὁ μπαρμπα Σαβάκης καὶ βγαίνει στὸ παράθυρο. Τὸν εἶδε μιὰ γειτόνισα καὶ μπεζέρησε νὰν τονὲ γνωρίσει! Πόσο ἄλλαξε! Ἀχαμνὸς πετοὶ καὶ κόκαλο καὶ τὰ μαλιά του καὶ τὰ γένια του κάτωσπρα τοῦχαν σκεπασμέ ὁ ὄλο του τὸ μοῦτρο. . . Ποῖδς εἶχε ὄρεξη νὰν τὰ κόψει καὶ νὰν τὰ συγκρίσει πιά; ! Λίγο-λίγο θύρεψε καὶ κάθισε κάμποσο. Τάπόγημα ξαναβγήκε. Κανεῖς δὲν τονὲ στοχάστηκε ἀπὸ τοὺς διαβάτες. Ξεσυνήθισε ὁ κόσμος νὰ κυτᾶει στὸ παραθύρια του. Τὴν ἄλλη μέρα βγήκε πίσω κι' ἄπλωσε τὸ χέρι του στὸ παράθυρο καὶ τὸ κεφάλι του ἀπάνου στὸ χίρι μ' ἀπόφαση νὰ κάτσει πολὺ. Ξεχαλῶθηκε κυτᾶζοντας μακρὰ στὴ θάλασσα μιὰ τράτα, ποὺ ψάρεβε κι ἀκούγοντας τὸ βρόντο τοῦ κλάμπανου, ποὺ ἔφτανε ὡς τὰφτιά του καὶ τοῦ ἀνέβαζε γλυκιές μέρες καὶ θίμησε τοῦ μαραμένου γέρου, τοῦ κακοροῖζικου γέρου, ποὺ ἦταν γραφτό του νὰ φυλιχιστεῖ ἔτσι τότε στα γεράματα. Κι ἐκεῖ πέφτει ἀπάνου του ξάφνου σὰν οὐρανοκαταίβατη πόμπα μιὰ φωνή.

— Βρέ! Τί βλέπω ἐκεῖ; Ἡ Παουλίνα! Μὰ πῶς γίνηκε ἡ Παουλίνα! Παουλίνα — Παουλίνα! . . .

Ἡ μπαρμπα Σαβάκης σκέφτηκε στὴ στιγμή νὰ μπῆ μέσα χωρὶς νὰ βγάλει ἀχνιά νὰ δώσει τόπο τῆς ὀργῆς! Μὰ κάπια ἄλλη δύναμη τονὲ σταμάτησε καὶ τοῦ γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὴ φωνή. Εἶδε τότες τὸν Πραξία μὲ κανὰ δυὸ ἄλλους, ποὺ τὸν κύταζαν καὶ γελοῦσαν.

— Παουλίνα μου! Τί γίνηκες Παουλίνα μου;

— Παουλίνα — Παουλίνα! . . .

Πάλι ἔκαμε νὰ μπῆ χωρὶς νὰ μιλήσει, μὰ τὸν πρόλαβαν πάλι!

— Παουλίνα — Παουλίνα! . . .

Θέλει νὰν τοὺς βροῖσει νὰ ξεθυμάνει. Ξεχνάει πῶς δὲν μπορεῖ νὰ φωνάζει κι ἀνοίγει τὸ στόμα του μὰ τὴ φωνή του μόλις ὁ ἴδιος τὴν ἀκουγε. Κι' ὄφτὸ τονὲ πλαντάζει χειρότερα. Ἀρχίζει τότες χειρονομίες καὶ χτύπους καὶ σὲ κάθε γύρισμα ἀποκατινὸ — Παουλίνα — Παουλίνα! ἀνταποκρίνονταν ἀπὸ πάνω κάθε εἶδους χειρονομία, κάθε εἶδους χτύπος καὶ ξεμάλιασμα! . . . Κι ὁ γέρος σκοτισμένος ἀπὸ ξαφνικὴ μούρλια, ἀπὸ γεροντικὴ σαστημάρα φαντάζεται πῶς θὰ τοὺς ἐκδικιόταν ἂν τοὺς φασκέλωνε μὲ τὰ πόδια του, ἂν τοὺς ἔδειχτε ἄλλα μέλη τοῦ κορμιοῦ του! . . . Κι ἀρχίζει νὰνεβαίνει στὰ παραθυρόφυλα κι ἡ φωνή ἰλοένα δυναμιόνει.

— Παουλίνα — Παουλίνα.

χωρὶς νὰν τὴ σταματᾶει τὸ νέο κόλπο τοῦ γέρου ἂν καὶ καρτέραγαν νὰ διοῦν τί σκοπὸ εἶχε! . . . Ὅμως ἡ γεροντικὴ του ἀδυναμία δὲν ἀντέχει νὰ τὸν κρατήσῃ. Τὰ χέρια του μουδιάζουν καὶ νιώθει νὰ τοῦ φέβγει τὸ παραθυρόφυλο. Χ νει τότες τὴν ἰσορροπία καὶ γκρεμίζεται στὸ καρντιρίμι καὶ βαρεῖ τὴ μέση του καὶ μνίσκει ξερός!

Τρέχει ὁ ναστάσης ὁ Πραξίας καὶ μπήγει τίς φωνές.

— Μπαρμπα Σαβάκη μου! μπαρμπα Σαβάκη μου!

Μιὰ γειτόνισα, ποὺ εἶδε ὅλη τὴ σκηνὴ μουρμούρισε:

— Ξεράθηκε! Δοξὸς ὁ Θεός! Θὰ ἡσυχάσει ἡ γειτονιά!

Βγήκαν ἄλλοι γειτόνοι κι ὁ Στάβρος καὶ τονὲ σήκωσαν. Ξερό, ματωμένο, ἀπάνου στὸ ψυχομάχημά του τὸν πῆγαν στὸ σπῆτι του κι ὁ Πραξίας χτυπιόντας τὸ κεφάλι του καὶ κλαίνοντας στάληθινά, φώναξε ἀκίνητος στὸ καρντιρίμι.

— Μπαρμπα Σαβάκη μου! μπαρμπα Σαβάκη μου! . . .

Πόσον καιρὸ εἶχε νὰν τοῦ πῆ τὰληθινὸ του τῶνομα! . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΕΚΑΒΗ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ, γιοῦ τῆς Ἑκάβης

ΕΚΑΒΗ, γοιὰ σκλάβα, βασίλισσα τῆς Τροίας.

ΧΟΡΟΣ γυναικῶν καὶ παρθένων τῆς Τροίας σκλάβων.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ, κόρη τῆς Ἑκάβης καὶ τοῦ Πριάμου, σκλάβα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ, βασιλιὰς τῆς Ἰθάκης.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ, κήρυκας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ τῆς Ἑκάβης.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ, ἀρχιστράτηγος, βασιλιὰς τῶν Μυκηνῶν.

ΠΟΛΥΜΗΣΤΩΡ, βασιλιὰς τῆς Θράκης.

ΑΦΩΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ (: Οἱ ἀκόλουθοι τῶν βασιλιάδων, δοῦλες, τὰ παιδιὰ τοῦ Πολυμήτορα.)

[Ἡ σκηνὴ στὴ Θρακικὴ Χερσονήσο, σιμὰ στὰκρογιάλι ὅπου εἶναι ἡ καλύβα τῆς Ἑκάβης κι ὀλίγο μακρότερα τὸ Ἑλληνικὸ στρατόπεδο. — Μόλις γλυκοχαράζει ἡ αὐγὴ παρουσιάζεται μετέωρο τὸ φάντασμα τοῦ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ καὶ λέγει:]

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἦρθα μέσ' ἀπὸ τὴν κρυψῶνα τῶν νεκρῶν
καὶ τῆς νυχτὸς τὲς θύρες, ποὺ ὁ Ἄδης κάθεται
χώρια ἀπ' τοὺς ἄλλους θεοὺς, ἐγὼ ὁ Πολυδωρος,
γέννημα τῆς Ἑκάβης καὶ τοῦ Πριάμου·
ποὺ σὰν ἡ Τροία κινδύνεψε νὰ πέσῃ πλιὸ 5
στὸ Ἑλληνικὸ κοντάρι αὐτὸς ἐδείλιασε
καὶ στὸ παλάτι μὲ ξαπόστειλε κρυφά
τοῦ Θρακηνοῦ του φίλου Πολυμήτορα,
ποὺ σπέρνει τὸ λαμπρὸ Χερσονησόκαμπο
καὶ κυβερνάει λαὸ, ποὺ τᾶλογα ἀγαπᾶ. 10
Μ' ἐμὲ ὁ γονιὸς μου καὶ χρυσάφι περισσὸ
στέλνει κρυφά, νὰ τῶχουν γιὰ τὴ ζήση τους
τὰ ζωντανὰ παιδιὰ του, ἂν πέσῃ ἡ χώρα του.
Ἦμιον ὁ πλιὸ μικρὸς του γιὸς, γι' αὐτὸ κρυφά
μ' ἀπόστειλε, ποὺ δὲ μποροῦσα νὰ βαστῶ 15
στὸ τρυφερό μου χέρι σπαθὶ κι ἄρματα.
Κι ὅσο τῆς Τροίας τὰ κάστρα στέκονταν ὀρθὰ
κι ἄθραυστοι οἱ πύργοι, κι ὁ ἀδερφός μου ὁ Ἑκτορας

μὲ τὸ κοντάρι χτύπαι, καλοθρέφομον
 κι αἰξαινα σὰ βλαστάρι, στὸ Θράκα κοντὰ 20
 τὸ φίλο τοῦ πατρός μου, ὁ δόλιος. Ἄλλ' ἀφοῦ
 χάθηκ' ἡ Τροία κι ὁ Ἔκτορας σκοτώθηκε,
 κὴ πατρικὴ μου ἐστὶ ἐγκρεμίστη, κέπεσε
 στὸ θεόχτιστο βωμὸ ὁ γονιός μου, ἀπ' τὸ φονιά 25
 σφαγμένος, τ' Ἀχιλλέα τὸ γιό, — μὲ σκότωσε
 γιὰ τὸ χρυσάφι ὁ φίλος τοῦ πατρός μου, οἰμέ,
 καὶ μ' ἔριξε στὸ πέλαγο, γιὰ νᾶχη αὐτός
 τὸ θησαυρὸ στὸ σπίτι του. Καὶ στὸ γιαλὸ
 κείτομαι, ἀφοῦ πολλὰς φορὰς παράδειρα 30
 στήν τρικυμιά τοῦ πόντου, ἄκλαυτος κι ἄθαφτος.
 Καὶ τώρα ἐπάνω στὴ μανούλα μου πετῶ,
 σὰν ἄφηκα ἔρμιο τὸ κορμί μου, ἀνέρος
 τρεῖς μέρες, ὅσες ἔχει ἡ δόλια μάνα μου
 ποῦρθεν ἀπὸ τὴν Τροία στὴ Χερσόνησο. 35
 Κι ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ σὰ δέσαν τὰ καράβια τους
 ἄραξαν πλιὰ σ' αὐτοὺς τοὺς Θρακικοὺς γιαλοὺς·
 γιὰτ' ὁ Ἀχιλλέας φάνηκε στὸ μνῆμα του
 καὶ κράτησε ὄλον τὸν Ἑλληνικὸ στρατό,
 ποὺ ξεκινούσε μὲ τὰ πλοῖα στὸν τόπο του. 40
 Τὴν ἀδερφή μου Πολυξένη ἐζήτησε
 γλυκὸ σφαχτὸ καὶ δῶρο γιὰ τὸ μνῆμα του.
 Καὶ θὰ τὸ λάβῃ, δὲ θὰ μείνῃ ἀδώρητος
 ἀπὸ τοὺς φίλους του· καὶ σέρνει σήμερα
 τὴν ἀδερφή μου ἢ Μοῖρα της στὸ θάνατο· 45
 κὴ μάνα δυὸ παιδιῶν της δυὸ νεκροὺς θὰ ἰδῇ,
 ἐμένα καὶ τῆς δόλιας κόρης, θὰ φανῶ
 στὸ ἡμερο κῦμα τοῦ γιαλοῦ ὁ ταλαίπωρος,
 στὰ πόδια ἐμπρὸς τῆς σκλάβας, γιὰ νὰ βρῶ ταφή.
 Τοὺς ἀφεντᾶδες τοῦ Ἄδη παρακάλεσα 50
 γιὰ νὰ θαφτῶ καὶ πέσω στῆς μανούλας μου
 τὰ χέρια. Ὅσο γιὰ ἐμὲ θὰ λάβω ὅ,τι ἤθελα·
 κι ἄς φύγω ἀπ' τὴν γερόντισσα μητέρα μου,
 ποὺ στὴ σκηνὴ διαβαίνει τ' Ἀγαμέμνονα,
 γιὰτὶ μοῦ εἶδε τὸ φάντασμα καὶ τρόμαξε. —
 Μάνα μου, ποὺ ἦσουν σπίτι σου βασίλισσα, 55
 τώρα εἶσαι σκλάβη, δόλια· πόσο δυστυχᾶς
 ὅσο εὐτυχοῦσες πρὶν· σοῦ πῆρε κάποιος θεὸς
 τὴν εὐτυχία καὶ σῶδωκε τὸ χαλασμό.
 (Χάνεται τὸ φάντασμα τοῦ Πολυμήστορα. — Ἀνοίγει ἡ θύρα
 τῆς σκηνῆς καὶ προβαίνει ἑλιμμένη ἡ Ἐκάβη ποὺ τὴν κρατοῦν
 σκλάβες καὶ συντρόφισσές της νὰ μὴν πέση.)

ΕΚΑΒΗ

Σύρτε μ' ὄξω, κοπέλες, ἐμένα τὴ γριά,
 σύρτε μ' ἀναβαστώντας, τὴν ἠμόδουλή σας, 60
 ποὺ βασίλισσα πρὶν, Τρωαδίτισσες, ἦμουν·
 πάρτε με, φέрте με, ἀκολουθᾶτε, σηκώστε με
 ἀπὸ τὸ γέρικο χέρι κρατώντας με·
 κὲγὼ σὲ δεκανίκι στραβὸ ἀπακουμπώντας, 65
 ποὺ στὸ χέρι κρατῶ, τᾶργοκίνητο βάδισμα
 τῶν ποδιῶν μου θὰ βιάσω, τρεχάτη.
 Ὡ τοῦ Δία ἀστροφεγγιά, καὶ νυχτιὰ σκοτεινὴ,
 γιὰτὶ τάχα τὴ νύχτα σηκώνομ' ἐγὼ
 μὲ τρομάρες, μὲ φάσματα; Ὡ δέσποινα Γῆ, 70
 τῶν μαυρόφτερων μάνα ὄνειράτων,
 μακριὰ διώχνω τῆς νύχτας τὴ φόβια ὄρασιά,
 ποὺ εἶδα ἐγὼ στὸνειρό μου,
 γιὰ τὸ γιό μου, ποὺ μοῦ τὸν φυλάγουν στὴ Θράκη 75
 καὶ γιὰ τὴν ἀκριβὴ κόρη μου Πολυξένη.
 Ὡ τοῦ σκότους θεοί, ἐσεῖς γλυτώστε τὸ γιό μου,
 τοῦ σπιτιοῦ μου κέμένα τὸ μόνο ἀντιστήλι,
 ποῦναι ἐδῶ τώρα στὴ χιονοσκεπαστὴ Θράκη,
 φίλος του πατρικὸς τὸν φυλάγει·
 θὰ μᾶς ἔρθῃ καινούργιο κακό.
 Κάποιος θρηῆνος πικρὸς θὰ μᾶς βρῇ τὲς πικρές. 80
 Ἔτσι πρώτη φορὰν ἢ καρδιά μου
 λαχταράει κι ἀδιάκοπα τρέμει.
 Ποῦ νὰ ἰδῶ τὴ θεόπνευστὴ τάχα ψυχὴ
 τοῦ Ἑλενοῦ ἢ τῆς Κασάντρας, γυναῖκες,
 τὰ ὄνειρά μου νὰ μοῦ ξεδιαλύσουν;
 Ποῦ εἶδα ἓνα λύκο νὰ σφάζῃ μὲ τὰ ματοστάλαχτα νύχια 90
 μιὰ παρδαλὴν ἐλαφίνα ἀπὸ τὰ γόνατά μου ἀρπαγμένη,
 βιαστικὰ κι ἄσπλαχνα. Μοῦρθε κι ἄλλη τρομάρα:
 ψηλὰ στοῦ τάφου του τὴν κορφή φανερώθη
 τὸ στοιχεῖο τ' Ἀχιλλέα καὶ ζητοῦσε
 μιὰ ἀπὸ τὲς πολυβασανισμένες
 Τρωαδίτισσες δῶρο νὰ λάβῃ. 95
 Ἄπὸ τὴν κόρη μου, τὴ δική μου τὴν κόρη,
 διώξετέ το, θεοί μου, σᾶς πέφτω στὰ πόδια.

ΠΑΡΟΔΟΣ

(Ἔρχονται ἀπὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ οἱ Τρωαδίτισσες σκλάβες
 — Ο ΧΟΡΟΣ — κὴ Κορυφαία τοῦ χοροῦ λέγει.)

ΧΟΡΟΣ

Ἦρθα, Ἐκάβη, τρεχάτη σ' ἐσένα
 τὲς σκηνὲς τῶν ἀρχόντων ἀφήνοντας,
 ὅπου μὲ προσταγή καὶ λαχνὸν 100
 δούλα βροῖσκομαι, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ κάστρο τῆς Τροίας
 οἱ Ἀχαιοὶ μὲ κοντάρια καὶ λόγχες
 σουβλερὲς μ' ἔσυραν σκλάβα, οἴμ', τοῦ πολέμου·
 δὲ θὰ σοῦ ξαλαφρώσω τὰ πάθια διόλου,
 μόνον τὸ μέγα βάρος βαστώντας 105
 τοῦ μαντάτου ποῦ φέρνω, καινούργιο κακὸ θὰ σοῦ πῶ.
 Λέγουν πὼς στῶν Ἀχαιῶν τῇ μεγάλῃ τὴν σύναξη
 τῶβρηκαν εὐλογο γιὰ νὰ σφάζουν τὴν κόρη σου
 θῦμα στὸν Ἀχιλλέα· στὸν τάφο του αὐτὸς 110
 μάθε πὼς μ' ἄρματα χρυσὰ φάνηκε ὀρθὸς
 καὶ σταμάτησε τὰ θαλασσόδρομα πλοῖα,
 ποῦ στὰ ξάρτια σφιχτὰ τέντωναν τὰ πανιά,
 τέτοια φωνάζοντας·
 «Ἕλληνες, ποῦ κινᾶτε νὰ πᾶτε 115
 καὶ τὸ μνήμα μου ἀφήνετε ἀτίμητο ;»
 Καὶ μεγάλῃς συνέριᾳ συγκρούστηκαν κύματα,
 ποῦ στὸν πολεμικὸ τῶν Ἑλλήνων στρατὸ
 πέρναε δίβουλη γνώμη, καὶ ἄλλοι εὔρισκαν δίκιο
 γιὰ νὰ σφάζουν τὸ θῦμα στὸ μνήμα, καὶ ἄλλοι ὄχι. 120
 Γιὰ δικό σου καλὸ προσπαθοῦσεν
 ὁ Ἀγαμέμνωνας, ποῦ σὲ μιὰ κλίνη κοιμᾶται
 μὲ τὴν προφήτισσα Βάκχη, τὴν κόρη σου·
 μὰ οἱ δυὸ γιοὶ τοῦ Θησέα, τῆς Ἀθήνας βλαστάρια,
 ἔμπρὸς στὸ πλῆθος δυὸ λόγους ἐκήρυξαν, 125
 συμφωνώντας κοὶ δυὸ σὲ μιὰ γνώμη
 τ' Ἀχιλλέα νὰ τιμήσουν τὸν τάφο
 μ' αἶμα νιότικο· καὶ τῆς Κασάντρας τὴν κλίνην
 εἶπαν πὼς δὲ θὰ τὴ λογαριάσουν ποτὲ
 στ' Ἀχιλλέα τὴ λόγχη μπροστά. 130
 Κῆ παρατενωμένη τοὺς λογομαχία
 φαίνονταν ἰσοδύναμη, ὡς ὅτου ὁ παμπόνηρος
 λογοκόπος, γλυκόλαλος καὶ λαοκόλακας
 τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς τὸ στρατὸ καταπειθεὶ
 νὰ μὴ καταφρονέσουν τὸν πρῶτον ἀπ' ὅλους
 τοὺς Δαναοὺς, γιὰ μιὰ σκλάβαν ποῦ πρέπει νὰ σφάζουν, 135
 καὶ νὰ μὴν πῆ κανεὶς ἀπὸ τοὺς πεθαμένους
 παραστεκούμενος κοντὰ στὴν Περσεφόνη,

πὼς ἐφύγαν ἀπὸ τῆς Τρωάδας τοὺς κάμπους
 οἱ Δαναοὶ ἀχάριστοι στοὺς Δαναοὺς, 140
 ποῦ γιὰ τοὺς Ἕλληνες χάθηκαν.
 Καὶ σὲ λίγο θὰ φτάσῃ ὁ Ὀδυσσεύς
 νὰ σοῦ ἀρπάξῃ τὴν κόρη ἀπ' τὸν κύρφο
 καὶ ἀπὸ τὸ γέριό σου τὸ χέρι μὲ βιά.
 Πήγαινε στοὺς ναοὺς, πήγαινε στοὺς βωμοὺς, 145
 στ' Ἀγαμέμνονα πέσε τὰ γόνατα ἰκέτισσα,
 φώναξε δυνατὰ τοὺς θεοὺς τοῦρανοῦ
 καὶ τοῦ κόσμου τοῦ κάτω.
 Γιατ' ἐσὲ ἢ θὰ γλυτώσουν οἱ κλάψες
 ἀπ' τὴ δόλια σου κόρη νὰ μὴν ὀρφανέψης,
 ἢ θὰ ἰδῆς τὴν παρθένα στὸ μνήμα πεσμένη 150
 προύμντα, μὲς στὸ κόκκινον αἶμα νὰ πλέῃ
 καὶ ἀπὸ τὸν χρυσοστόλιστο πρῶτα λαιμὸ τῆς
 μελανόλαμπρῃ βρῦση νὰ ρέῃ.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Α΄.

ΕΚΑΒΗ. Ὀϊμὲ ἢ δύστηχη, τί νὰ φωνάξω ;
 ποιὰ βοή, καὶ ποιὸν τάχ' ὄδυρμό ; 155
 δόλια ἐγὼ μὲ τὰ δόλια γεράματα,
 μὲ τὴν ἀβάσταχτη τὴ σκλαβιά,
 τὴν ἀνυπόφερτη· ἀλίμονό μου.
 Ποιὸς βοήθεια θὰ δώσῃ σ' ἐμένα ;
 ποιὰ γενιὰ καὶ ποιὰ χώρα ; 160
 Χάθηκε ὁ γέροντας, τὰ παιδιὰ μου χαθῆκαν.
 Σὰν ποιὸς δρόμο νὰ πάρω πλιό, τοῦτον ἢ ἐκεῖνον ;
 ποῦ νὰ πάγω ; καὶ ποῦ
 δαίμονας ἢ θεὸς
 θὰ μοῦ γένη βοηθός ; 165
 Τί κακά, Τρωαδίτισσες, φέρετε,
 τί κακὲς συμφορὲς, ποῦ μοῦ φέρετε τώρα·
 μ' ἀποχαλάσετε, μ' ἐχαλάσετε, οἴμ'·
 δὲν ποθῶ πλιὰ νὰ ζῶ μὲς στὸ φῶς. —
 ὦ ταλαίπωρο πόδι μου, ὀδήγα με,
 τὴ γερόντισσα ὀδήγα με, 170
 στὴν αὐλὴ μέσα τούτῃ.
 ὦ παιδάκι μου, ὦ κόρη
 δυστυχέστατης μάνας, γιὰ πρόβαλε,
 πρόβαλ' ἔξω ἀπ' τὸ σπιτί, τῆς μάνας σου
 τὴ φωνήν, ὦ παιδί μου, νὰκούσης,

- για να μάθης τί λόγο τί λόγον
ὅπου ἀκούω για τή ζωή σου. 175
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ὡ μητέρα, μητέρα, τί κράξεις; ὄϊμέ, τί καινούργια
συμφορὰ διαλαλεῖς καί με τέτοια τρομάρα σκιαγμένη
σάν πουλί με ξεπέταξες ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι;
- ΕΚΑΒΗ. Κόρη μου ἀλίμονο. 180
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Τί μου πικρολαλεῖς; προμηνύματα μαῦρα.
- ΕΚΑΒΗ. Συμφορὰ στή ζωή σου.
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Πές το, νά μὴν τὸ κρύψης διόλου.
Μάνα μου, πῶς τρομάζω, τρομάζω,
γιατί νάναστενάζεις; 185
- ΕΚΑΒΗ. Κόρη μου, κόρη μου, δυστυχέστατης μάνας.
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Τί ναι αὐτὸ ποὺ μοῦ λές;
- ΕΚΑΒΗ. Μὲ μι' γνώμη ἢ γενιὰ τῶν Ἀργείων
συμφωνεῖ γὰ σὲ σφάξη
στοῦ Ἀχιλλέα τὸν τάφο. 190
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ἄχ μανούλα μου, πῶς ξεστομίζεις
ἓνα τέτοιο κακὸ βαρυθρήνητο; πές μου,
δόλια μάνα μου, πές μου.
- ΕΚΑΒΗ. Κόρη μου, θὰ σοῦ πῶ τὰ πικρόλογα λόγια
μοῦ εἶπαν πῶς μες στή σύναξη οἱ Ἀργῖτες
ὄϊμέ πήραν ἀπόφαση για τή ζωή σου. 195
- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ὡ δεινὰ πῶπαδες, ὦ πανταλαίπωρη,
μάνα μου, ἀλίμονο στήν πικρή σου ζωή,
ποιό για σέντι ποιο πάλι κακὸ
μισητὸ κι ἀνεκδήγητο 200
κάποιος δαίμονας σῶστειλε;
Ποτὲ πλιὸ ἢ κόρη σου ἐγώ, ποτὲ πλιὸ λοιπὸν
μες στὰ δόλια σου ἢ δόλια γεράματα
στή σκλαβιά δὲ θὰ σὲ συμβοηθήσω.
Γιατὶ σάν τὸ βουνόθρεφτο μόσχι, 205
δόλια μάνα, τὴ δόλια σου κόρη
θά με ἰδῆς ἀπ' τὰ χέρια σου ἀνάρπαστη
καὶ λαιμοκοπημένη, στὸν Ἄδη στελεμένη,
μες στὸ σκότος τῆς γῆς, ποὺ θὰ κείτωμαι
με τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἢ ταλαίπωρη. 210
Κλαίω τὴ ζωή σου τὴ δύστηχη, μάνα μου,
με πανόδυρτους θρήνους,
τὴ δική μου ὅμως ζωή, τὸ χαμὸ καὶ τὸν ὄλεθρο
δὲν τὰ κλαίω· γιατί ὁ θάνατος ἔλαχεν
εὐτυχία μεγάλη για μένα. 215
- (Πέφτει θρηγώνοντας στήν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐκάβης.)

- ΧΟΡΟΣ. Νὰ πῶρεται ὁ Ὀδυσσεύς με πόδι βιαστικὸ
κάποιον καινούργιο λόγο, Ἐκάβη, νὰ σοῦ πῆ.
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐέρεις θαρρῶ γυναῖκα, τί φρονεῖ ὁ στρατὸς
καὶ τί πλιὸ ἀποφασίστηκε, μὰ θὰ σοῦ πῶ.
Εὐλογο τῶβραν οἱ Ἀχαιοὶ τὴν κόρη σου 220
τὴν Πολυξένη νὰ σφάξουν στὸ δρθόχωμα
τοῦ τάφου τ' Ἀχιλλέα. Τῆς κόρης συνοδεῖα
στέλνουν ἐμᾶς, καὶ τῆς θυσίας φροντιστὴ
κῆκτελεστή ἔχουν βάλει τ' Ἀχιλλέα τὸ γιό.
Ἐέρεις λοιπὸν τί κάνε; μήτε με τὴ βιά 225
νά σε χωρίσουν, μήτε νὰ πιαστῆς μ' ἐμέ·
ἔέρεις τὴ δύναμή σου καὶ τὰ πάθη σου·
καὶ στὰ δεινὰ πῶμα σοφὸ εἶναι ἡ φρόνηση.
- ΕΚΑΒΗ. Ὅϊμέ· κακὸ μέγαλο, βλέπω, πλάκωσε
γεμάτο στεναγμούς, γεμάτο δάκρυα. 230
Γιατὶ κῆγὼ δὲ χάθηκα ἐκεῖ πῶπρεπε,
καὶ δέ με σβηοῦσε ὁ Δίας, μὸν μ' ἔχει νὰ ἰδῶ
κι ἄλλα κακὰ φριχτότερα ἢ ταλαίπωρη;
Κι ἂν ἤμποροῦν οἱ σκλάβοι τοὺς ἐλεύτερους
με λόγια νὰ ρωτήσουν ὄχι ἐγγιχτικά, 235
μήτε πικρά, σ' ἐσέν' ἀνάγκη εἶναι νὰ πῶ,
κῆγὼ νάκούσω τί θὰ μ' ἀντιλογηθῆς.
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Μποροῦν, ρῶτα· δέ με πειράζει ἡ ἄργητα.
- ΕΚΑΒΗ. Θυμασαί ὄντα ῥθες μες στήν Τροία κατάσκοπος,
κακοντυμένος κι ἄσχημος, καὶ σῶσταζαν 240
στὰ γένεια ἀπὸ τὰ μάτια δάκρυα μ' αἵματα;
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐέρω· καὶ λίγο δὲ μοῦ τρόμαξε ἡ καρδιά.
- ΕΚΑΒΗ. Καὶ σ' εἶδ' ἢ Ἐλένη καὶ τό εἶπε μόνον σ' ἐμέ;
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Θυμοῦμαι ὅτι ἦρθα σὲ μέγαλον κίνδυνο.
- ΕΚΑΒΗ. Καὶ ντροπιασμένος μῶγγιξες τὰ γόνατα; 240
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ποὺ μοῦ ἐνεκρώθη τὸ χέρι στὰ πέπλα σου.
- ΕΚΑΒΗ. Σ' ἔσωσα κῆξω ἀπὸ τὴν Τροία σ' ἔστειλα;
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ναι, κι ἀντικρύζω τώρα αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ.
- ΕΚΑΒΗ. Λοιπὸν τί μοῦ εἶπες τότε, ποὺ ἦσαν σκλάβος μου;
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Λόγων πολλῶν σοφίσματα, νὰ μὴ χαθῶ. 250
- ΕΚΑΒΗ. Λοιπὸν κακὸς δὲ δείχνεις μ' αὐτὲς τὲς βουλές,
ποὺ ἐνῶ ἀπὸ μέ εἶδες ὅσα λές, μὰ ἓνα καλὸ
σ' ἐμᾶς δὲν κάνεις, μόνον ὅσο μπορεῖς κακό; —
Ἄχάριστο εἶν' τὸ γένος σας, ὅσοι τιμὲς
ρητόρων κυνηγάτε· ἄς μὴ σᾶς γνώριζα, 255
ποὺ δὲ σᾶς μέλει ἂν βλάψετε τοὺς φίλους σας,
φτάνει κάτι ἄρεστὸ νὰ λέτε στὸ λαό.

Τάχα σάν τί σοφία αὐτὸ τὸ νόμισαν
 κέδωκαν ψῆφο νὰ σφάζουν τὴν κόρη μου ;
 Τὸ χρέος τοὺς ἀνάγκασε στὸν τάφο αὐτοὶ 260
 νὰ κάνουν ἀνθρωποσφαγὴν, ἐνῶ ἔπρεπε
 θυσιάσῃ βωδιῶν ; ἢ ὁ Ἀχιλλέας θέλοντας
 νάντισκοτώσῃ τοὺς φονιάδες του, ὥρισε
 δίκιον τὸ φόνου της ; Μὰ αὐτὴ δὲν τοῦφταιξε 265
 διόλου. Τὴν Ἑλένη πρέπει νὰ ζητᾶ
 θῦμα στὸν τάφο· αὐτὴ στὴν Τροία καὶ στὸ χαμὸ
 τὸν ἔφερε. Μὰ ἂν πρέπει σκλάβα νὰ χαθῆ
 πανώρια, διαλεχτὴ, γιὰ μᾶς δὲν εἶναι αὐτό.
 Ἡ Τυνδαρίδα, αὐτὴ εἶναι ἡ παγκαλόμορφη,
 καὶ αὐτὴ βρέθηκε φταίχτρα πλειότερο ἀπὸ ἐμᾶς. 270
 Ὡς πρὸς τὸ δίκιο αὐτὰ σοῦ ἀντιλογιοῦμ' ἐγώ.—
 Ἄλλ' ὅσα νὰ μου ἀνταποδώσῃς σοῦ ζητῶ,
 γιὰ ἄκουε· τὸ χέρι μὸγγιζες, ὡς λές, καὶ αὐτὸ
 τὸ γέρικό μου μάγουλο, γονατιστός. 275
 Κεῖν' ἴδια σοῦ ἀντιγγίζω καὶ ζητῶ
 τὴ χάρη ἐκείνη τώρα καὶ παρακαλῶ
 τὴν κόρη μὴ μου ἀρπάξῃς ἀπ' τὰ χέρια μου,
 φτάνουν οἱ σκοτωμένοι, μὴν τὴ σφάζετε.
 Μ' αὐτὴν ξεχνῶ τὲς συμφορὰς καὶ χαίρομαι,
 καὶ αὐτὴν παρηγοριὰ ἔχω σὲ τόπο πολλῶν, 280
 πατρίδα, βάρια, στήριγμα, ὁδηγῆτρα μου.
 Σ' ὅσα δὲν πρέπει ἄς μὴ νικοῦν οἱ δυνατοί·
 καὶ ὅσοι εὐτυχοῦν θαρροῦν πὼς πάντα θὰ εὐτυχοῦν ;
 Κεῖν' ἦμιον μιὰ φορὰ, τώρα δὲν εἶμαι πλιά·
 μιὰ μέρα τὰγαθὰ μου ὅλα μοῦ τάρπαξε.— 285
 Μὰ, νὰ σὲ ἔγγιζω στὰ γένεια, σπλαχνίσου με,
 λυπήσου με, καλέ μου· γύρνα στὸ στρατό,
 κατάπεισέ τους, πὼς κρῖμα νὰ σφάζετε
 γυναῖκες, ὅπου πρὶν τὲς σπλαχνιστήκετε
 καὶ ἀπ' τοὺς βωμοὺς τραβώντας δὲν τὲς σφάζετε. 290
 Κεῖχετε νόμον ἴδιο ὡς πρὸς τὸ φόνου ἐσεῖς
 καὶ γιὰ τοὺς δούλους καὶ γιὰ τοὺς ἐλεύθερους·
 μὰ θὰ τοὺς πείσῃ ἡ ἀξία σου καὶ ἄδικα ἂν πῆς·
 γιὰτὶ τὸν ἴδιο λόγο ἂν ποῦν κοὶ ἀσήμαντοι,
 κοὶ ἑξακουστοὶ δὲν ἔχει κῆδία δύναμη. 295
 Ἄνθρώπου ἔτσι σκληρὴ δὲ βρίσκεται καρδιά,
 ποῦ δὲ θὰ βγάλῃ δάκρυ ἀκούοντας τοὺς κλαυθμούς,
 τοὺς θρήνους σου, καὶ τοὺς μεγάλους σου ὀδυρμούς.
 ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Μάθε το Ἑκάβη, μὲ τὸ νοῦ σου μὴ θαρρεῖς,

ἀπ' τὸ θυμὸ σου, ἐχτρὸν ὅποιον καλὰ ὀμιλεῖ. 300
 Ἔτοιμος εἶμ' ἐγὼ γιὰ νὰ γλυτώσω ἐσέ,
 ποῦ μὸκανες καλὸ — τὸ λέγω στὰ σωστά·
 μὰ ὅσα πρὸς σ' ὄλους εἶπα δὲ θὰ τάρνηθῶ :
 σάν πάροθηκεν ἡ Τροία, στὸν πρῶτο τοῦ στρατοῦ
 θυσία νὰ γένη ἡ κόρη σου, ποῦ τὴ ζητεῖ. 305
 Κοὶ πλειότερες οἱ χῶρες δυστυχοῦν γι' αὐτό,
 ποῦ δὲν ἀπολαβαίνει ὁ ἀντρεῖος καὶ καλὸς
 τίποτε παραπάνω ἀπ' τοὺς ἀνίκανους.
 Τὸν Ἀχιλλέα ἀξίζει νὰ τιμοῦμε ἡμεῖς,
 ἀφοῦ γιὰ τὴν Ἑλλάδα πέθαν' ἐνδοξα. 310
 Ντροπὴ δὲν εἶναι φίλο νὰ τὸν εἶχαμε
 σὰ ζῶσε μόνο καὶ ὄχι πλιά ἀφοῦ χάθηκε ;
 Καλά· μὰ ἂν γένη πάλι σὺνάξη στρατοῦ
 καὶ πόλεμος καινούργιος, τί θὰ πῆ κανεῖς ;
 Θὰ πολεμοῦμε ἢ θάγαποῦμε τὴ ζωὴ, 315
 τὸ σκοτωμένο βλέποντας ἀτίμητο ;
 Καὶ ὅμως ἐγὼ ὅσο ζῶ, καὶ ἂν θᾶχω λιγοστὰ
 μέρα τὴ μέρα, πάντα θὰ μοῦ ἔναι ἀρκετά·
 τὸν τάφο μου ὅμως στολισμένο θὰ ἦθελα
 νὰ φαίνεται· καὶ πάντα μένει ἡ χάρη αὐτῆ.— 320
 Καὶ ἂν λές πὼς βασανίζεσαι ἄκουε κέμ' ἐ.
 Ἔχομε ὄχι λιγώτερο ἀπὸ σὲ κέμεις
 δύστυχες γριὲς γυναῖκες καὶ ἄντρες γέροντες,
 καὶ νύφες χῆρες ἀπὸ ζηλευτοὺς γαμπρούς,
 ποῦ τὰ κορμιά τους κρύβει ἐκείνη ἡ Ἰδαία γῆς. 325
 Ὑπόμεινέ τα· καὶ ἂν κακὰ τὸβραμ' ἡμεῖς
 τὸν ἀξιο νὰ τιμοῦμε, ἀνόητους ἄς μᾶς ποῦν·
 μὰ οἱ βάρβαροι ἐσεῖς μῆτε κἂν τοὺς φίλους σας
 θαρρεῖτε φίλους, μῆτε ὅσους ἀπέθαναν
 μὲ δόξα τοὺς τιμᾶτε,— καὶ ἔτσι θὰ εὐτυχῆ 330
 ἡ Ἑλλάδα, κέσεῖς θὰ εἶστε ὅπως κὴ γνώμη σας.
 Ἄχ! τί μέγα κακὸ νᾶναι σκλάβος κανεῖς
 καὶ ὅσα δὲν πρέπει νὰ τραβᾶ ἀπ' ἀνάγκη του.
 Κόρη, τὰ λόγια ποῦ εἶπα γιὰ τὸ φόνου σου
 τοῦ κάκου στὸν ἀέρα ἐγὼ τὰ πέταξα· 335
 μὰ ἂν δύνεσαι ἀπ' τὴ μάνα σου ἐσὺ πλειότερο,
 προσπάθα, σάν τὰηδόνι βγάζοντας κέσὺ
 κάθε φωνῆ, τὴ ζωὴ σου νὰ μὴ στερηθῆς.
 Πρόσπεσε στοῦ Ὀδυσσεῆ τὸ γόνα κλαίοντας
 γιὰ νὰ τὸν καταπείσῃς· ἔχεις νὰ τοῦ πῆς· 340
 ἔχει καὶ αὐτὸς παιδιὰ, γιὰ νὰ σὲ σπλαχνιστῆ.

ΧΟΡΟΣ.

ΕΚΑΒΗ.

- ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Βλέπω, Ὀδυσσεά, πὸν κρύβεις μὲς στὸ φόρεμα
τὸ δέξιο σου τὸ χέρι, καὶ τὸ πρόσωπο
πίσω τὸ στρέφεις, μὴ ἴγγίζω τὸ γένειο σου.
Θάρρος· στὸ Δία δέ σ' ἐξορκίζω, γλύτωσες· 345
θάρθω κοντά σου ἀφοῦ ἡ ἀνάγκη τὸ καλεῖ,
κι ἀφοῦ ποθῶ τὸ θάνατο· κι ἂν τάρνηθῶ
δειλὴ γυναῖκα καὶ φιλόζωη θὰ φανῶ.
Γιατὶ νὰ ζῶ; ποῦ εἶχα πατέρα βασιλιά
τῶν Τρώων· πρῶτο ἀπ' ὅλα στὴ ζωὴ μου αὐτό· 350
μεγάλωσα μ' ἐλπίδες ἔπειτα καλὲς
γιὰ βασιλιάδες νύφη πολυζήτητη,
ποιός νὰ με πάρη ταίρι στὸ παλάτι του·
κῆμον· στής Ἰδας τὲς γυναῖκες μιὰ κυρὰ
καὶ στὰ κορίτσια ἡ δόλια μυριοζήλευτη, 355
κι ὅμοια μὲ τὲς θεές, ἔξὸν τὸ θάνατο.
Τώρα εἶμαι σκλάβα· αὐτὸ δὰ πρῶτα τῶνομα,
πὸν ἄμαθο τῶχο, νὰ ποθῶ τὸ θάνατο
μὲ κάνει· κῆπειτα ἴσως βρῶ σκληρόψυχο
ἀφέντη, πὸν μ' ἀσήμι θάγοραση ἐμέ, 360
τὴν ἀδερφή τοῦ Ἐκτορα κι ἄλλων πολλῶν,
καὶ σὰ με βιάση νὰ γενῶ στὰ σπίτια του
ζυμώτρα καὶ σαρώτρια κι ἀνυφάντρια,
θὰ μ' ἀναγκάση μαῦρες μέρες νὰ περνῶ·
καὶ θὰ μολέψη ἀγοραστὸς δοῦλος κανεῖς 365
τὴν κλίνη μου, τὴν πρὶν βασιλοζήλευτη.
Ὅχι· ἄς μὴ ἴδουν τὰ μάτια μου τέτοια ζωὴ,
καὶ δίνω πλιά στὸν Ἄδη τὸ κορμάκι μου.
Ἄϊ λοιπὸν πάρε μ', Ὀδυσσεά, καὶ σφάξε με·
γιατὶ οὔτ' ἐλπίδας οὔτ' ἰδέας βλέπω κὰν 370
παρηγοριά, νὰ καλοπάθω ἐγὼ ποτέ.—
Κῆσὺ, μάνα μου, ἐμπόδιο μὴ μοῦ γένεσαι
μὲ λόγια ἢ μ' ἔργα· δέξου νὰ πεθάνω ἐγώ,
πρὶν νὰ με βροῦν κακὰ σ' ἐμέν' ἀταίριαστα.
Γιατ' ὅποιος πίκρες δὲν ἐγεύτηκε, βαστᾶ, 375
μὰ στὸ ζυγὸ σὰ βάλῃ τὸ λαιμὸ πονεῖ·
καὶ κάλλιο νὰ πεθάνῃ αὐτὸς παρὰ νὰ ζῇ·
γιατὶ ἡ κακὴ ζωὴ εἶναι μέγα βάσανο.
ΧΟΡΟΣ. Εἶναι τρανὴ σφραγίδα καὶ σημαδιακὴ
τὸ λαμπρὸ γένος, καὶ στοὺς ἀξιους πλειότερο 380
τῶνομα τῆς λαμπρῆς γενιᾶς ὑψώνεται.
ΕΚΑΒΗ. Καλὰ εἶπες κόρη, ἀλλ' ἔχει λύπη τὸ καλό.
Κι ἂν πρέπει τοῦ Πηλέα νὰ εὐχαριστήσετε

- τὸ γιό, καὶ κατηγορία νὰ μὴν ἔχετε,
τούτῃ μὴν τὴ σκοτώνετε, Ὀδυσσεά· ἐμὲ 385
στὸ μνημα φέρετε τ' Ἀχιλλέα καὶ σφάξετε,
μὴ με λυπάστε· ἐγὼ τὸν Πάρη γέννησα,
πὸν τόξεψε τὸν Ἀχιλλέα θανάσιμα.
ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Αὐτὴν ὁ ἦσκιος τ' Ἀχιλλέα ζήτησε
γιὰ νὰ πεθάνῃ, κι ὄχι ἐσέ, γερόντισσα. 390
ΕΚΑΒΗ. Μαζὶ κὰν μὲ τὴν κόρη μου σκοτώστε με,
κῆτσι διπλὸ θὰ γένη τὸ αἷμα πὸν θὰ πιῇ
κὴ γῆ κι ὁ πεθαμμένος πὸν τάποζητεῖ.
ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Φτάνει ὁ χαμὸς τῆς κόρης σου, δὲ χρειάζεται
κι ἄλλον· πὸν εἶθε νὰ μὴ χρωστούσαμε κι αὐτόν. 395
ΕΚΑΒΗ. Ἀνάγκη νὰ πεθάνω μὲ τὴν κόρη μου.
ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Τί λές; πὸς ἔχω ἀφέντες δὲν τὸ γνώριζα.
ΕΚΑΒΗ. Σὰν ὁ κισσὸς τὸ δρῦν θὰ τὴ σφιχτοκρατῶ.
ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ὅχι, ἂν θάκουσῃς τοὺς φρονημωτέρους σου.
ΕΚΑΒΗ. Θέλοντας δὲν ἀφήνω ἐγὼ τὴν κόρη μου. 400
ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Κεγὼ δὲ φεύγω καὶ νάφήσω αὐτὴν ἐδῶ.
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Μάνα, ἄκουσέ με· κῆσὺ, τοῦ Λαέρτη γιέ,
συμπάθα τοὺς γονιοὺς πὸν δίκια ἀγαναχτοῦν,
κῆσὺ, δόλια, μὴ μάχεσαι τοὺς δυνατοὺς.
Θέλεις νὰ πέσης χάμω καὶ νὰ πληγωθῇ 405
τὸ γέρικο κορμί σου, πὸν θὰ σὲ σκοунτοῦν,
καὶ νὰ ὑβριστῆς, πὸν χέρι νέου θὰ σε τραβᾷ;
τέτοια θὰ πάθῃς! Ὅχι, δὲ σοῦ πρέπει αὐτό.—
Μὰ δὸς μου τὸ χεράκι σου, μανούλα μου,
κι ἄς σμίξουμε γλυκὰ τὰ δυὸ μας μάγουλα· 410
πὸν τὴν ἀχτίδα καὶ τὸν κύκλο τοῦ ἡλιοῦ
ποτέ δὲ θὰ ξαναντικρύσω ἄλλη φορὰ.
Δέξου λοιπὸν τὰ τελευταῖα λόγια μου.
Μανούλα μου, στὸν κάτω κόσμον φεύγω πλιά,
(Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ φιλοῦνται.)
ΕΚΑΒΗ. Ἄχ κόρη μου, κῆγὼ σκλάβα θὰ ζῶ στὸ φῶς; 415
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ἀνύπαντρη, ἀτραγουδίστη, ὡς δὲ μῶπρεπε!
ΕΚΑΒΗ. Δόλια, κόρη μου, ἐσὺ, κι ἄθλια γυναῖκα ἐγώ.
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Στὸν Ἄδη ἐκεῖ θὰ κείτωμαι μακριὰ ἀπὸ σέ.
ΕΚΑΒΗ. Ἄχ· τί νὰ κίνω; ποῦ θὰ καταντήσω πλιά;
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Σκλάβα πεθαίνω, ἀπὸ πατέρα ἐλεύτερο. 420
ΕΚΑΒΗ. Κεγὼ ἀποστερημένη πενήντα παιδιὰ.
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Στὸν Ἐκτορα καὶ στὸν πατέρα τί νὰ πῶ;
ΕΚΑΒΗ. Πῆς τους πὸς εἶμαι ἀπ' ὅλους δυστυχεστάτη.
ΠΟΛΥΞΕΝΗ. (Τὴν ξαναγκαλιάζει.)

- Ἵ στήθια, ὦ κόρφοι, ποῦ γλυκὰ μ' ἐθρέψετε.
 ΕΚΑΒΗ. Κόρη μου, μὲ τὴν πρώϊμα μαύρη μοῖρα σου. 425
 ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ἐχε γειά, μάνα μου, ἔχε γειά Κασάντρα μου.
 ΕΚΑΒΗ. Γειά και χαρὰ ἔχουν ἄλλοι, μὰ ὄχι ἡ μάνα σου.
 ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Κἔσύ, ἀδερφε Πολύδωρε, στοὺς Θρακηνοὺς.
 ΕΚΑΒΗ. Ἄν ζῆ· μὰ δὲν πιστεύω, σ' ὄλα εἰμ' ἄμοιρη.
 ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Ζῆ, και τὰ μάτια θὰ σοῦ κλείση στὴ θανή. 430
 ΕΚΑΒΗ. Πέθανα ἐγώ, πρὶν νὰ πεθάνω, ἀπὸ τὰ κακά.
 ΠΟΛΥΞΕΝΗ. Σκέπασε μὲ τὰ πέπλα τὸ κεφάλι μου
 και πάρε μ' Ὀδυσσεά, ποῦ, πρὶν με σφάζετε,
 λυώνει ἡ καρδιά μου ἀπ' τοὺς θρήνους τῆς μάνας μου,
 λυώνω κι αὐτὴ μὲ τοὺς δικούς μου στεναγμούς.—
 Ὡ φῶς· μπορῶ νὰ σ' ἀποχαιρετίσω πλιό· 435
 μοῦ μένεις λίγο μόνον, ὅσο προχωρῶ
 πρὸς τὴ σφαγὴ και στ' Ἀχιλλέα τὴ φωτιά.
 ΕΚΑΒΗ. Χάνομαι, δῖμέ· λυοῦνται οἱ ἄρμοί μου. Ὡ κόρη μου,
 πιάσε τὴ μάνα σου, ἄπλωσε τὸ χέρι σου,
 μή με ρημάξεις. Χάθηκα, κοπέλες μου. 440
 Ἔτσι νὰ ἰδῶ τὴν ἀδερφή τῶν Διόσκουρων
 τὴ Λάκαιναν Ἑλένη, ποῦ ξολόθρεψε
 τὴν πλούσια Τροία μὲ τὰ ὄμορφα τὰ μάτια της·
 (Σκεπάζει τὸ πρόσωπο μὲ τὸν πέπλο της και σωριάζεται κάτω.)

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Α΄.

ΧΟΡΟΣ

(Στροφή α΄.)

- Θαλασσινὸ ἀεράκι μου, ποῦ τὰ γοργὰ καράβια
 στὰ κύματα τῆς θάλασσας τὰ πελαγοδρομίζεις, 445
 ποῦ θὰ με πᾶς τὴν ἄμοιρη; σὰν ἀρπαγμένη σκλάβη
 σὲ τίνος σπίτι θὰ βρεθῶ; σ' ἀραξοβόλι τοῦ Ἄργου
 ἢ στῆς Φθιώτιδας, ποῦ λὲν τοὺς κάμπους της λιπαίνει 450
 ὁ ποταμὸς Ἀπιδανός, ὠραίων νερῶν πατέρας;

(Ἀντιστροφή α΄.)

- Ἦ μὲ κουπὶ νερόλαμνο τὴ δύστυχη στελιμένη 455
 θὰ μ' ἀρμενίσης νὰ περνῶ ζωὴ βασανισμένη
 μὲς στὸ νησί, ποῦ ὁ φοίνικας πρωτόφαντος κὴ δάφνη
 πέταξαν κλώνους ἱεροῦς, γιὰ τῆς Δητῶς τὴ χάρη, 460
 στὴ γέννα της τὴ θεϊκὴ, και μὲ τὲς νιὲς τῆς Δήλου
 θὰ ὑμῶ τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδας τὸ στέμμα και τὰ τόξα; 465

(Στροφή β΄.)

- Ἦ στῆς Παλλάδας θὰ βρεθῶ τὴ χώρα, και στὸν πέπλο
 τὸν κρόκινο τῆς Ἀθηνᾶς θὰ παρδαλοκεντήσω
 ξομπλιάζοντας μὲ λογιαστὰ κι ἀνθοβαμμένα ὑφάδια 470
 ζευγαρωμένα τᾶλογα σκάμαξι της τῶραιον,
 ἢ τῶν Τιτάνων τὴ γενιά, ποῦ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου ὁ Δίας
 μὲ κεραινὸν ὀλόφλογο τὴν ἔχει ἀπονεκρώσει;

(Ἀντιστροφή β΄.)

- Ἄλιμόνο στα τέκνα μας, δῖμέ και στοὺς γονιούς μας, 475
 κρίμα και στὴν πατρίδα μας, πῶπεσε στοὺς Ἀργῆτες
 κι ὀλόκαπνη γκρεμίζεται, καμένη, ρημαγμένη·
 κέμενα σκλάβη θὰ με λὲν σὲ ξένον τόπο πάντα, 480
 ποῦ τὴν Ἀσία παρατήρησα και στὴν Εὐρώπην ἦρθα
 και τὰ παλάτια μου ἄλλαξα μὲ τοῦ Ἄδη τοὺς θαλάμους.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Β΄.

- ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ. Ποῦ νάβρω τὴν Ἑκάβη, νιὲς Τρωαδίτισσες,
 ποῦ ἦταν τῆς Τροίας μιὰ φορὰ βασίλισσα; 485
 ΧΟΡΟΣ. Νὰ τὴν σιμά σου μὲ τὲς πλάτες κατὰ γῆς,
 ποῦ κείτεται, Ταλθύβιε, κτελοσκέπαστη.
 ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ. Ὡ Δία, τί νὰ πῶ; Νὰ βλέπης τοὺς θνητούς;
 ἢ στὰ χαμένα ἰδέα ψεύτικη ἔχομε
 θαρρώντας πῶς ὑπάρχει γένος τῶν θεῶν, 490
 ἐνῶ τὰνθρώπινα ὄλα ἡ τύχη κυβερνᾷ;
 Αὐτὴ κυρὰ δὲν ἦταν τῶν πολύχρυσων
 Φρυγῶν και ταίρι τοῦ παμπλουσίου Πρίαμου;
 Και τῶρ' ἀπὸ τὸν πόλεμο ὄλη ἡ χώρα της
 ρήμαξε, κι αὐτὴ σκλάβη, γριά, δίχως παιδιὰ, 495
 κείτεται χάμω, μὲ τὴ δόλια κεφαλὴ
 στὴ σκόνη μέσα. Ἄλιμόνο, εἶμαι γέροντας,
 ἀλλὰ ἄς πεθάνω, πρὶν ξεπέσω ἔτσι ἄσχημα.—
 Σήκω, δυστυχισμένη, κι ὀρθῶ στυλῶσε
 τὸ στήθος και τὸ κάτωπρο κεφάλι σου. 500
 ΕΚΑΒΗ. Ποιὸς δέ μ' ἀφήνει κατὰ γῆς νὰ κείτωμαι;
 ἄψε με, ὅποιος κι ἂν εἶσαι, μὲς στὴ θλίψη μου.
 ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ. Εἶμαι ὁ Ταλθύβιος, ὑπηρέτης τῶν Δαναῶν,
 ποῦ μ' ἔστειλε σ' ἐσένα ὁ Ἀγαμέμνονας.
 ΕΚΑΒΗ. Καλέ μου, ἴσως νὰ σφάζουν θέλουν οἱ Ἀχαιοὶ 505

- κἔμὲ στὸν τάφο κῆρθε; λέγε, αὐτὸ ποδῶ.
 Ἄς τρέξωμε γοργά· γέροντα, ὀδήγα με.
 ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ. Τὴν κόρη σου ποὺ πέθανε, ἦρθα νά σου πῶ,
 γυναῖκα, νά τῆ θάψης· ἐδῶ μ' ἔστειλαν
 οἱ δυὸ οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν. 510
- ΕΚΑΒΗ. Ὅϊμέ, τί λές; σ' ἐμένα ὡς μελλοθάνατη
 δὲν ἔρχεσαι, παρὰ γιὰ νά μοῦ πῆς κακά;
 Πᾶς, κόρη μου, ἀπ' τῆ μάνα σου ἀφοῦ σ' ἄρπαξαν·
 κἔγώ σ' ἀποστερήθηκα, ἢ ταλαίπωρη.—
 Καὶ πῶς μοῦ τὴν ξεκάνετε; ἄραγ' εὖσπλαχνα;
 ἢ μ' ἀπονιά τῆ σφάζετε σὰν ὄχτρισσα;
 γέροντα, λέγε, ἂν καὶ θά πῆς λόγια πικρά.
 ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ. Δάκρυα διπλά, κυρά μου, γιὰ τῆς κόρης σου
 τὸν πόθο θέλεις νὰπολάψω· λέγοντας
 τώρα τῆ συμφορὰ θὰ κλάψω ὡς ἔκλαψα
 στὸ θάνατό της.— Ἦταν ὄλος ὁ στρατὸς
 στὸ μνήμα ἐμπρὸς γιὰ τῆ σφαγὴ τῆς κόρης σου·
 σὰν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι τ' Ἀχιλλέα ὁ γιὸς
 τὴν Πολυξένη στὴν κορφή τὴν ἔστησε
 τοῦ τάφου· ἦμουν ἐγὼ κοντά· κι ἀκολουθοῦν 525
 νιοὶ διαλεχτοὶ τῶν Ἀχαιῶν, γιὰ νά κρατοῦν
 τῆς κόρης τὸ σπαρτάρισμα. Ἀφοῦ γέμισεν
 ὀλόχρυσο ποτήρι τ' Ἀχιλλέα ὁ γιός,
 σηκώνει στὸ νεκρὸ πατέρα του χοές·
 καὶ νά κηρύξω μὲ γένεψε παντοῦ σιωπὴ. 530
 Κἔγώ στὴ μέση βγῆκα κἔτσι φώναξα:
 «Σιγᾶτε, Ἀχαιοί, σιγήσεται ὄλος ὁ λαός,
 σωπάτε.» Καὶ τὸ πλῆθος στάθηκ' ἤσυχο.
 Κι αὐτὸς εἶπε: «Γιὰ τοῦ Πηλέα, πατέρα μου,
 δέξου μου τοῦτες τὲς εὐφραντικὲς χοές,
 ποὺ τοὺς νεκροὺς καλνοῦν· κἔλα νά πῆς τάγνὸ
 μαῦρο τῆς κόρης αἷμα, ποὺ ὁ στρατὸς κἔγώ
 προσφέρομε σ' ἐσένα· πρᾶος γίνε μας
 καὶ δῶσε μας νά λύσωμε τῶν καραβιῶν
 τὲς πρύμνες καὶ τὰ χαλινὰ καὶ μ' ἤσυχο 540
 ταξίδι ὅλοι νά πᾶμε στὴν πατρίδα μας.»
 Τόσα εἶπε, κι ὄλος ὁ στρατὸς τὰ εὐχήθηκε
 καὶ βγάζει ἀπ' τὸ θηκάρι τὸ χρυσὸ σπαθί
 καὶ σ' Ἀχαικοῦ στρατοῦ τοὺς διαλεγμένους νιοὺς
 ἔγενεψε νά κρατήσουν τὴν παρθένα εὐθύς. 545
 Κι αὐτὴ εἶπε τέτοιο λόγο, καθὼς τῶνοιωσεν.
 «ὦ Ἀργῖτες, ποὺ ρημάξετε τὴ χώρα μου,

- θέλοντας ἀπεθαίνω, μὴ μ' ἐγγίξητε
 κανέναν· τὸ λαϊμὸ θάπλώσω μ' ἀφοβιά.
 Ἀφήνοντάς μ' ἐλεύτερη, σκοτώστε με, 550
 γιὰ νά πεθάνω ἐλεύτερη, γιὰ τοὺς θεοὺς·
 στὸν Ἄδη σκλάβα νά με λέγουν ντρέπομαι
 βασιλοπούλα ἐγώ». Συμβόησε ὁ στρατὸς,
 κι ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας εἶπε στοὺς νιοὺς
 νὰφήσουν τὴν παρθένα· καὶ τὴν ἄφησαν 555
 ἀκούοντας τοῦ μεγάλου ἀφέντη τῆ φωνή.
 Κεῖκείνη αὐτὸν τὸ λόγο καθὼς ἄκουσε
 τραβᾷ ἀπὸ τῶμου τὴν κορφή τὰ πέπλα τῆς
 καὶ τᾶσχισε ὡς τῆ μέση πρὸς τὸν ὀφθαλμό,
 κἔδειξε τοὺς μαστοὺς καὶ τὰ ὀμορφόστηθα 560
 σὰν ἄγαλμα ὅμοια, καὶ σὰν ἔρριξε στὴ γῆ
 τὰ γόνατά της, εἶπε μ' ἀφοβὴ καρδιά:
 «Νά, παλληκάρι, ἂν προτιμᾷς τὸ στήθος μου
 νά με χτυπήσης, χτύπα, ἂν πάλι στὸ λαϊμὸ
 σ' ἄρέσει, νά τος, κι ὁ λαϊμὸς εἶν' ἔτοιμος». 565
 Κι αὐτὸς μὲ λύπη, θέλοντας μὴ θέλοντας,
 τῆς ἔκοψε τὸ λάρυγγα μὲ τὸ σπαθί.
 Τρέχει τὸ αἷμα βρῦση· κἔνῳ ἀπέθνησκεν
 εἶχε πολλὴ φροντίδα νά πέση ὀμορφα,
 κρύβοντας ὅσα πρέπει ἀπ' ἄντρες νά κρυφτοῦν. 570
 Κι ἀπ' τὴ θανάσιμη σφαγὴ ὡς ξεψύχησεν
 ὅλοι οἱ Ἀργῖτες τρέχουν· κι ἄλλοι στὴ νεκρὴ
 φύλλα ἔρριχναν κι ἄλλοι ἐτοιμάζουν τὴ φωτιά
 φέροντας ξύλα πεύκων, κι ὅποιος στέκονταν 575
 ἄκουε τέτοια πικρὰ ἀπ' ἐκεῖνον πόφερνε:
 «Στέκει κακέ, καὶ δὲν κρατεῖς στὸ χέρι σου
 στολίδι, μήτε πέπλο γιὰ τὴν κορασιά;
 Δὲν πᾶς νά δώκης κάτι στὴ γενναιοκάραδη
 καὶ μεγαλοψυχότατη; » Τέτοια ἔλεγαν 580
 γιὰ τὴ νεκρὴ-σου κόρη· πλιὸ καλότεκνην
 ἔσέν' ἀπ' ὅλες τὲς γυναῖκες βλέπω ἐγώ,
 κι ἀπ' ὅλες ὅμως τὴν πλιὸ δυστυχέστερη.
 Φριχτὸ θεοτικὸ κακὸ ζεμάτισε
 τὰ τέκνα τοῦ Πριάμου καὶ τὴ χώρα μου.
 ΕΚΑΒΗ. ὦ κόρη μου, μὲς στές πολλὲς μου συμφορὰς 585
 ποιά νά κυτάξω πρῶτα; κι ἂν γγίξω τὴ μιά,
 μὰ δέ μ' ἀφήνει ἢ ἄλλη, κι ἄλλη ἀπὸ κοντὰ
 λύπη μὲ κράζει, τῶν κακῶν ἀκόλουθη.
 Καὶ τώρα ἀπὸ τὸ νοῦ νά βγάλω δὲ μπορῶ

ΧΟΡΟΣ.

ΕΚΑΒΗ.

τὸ πάθημά σου, γιὰ νὰ μὴ θρηγῶ γι' αὐτό·
 κι ὅμως πολὺ με ἀλάφρωσες σὰν ἔμαθα
 ποὺ στάθηκες γενναία. Δὲν εἶναι φοβερόν,
 ἂν γῆς κακὴ, σὰ δώκη ὁ θεὸς καλὸν καιρὸ,
 καλοκαρπίζει, ἐνῶ ἡ καλὴ ἀλλ' ἀκύταχτη
 δίνει κακὸν καρπὸν;—ἀλλ' ὅμως πάντοτε
 μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὁ κακὸς μένει κακός,
 μὰ κι ὁ καλὸς καλός, κι οὐδὲ ἀπὸ συμφορὰ
 χαλνᾷ τὸ φυσικὸ του, ἀλλ' εἶν' πάντα καλός;
 Τάχα οἱ γονιοὶ διαφέρουν ἢ οἱ ἀνατροφές;
 Διδάσκει βέβαια τὸ καλὸ κἠ ἀνατροφή·
 κι ὅποιος καλὰ τὸ μάθη ξέρει τὸ κακὸ,
 ποὺ τῷμαθε μὲ τὸν κανόνα τοῦ καλοῦ.
 Κι αὐτὰ χαμένα ὁ νοῦς μου ἔτσι τὰ πέταξε.

(Στὸν Ταλθύβιο.)

Μὰ τώρα ἐσὺ νὰ πᾶς στοὺς Ἀχαιοὺς νὰ πῆς
 νὰ μὴ μοῦ ᾄξῃς κἄν κανεὶς τὴν κόρη μου·
 τὸν ὄχλο νὰ ἐμποδίσουν, ποῦναι ἀκράτητος
 σὲ στρατὸν μύριο, κεῖναι ἀνώτερη φωτιᾶς
 ἢ ναυτικὴ ἀναρχία, καὶ κακὸν θαρροῦν
 ὅποιον κακὸ δὲν κάνει.

[Φεύγει ὁ Ταλθύβιος. — Σὲ μιὰ ἀπὸ τὲς δοῦλες της:]

Πάρ' ἐσὺ ἕνα ἀγγεῖό,
 παλιά μου λάτρισα, καὶ φέρ' ἐδῶ νερὸ
 τῆς θάλασσας, νὰ λούσω γιὰ ὑστερνὴ φορὰ
 τὴν κόρη μου, τὴν νύφη τὴν ἀνύμφευτη,
 τὴν ἄμοιρη παρθένα, κι ὡς τῆς ἄξιζε,
 νὰ τὴ στολίσω,—καὶ μὲ τί; μὰ ὅσο μπορῶ
 καὶ τί νὰ κάνω;—στολίδια μαζεύοντας
 μὲς στὰ καλύβια αὐτὰ ἀπὸ τὲς ὀμόσκαβες,
 ἂν ἔχη ἀπὸ τοὺς νέους ἀφέντες τῆς κρυφὰ
 τίποτε κλεψιμιὸ καμμιά ἀπ' τὸ σπῆτι τῆς.
 Ὡ ἔρμα παλάτια, ὦ σπῆτια πρὶν καλότυχα,
 ὦ Πρίαμε καλότεκνε, ποῦχες πολλὰ
 κι ὠραῖα παιδιὰ, κἠ μάνα τους ἐγὼ ἢ γριά!
 πῶς φτάσαμε στὸ τίποτε σὰ χάσαμε
 τὴν πρώτη ἀκμὴ μας. Κεῖπειτα φουσκῶνομε
 στὰ πλούσια σπῆτια ὁ ἕνας, κι ἄλλος ποὺ τὸν λὲν
 ἔξω οἱ πολῖτες τιμημένον. Ἄλλ' αὐτὰ
 δὲν εἶνε τίποτε· εἶνε σκέψες μάταιες.

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΜΕΝΟ ΠΗΓΑΔΙ

Τοῦ Ἴδα

Το χωριὸ ὅπου ἔκανε το γιαιτρὸ ο Θωμάς το λέγανε Ζήση ὅμως καλύτερα θα εἶτανε να τὸνομάζανε θανατικὸ. Γιατί ἄλλο δεν ἀκούεσες σάφτὸ το χωριὸ παρὰ θανάτους. Ὅσοι γενιότανε ὅλοι πεθαίνανε. Λογιό, λογιὸ Ἀρώστιες πυρετοί, φλοέντζες, περιπνεμονίες, τύφοι, διφτερίτες, χολέρες, στρακιές, πανούκλες, νεβρικά πεθαίνανε τοὺς ἀνθρώπους, προ τῆς ὥρας τοὺς· τόσο που καταντούσε να μη ξέφουνε πόσο βαστὰ ἡ ζωῆτους και να νομίζουν πως τελέβει με το θάνατο.

Ἄν και καλὸς γιαιτρὸς ο Θωμάς, που να προφτάσει τόσες ἀρώστιες! Τη μια γιάτρεβε ἄλλη φανερονότανε. Ὡς που μιὰ πόλες κουβαλούσε τον ἄρρωστο. Ἐνας ἄλλος στη θέσητου θα τοὺς ἔστελεν ἀκόμα πιο μπροστά.

Ἐνας ἄλλος θάκαμνε τουλάχιστο περιουσία. Θα χαιρότανε να ἔχει τόσους ἀρώστους. Ἐνῶ ο Θωμάς εἶτανε ἀμπτωχος. Τα λίγα πράματα ποῦπερνε ἀπὸ τοὺς ἀρώστους τα μοίραζε κιὰφτὰ στοὺς φτωχοὺς. Εἶτανε και δυστυχής. Ἐπασχε να βλέπει να πεθαίνει ο κόσμος, κι ἀκόμα πιότερο ἔπασχε νὰκούει τις παραξενὲς και τις ανοησίες και να βλέπει τα παράλογα καμώματα των χωρικῶν, που εἶτανε ἀκόμα πιὸ αγιάτρεφτα ἀπὸ τις ἀρώστιεστους.

Εἶτε γιαιτ' εἶτανε λιγὸζωοι κι' ἀρωστιάριδες, εἶτε γιαιτὶ ἀπαρχῆς πήρανε το στραβὸ δρόμο, οἱ ἀνθρώποι σάφτὸ το χωριὸ, εχτὸς που πιστέβανε σε μιὰ θρησκεία, σὲνα θεὸν και σὲναν ἄλλο κόσμο, ἀπὸ τις θρησκείες, τοὺς θεοὺς και τοὺς κόσμους που τοὺς φκιάσανε οἱ πρόγονοι τοὺς, εἶχανε και μιὰ περιφρόνηση και μιὰ ἀπέχθεια ἀκατανόητη προς τη γενιάτους την ἀληθινὴ κι' ἀγωνιζότανε με ἐκεῖνοὺς και με θεοὺς να ζήσουνε μιὰν ἄλλη ζωὴ ἰδανικὴ που την κάνανε οἱ ἴδιοι ἀπὸ γενεὰ σε γενεὰ, με το νοῦ τοὺς και που τη θεωρούσανε γιὰ καλύτερη.

Για τοὺς ζωὴ εἶτανε να παλέβουνε με κάθε τι που εἶτανε φυσικὰ, ἀληθινὸ και πραγματικὸ και να θυσιάζονταν γιὰ τη θρησκεία, γιὰ την πατρίδα, γιὰ την οἰκογένεια, γιὰ τη δικαιοσύνη, γιὰ την ἠθικὴν, γιὰ το καθήκον, γιὰ την τιμὴ, γιὰ την δόξα και γιαιτ' εἶχανε σειρὰ ἄλλα της φαντασίστους δημιουργήματα. Ὅταν εἶταν ἀκόμα να πιστέβουνε, στην τύχη, στοὺς ἀγγέλους στοὺς διαβόλους, στοὺς καλικαντζάρους, στοὺς δράκους, στα στοιχεῖα, στοὺς βουρκουλάκους, στις νεράιδες, στις καλὲς ἀρχόντισσες, στην κλησαριού με τα χρυσὰ πουλιὰ και στον Ἀράπη που καθοῦντανε, με την τσιμπούκατου στὰ χεῖλια του μεγάλου πηγαδιού.

Ο δυστυχής ο Θωμάς σαν επιστήμονας που είτανε από το ένα προσπαθούσε να γιατρέψει τις αρρώστετους κι από το άλλο πολεμούσε ναπαλλάξει τη ψυχή τους απ' αυτές τις σκουριασμένες και ανόητες ιδέες, που τις είχανε, σαν ένα είδος νεβροπάθειες, μανίες και προλείψεις κληρονομικές.

Γιατρέβοντας δίδασκε συγχρόνως και διδάσκοντας μάλλον καμιά φορά με τους χωρικούς και προπάντων με το δάσκαλο του χωριού, ένα θεοπάλαβο σχολαστικό και τον παπά Κοσμά ένα φανατικό, αγροίκο, και κοντόμυαλο. Τον είτανε αδιάφορο αν τον κοροιδέβανε και τον γελούσανε σαν τον έπιανε ο φιλοσοφικός του οίστρος· αδιάφορο αν φέβγανε ο κόσμος σαν έβγαζε λόγο κι αν μένανε μόνο τὰ παιδιὰ για να τον πειράζουνε. Εκείνος θεωρούσε καθήκοντου πολύ μεγαλύτερο κι από τὰ γιατρικά του να τους μάθει όσα γνώριζε και να τους συνειθίσει να σκέφτονται.

— Είστε, τους έλεγε, και σωματικώς και ψυχικώς άρρωστοι! Ανίκανοι να ζήσετε! χαλασμένοι! Δυστυχείς! Η ηθική σας η θρησκεία σας, η κοινωνία σας είναι αρρώστιες κιό χειρότερες κι από τὴν φλοέντζαν κι από τὴν χολέρα κι από τὴν στρακιά. Ολάφτὰ που πιστέβετε είναι ψευτιές. Μήτε υπάρχουνε μήτε υπάρχουνε. Ο κόσμος γέννηκε και γένεται ολόένα μοναχόστου, κι άλλος από τὸν κόσμο δεν υπάρχει. Ζωή είναι του κόσμου η εξέλεξη. Τίποτα δεν πεθαίνει τίποτα δε χάνεται. Τίποτα δεν υπάρχει άλλο από τὴν ζωή. Του κάκου του λοιπόν φτηνάτε άλλους κόσμους και θεούς. Του κάκου βασανίζεστε με χίμαιρες και με ιδανικά και με φαντάσματα.

— Τα ιδετε ποτέ σας ;

— Τα ιδαμε, απαντούσανε εκείνοι.

— Δειξετέ μου τα το λοιπόν κέμενα !

Να σου δείξουμε τον αράπη, φωνάζανε τα παιδιὰ.

Έτσι διδάσκοντας και συζητώντας, ο Θωμάς, έβαλε στοίχημα μια μέρα να πάρει μερικούς απο τους χωρικούς και να τους πάει στο πηγάδι, τα μεσάνυχτα όξω από το χωριό, για να τους δείξει πως μήτε αράπης μήτε ητσιμπουκάτου είτανε εκεί.

Φεγγάρι γάργαρο στον ουρανό και ξαστεριά βγήκανε· όλοι μαζί και τραβήξανε κατά τον ποταμό που είτανε τό πηγάδι. Στα μισὰ δὲ μέινανε μαζίτου παρὰ ο δάσκαλος και ο παπάς. Πιό πέρα έπιασεν ένας πόνος τον παπά Κοσμά και γύρισε ξοπίσω οτε φτάσανε στον ποταμό :

— Νάτονα ! φώναξε κι ο δάσκαλος, κέπειρε δρόμο κατά το χωριό.

Ο Θωμάς ακούοντας ξαφνικά το δάσκαλο να φωνάζει που είδε τον αράπη τρόμαξε μιὰ στιγμή και στάθηκε. Κοιτάζει κατά το πηγάδι, μιὰ στιγμή και στάθηκε. Κοιτάζει κατά το πηγάδι, τί να δει ;— Πραγματικώς στα χείλια του καθότανε ένας πελώριος αράπης με τηντσιμπουκάτου. Ο αράπης άνοιξε το στόματου κέβγαζε σύνεφα καπνό. Τριγύρο στο πηγάδι χορέβανε με τέφια και νταβούλια αναρίθμητες νεράιδες.

— Διάβολε ! είπεν ο Θωμάς φοβισμένος και εκστατικός. Είναι αλήθεια άραγε για είναι φαντασάμου ;

Και βάζοντας στον εαφτότου θέληση :

— Θέλω να μάθω την αλήθεια ! φώναξε και προχώρησε με βήμα σταθερό.

Πριν πλησιάσει ο Θωμάς, το πηγάδι οι νεράιδες μιὰ με μιὰ διαλιθήκανε σαν να είτανε καπνός. Καθόντανε στα χείλια του ακόμα ο αράπης με κι από τὸν

σαν άπλωσε το χέριτου, ο Θωμάς, για να τον πιάσει, πλάφ ! έπεσε μέσα στο πηγάδι κι άφανίστηκε μεσ' το νερό.

Πού είναιτους ; είπε τότε ο Θωμάς ερχόμενος στον εαφτότου. Που είναι, να τους δείξω τα φαντάσματα !

Μα δεν απόσωσε το λόγοτου και βλέποντας τριγύροτου τη φύση τὴν ώραία με τη λάμψη τη χλωμή του φεγγαριού και τις κινούμενες σκιές των δένδρων, αισθάνθηκε σαν να τρέμει ολάκερος, σαν να σειούνται και να τρέμουν σιγά σιγά όλα σαν να κινούνται από τη θέση τους και να χωρίζονται, σαν να ξαπλώνουν και να διαλύονται, σαν να αποσυνθέτονται.

Ο δυστυχής Θωμάς τον έπιασεν ανατριχίλα.

— Με μαγεψεν ο αράπης, είπε μέσατου, και σαν τότε μη ξέροντας ποιό θεό, ποιόν άγιο, ποιὰ δύναμη να επικαλεσθει για να τους βοηθήσει, αφού μήτε θεούς μήτε άγιους, μήτε δυνάμεις άλλες εκτός του κόσμου πίστεψε ποτέ !

Εν τοσοῦτω αργὰ αργὰ ήσυχα ήσυχα, όλα γύρο πηγάδι, το ποτάμι, η πεδιάδα, οι λόφοι, τα βουνά, θάλασες, όλα μαζί και ένα ένα χωριστά, αρέβανε ολόένα γινότανε κοματάκια κοματάκια, υγράνανε, φωτεινά, φεύγανε φεύγανε μακριάτου και χανότανε στον ουρανό μπροστάτου, κάτω, ο κόσμος γέννηκε σαν μιὰ απέραντη λίμνη, και μεσ' το νερό, διακρινότανε οι πέτρες τα δέντρα, τα ζώα ; παντός είδους άπειρα ακήνιτα τα σχήματα. Απάνω, στον ουρανό, μήτε το φεγγάρι μήτε τα άστρα υπάρχουνε πιά.. Φωτιές με χρώματα λογιό λογιό τρέχανε δεξιά κι αριστερά και έχανε το πάν. Πάει να περπατήσει, ο ίδιος, μήτε πόδια μήτε χέρια είχε πιά. Σιγά σιγά διαλύθηκε κι από τὸν

Μόνο ο νους του είτανε ακόμα στον τόπο. Και ο νούστου αισθανότανε την καταστροφή. Καταστροφή γενική.

Σε λίγο μήτε αντικείμενα χωριστά, μήτε σχήματα χωριστά, μήτε χρώματα υπάρχουνε πιά. Γη, αστρα, ήλιος ουρανός, όλα γενήκανε μια μάζα νερούλη κι αριά σαν μιὰ ομίχλη φωτεινή.

Και έπειτα στο τέλος διαλιθήκε κι η μάζα και κατάντησε μιὰ σκόνη άπειρη και λεπτεπίλεπτη, αόριστη μεστὸ κενό.

— Του κόσμου τα συντέλεια ! είπε μιὰ σκόνη.

Κεΐτανε η σκόνη, ο Θωμάς, που στρεφογύριζε κ' έτρεχε με τις άλλες σκόνες σαν τρελλός με μιὰ ταχύτητα ηλεκτρική και ακατανόητη.

Μα έκαμε και πάλι θέληση στον εαφτότου, ο Θωμάς και σταμάτησε.

— Τι είμαστε ; Που πάμε ; ρώτησε τις άλλες σκόνες που τον τριγυρίσανε.

Οι σκόνες όλες τότε σταματήσανε με μιὰς και στη στιγμή σαν νάτανε μαγεία όλα εκείνα τα άπειρα εκατομύρια τα μόρια γενήκανε άπειρα αραπάκια με τοτσιμπουκάκια τους στο στόμα και γεμίσανε το παν ! . . .

Την άλλη μέρα, ο Θωμάς, είχε σαράντα θέρη. Μεγάλη στενοχώρια, βύθος, παραμιλητά. Τούκαμεν ο παπά Κοσμάς αγιασμό μα δε μπόρεσε να βγάλει τα δαιμόνια από μέσατου.

Σαν πέρασεν η θέρη είτανε τρελλός.

Πόλη 25 του Μάρτη 1908

† Ζ. ΦΥΤΙΛΗΣ

EDGAR POE

Η ΜΑΣΚΑ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ο κόκκινος θάνατος είχε για πολύ καιρό ερημώσει τη χώρα. Καμμιά επιδημία δεν είχε ποτέ τόσο θανατηφόρα και τόσοσ αποτρόπαια.

Τό αίμα είχε το άβατάρ της και ή σφραγίδα της. Η κοκκινάδα και ή φρίκη του αίματος. Σουβλεροί πόνοι και ξαφνική ζαλάδα, έπειτα άφθονη αίμορραγία των πόρων, και άποσύνθεσις. Οί κόκκινες κηλίδες επάνω στο σώμα και κυρίως πά στο πρόσωπο του θύματος που είχαν τα σημάδια της άρρώστιας τον έκανε άνυπαθητικό και του άποκλειούσαν κάθε βοήθεια από τους άλλους. Η προσβολή, ή πρόοδος και τό τέλος της άρρώστιας γινότανε σε μισήν ώρα μέσα.

Όμως ό Πρίγκηψ Πρόσπερος είχε εύτυχής και άφοβος και ξυπνός. Όταν οί κτήσεις του είχαν χάσει τό μισό πληθυσμό, φώναζε στο σπίτι του χίλιους ύγιεις κι άνοιχτόκαρδους φίλους άνάμεσα από τους τρελλούς Ισπότας και Κυρίες της Αύλης και μ'αυτούς άποσύρθηκε στη βαθειά άπομόνωση ενός από τα πυργωμένα μοναστήρια του.

Τό μοναστήρι αυτό είχε μια πλατειά και μεγαλόπρεπη οίκοδομή δημιούργημα του έκκεντρικού και θείου γούστου του πρίγκηπος. Μέσα της ζωσμένος ένας δυνατός κι άψηλός τοίχος με πόρτες σιδερένιες.

Οί αύλικοί άφού μπήκαν φέρανε φουρνέλλα και σφυριά και συγκολλήσανε τά μάνταλα. Άποφασίσανε νά μήν άφίσουν τά μέσα ούτε εισόδου ούτε έξόδου στις ξαφνικές όρμες της άπογνώσεως και της παραφροσύνης από μέσα. Τό μοναστήρι είχε πολύ καλά έφοδιασμένο. Με τέτοιες προφυλάξεις οί αύλικοί μπορούσαν νά προκαλέσουνε τό μίσημα. Ο άπ' έξω κόσμος μπορούσε νά φροντίσει για τον εαυτό του. Έν τώ μεταξύ είχε άνοησία νά λυπάται κανείς ή νά συλλογιέται.

Ο πρίγκηψ είχε φροντίσει για όλα τά μέσα της καλοπέρασης. Υπήρχανε γελωτοποιοί, άπτοσχέδιοι ήθοποιοί, χορευτάι μπαλλέτου, μουσική, όμμορφιά, κρασί. Όλα αυτά και ή ασφάλεια είχε μέσα. Έξω, είχε ό « Κόκκινος Θάνατος ».

Πλησίαζεν ό πέμπτος ή ό έκτος μήνας της άπομονώσεώς των, κι ενώ ή επιδημία θέριζε παντού με λύσσα, ό πρίγκηψ Πρόσπερος διασκεδάζε τους χίλιους φίλους του σ'ένα χορό προσωποιδόφων της πιο άσυνείθιστης μεγαλοπρέπειας. Είχανε μια σκηνή ήδονιστική ή μασκαράδα αυτή. Όμως, ως μιλήσουμε για τά δωμάτια που ό χορός γινότανε. Είχανε έφτά. Μιά κατοικία αυτοκρατορική.

Σε πολλά καλάτια, τέτοιες κατοικίες σχηματίζουνε μια μακριά κι εύθεια θέα, ενώ οί δίφυλλες πόρτες γλιστρούνε πίσω από τους τοίχους και δεξιά κι άριστερά, σε τρόπο, που ή θέα της όλης εκτάσεως μόλις παρεμποδίζεται. Έδώ τό πράμα είχε πολύ διαφορετικό. Όπως μπορούσε κανείς νά περιμένη από την άγάπη του δουκός για τό παράξενο. Τά άπαρταμένα είχαν τόσοσ άτακτα διαρρυθμισμένα που τό μάτι δε μπορούσε νά περιλάβη περισσότερο από ένα μονομιάς. Υπήρχε μια ζεστα στροφή σε κάθε είκοσι τριάντα γιάρδες, και

και σε κάθε στροφή μια νέα έντύπωση. Δεξιά και άριστερά στο μέσον κάθε τοίχου ένα άψηλό και στενό γοτθικό παράθυρο έβλεπε σ'ένα κλειστό χαγιάτι που άκολουθούσε τά στριφογυρίσματα της κατοικίας. Τά παράθυρα αυτά είχαν από χρωματισμένο γιαλί που τό χρώμα του έποίκιλλε σύμφωνα με τό κυριαρχούν χρώμα της διακοσμήςσεως του δωματίου μέσα στο όποιο άνοιγε. Στην πιο άνατολική άκρη π. χ. που ή διακόσμηση είχε μαβιά, — ένα ζωηρό μαβί — τό χρώμα των τζαμιών είχε μαβί. — Τό δεύτερο δωμάτιο είχε στολίδια πορφυρά και πορφυρά παραπετάσματα. Κι εδώ τά τζάμια είχαν πορφυρά. Τό τρίτο είχε πέρα ως πέρα πράσινο κι έτσι είχαν οί φεγγίτες. Τό τέταρτο έπιπλωμένο και φωτισμένο πορτοκαλλιά, τό πέμπτο κατάλευκο, τό έκτο μενεξεδί. — Τό έβδομο είχαν πυκνά σκεπασμένο με μαύρα βελουδένια παραπετάσματα που κρεμότανε από την όροφή πά στους τοίχους, πέφτοντας πάνω σ'ένα τάπητα του ίδιου ύλικού και χρωματισμού. Μόνο σ' αυτό τό δωμάτιο τό χρώμα των παραθύρων δεν έμοιαζε με τη διακόσμηση. Τά τζάμια εδώ είχαν κόκκινα. Ένα βαθύ χρώμα αίματος.

Τώρα, σε κανένα από τά έφτά άπαρταμένα δεν υπήρχε λάμπα ή λυχνοστάτης άνάμεσα στην πληθώρα των χρυσών στολιδιών που είχαν διασκορπισμένα εδώ κι εκεί. Δεν υπήρχε κανένα φως κανενός είδους είτε από λάμπα είτε από κερί αλλά στα χαγιάτια έξω υπήρχε άντίκρυ σε κάθε δωμάτιο ένα βαθύ τριπόδι κ'ένα μαγκάλι άναμμένο που έρριχνε τις άκτίνες του μέσα από χρωματισμένο γιαλί κι εφώτιζε τά δωμάτια πολύ λαμπερά. — Κι έτσι σχηματίζοντανε πλήθος έκθαμβωτικών και φανταστικών έμφανίσεων. Όμως στο δυτικό μέρος του μαύρου δωματίου τό άποτέλεσμα της λάμψης της φωτιάς που επάνω στα σκοτεινά παραπετάσματα κινόντανε άνάμεσα από τά αίματοβαμμένα τζάμια, είχαν έξαιρετικά πελιδνά κ' οί φυσικωμένες των εισερχομένων παίρνανε μια τόσοσ άγρια θεωρία, που λίγοι από τη συντροφιά είχαν τόσοσ τολμηροί νά βάλουνε τό πόδι τους σε όλα τά μέρη.

Σ'αυτό τό ίδιο δωμάτιο κατάντικρυ στο δυτικό τοίχο, υπήρχεν ένα γιγάντιο έβένινο ρολόγι — τό έκκερμές του χτυπούσεν εδώ κι εκεί μ' ένα θολό, βαρύ, μονότονο ήχο. Κι όταν ό λεπτοδείκτης έκανε την περιφέρεια της πλάκας του, κ' ή ώρα είχε για νά χτυπήσει, βγήκεν από τους ίριχάλκινους πνεύμονας του ρολογιού ένας ήχος καθαρός και βοερός και βαθύς κι έξαιρετικά μουσικός, αλλά έτσι μιας ιδιόρρυθμης νότας και έμφάσεως, ώστε κάθε μια ώρα οί μουσικοί της όρχήστρας, άναγκαζόντανε νά παύσουν για μια στιγμή, κατ' την εκτέλεσι, ν'άφιγκραστούνε τον ήχο, κι έτσι οί βαλισταί, δια της βίας, έπαυαν τό χορό τους. Και γινότανε μια βραχεία παραφωνία της όλης εύθυμης συντροφιάς κι ενώ οί μελωδικές κωδωνοκρουσίες του ρολογιού άκόμη άκούοντανε, οί άτάραχοι γλωμιάζανε, κι οί πιο ήλικιωμένοι κι άπερίσκεπτοι περνούσανε τά χέρια τους πάνω από τό μέτωπο σά νά συλλογιζόντανε συγκεκριμένα. Άλλά όταν ή ήχώ είχεν όλοτέλα παύση, ένα έλαφρό γέλιο διαπερνούσεν άμέσως τη συντροφιά. Οί μουσικοί άλληλοκοιταζόντανε και χαμογελούσανε, σά στην ίδια τους νευρικότητα και τρέλλα, κι εύχόντανε ψιθυριστά ό ένας στον άλλον, τό τελευταίο χτύπημα του ρολογιού νά μη προξενήσει σ'αυτούς παρόμοια συγκίνηση. Κι έπειτα, ύστερα από έξηντα λεπτά (που περιέχουν 3600 δευτερόλεπτα του χρόνου που περνά) άκούστηκεν άκόμη μιάν άλλη κωδωνοκρουσία μελωδική του ρολογιού, και πάλι ή ίδια σύγχυσι, και ταραχή και συλλοή όπως πρώτα. Μ'όλα αυτά όμως είχανε μια εύθυμη και μεγαλόπρεπη κραιπάλη.

Τά γούστα του δουκός είχανε ιδιόρρυθμα. Είχαν ένα ώρατο μάτι για τά χρώματα και τις έντυπώσεις. Δεν του άρεζεν ή διακόσμησης ή άπλη. Τά σχέδιά του είχανε τολμηρά και βίαια και οί έμπνεύσεις του λαμπρισμένες με λάμψη

βαρβαρική. Μερικῶν θὰ τοὺς πέρασεν ἴσως ἀπὸ τοῦ νοῦ, πὼς εἶτανε τρελλός. Οἱ ἀκόλουθοί του καταλάβαινε πὼς δὲν εἶτανε. Εἶτανε ἀνάγκη ν'ἀκούσουν καὶ νὰ διοῦν καὶ νὰ τὸν ἐγγίσουν νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι δὲν εἶτανε.

Εἶχε πάρει τὸ μεγαλύτερο μέρος στὸν κινητὸν ἐξωραϊσμὸ τῶν ἐφτά δωματίων γιὰ τὴν μεγάλην ἐορτή. Κι οἱ προσωπιδοφόροι εἶχανε ντυθῆ σύμφωνα μὲ τὸ δικό του γούστο. Σὰς βεβαιῶνα πὼς εἶτανε πολὺ ἀλλόκοτα ἐκεῖ μέσα — ὅλα ἀκτινοβόλα καὶ φωτοβόλα καὶ σφανταχτερά καὶ φανταστικά — καὶ τὸ πολὺ ἀπὸ ὅ,τι εἶδε κανεὶς ἀπὸ τότε στὸν «Ἐρνάνη». Ὑπῆρχανε ἀραβουργήματα μὲ ἀπροσαρμόνιστα μέλη. Παραληρηματικὲς φαντασίες σὰν φαντασιοπληξίαις τρελλοῦ. Πολὺ ἀπὸ τὸ ἀκόλαστο, πολὺ ἀπὸ τὸ ἀλλόκοτο, καὶ ἀπὸ τὸ τρομερό, καὶ ὄχι λίγο ἀπὸ τὸ ἀποτρόπαιο. Παντοῦ μέσα στὰ ἐφτά δωμάτια περιπλανιότανε' πραγματικά, πληθὸς ὄνειρα. Κι αὐτὰ — τὰ ὄνειρα — συστρεμμένα πέρα καὶ γύρω, παίρνανε χρῶμα ἀπὸ τὰ δωμάτια, κι ἔλεγες, πὼς ἡ ἄγρια μουσικὴ εἶτανε ὁ ἀντίλαλος τῶν βημάτων των. Καὶ κάθε τόσο χτυπᾶ τὸ ἐβένινο ρολόγι στὴ βελουδένιαν αἴθουσα. Καὶ τότε γιὰ μιὰ στιγμή ὅλα ἠσυχάζουν, κι ὅλα εἶναι βελουδένιαν αἴθουσα. Καὶ τότε γιὰ μιὰ στιγμή ὅλα ἠσυχάζουν, κι ὅλα εἶναι βελουδένιαν αἴθουσα. Καὶ τότε γιὰ μιὰ στιγμή ὅλα ἠσυχάζουν, κι ὅλα εἶναι βελουδένιαν αἴθουσα. Καὶ τότε γιὰ μιὰ στιγμή ὅλα ἠσυχάζουν, κι ὅλα εἶναι βελουδένιαν αἴθουσα.

Ὅμως στὰ ἄλλα ἀπαρταμένα, τὸ πληθὸς εἶτανε πιὸ πυκνὸ καὶ σ'αὐτὰ μέσα ἡ καρδιά τῆς ζωῆς χτυποῦσε πυρετώδεια.

Καὶ ἡ κραιπάλη κι ὅλο γινότανε πιὸ ὀργιαστικὴ, ὡς πού τὸ ρολόγι χτύπησε μεσάνυχτα. Καὶ τότες ἡ μουσικὴ ἔπαυσε. Καὶ οἱ χοροὶ τῶν βαλιστῶν ἠσύχασαν κι ὅπως πρὶν, μιὰ ἀνησυχτικὴ σιγαλιὰ ξαπλώθηκε παντοῦ. Ἄλλὰ τώρα τὸ κουδοῦνι τοῦ ρολοιοῦ εἶχε νὰ χτυπήσῃ δώδεκα φορές. Κι ἔτσι ἔγινε, ἴσως περισσότερὴ σκέψη νὰ κύλησε, μὲ περισσότερο χρόνο, μέσα στοὺς στοχασμοὺς τῶν σκεπτομένων ἀνάμεσα στοὺς διασκεδάζοντα. Κι ἔτσι ἐπίσης, ἔγινεν ἴσως, ὥστε πρὶν οἱ τελευταῖοι ἀντίλαλοι νὰ βυθισθοῦν ὀλότελα σὲ σιγή, νὰ ὑπῆρχανε πολλοὶ μέσα στὸ πληθὸς πού εἶχανε βρῆ τὴν ἕσυχίαν τους, μακρὰ ἀπὸ τὴν παρουσία ἐνὸς προσωπιδοφόρου πού δὲν εἶχε τραβήξῃ τὴν προσοχὴ κανενὸς ἄλλου πρὶν. Καὶ ἡ διάδοσις τῆς νέας αὐτῆς ἐμφανίσεως ἔχοντας ξαπλωθῆ ψιθυριστὰ γύρω, ὑψώθηκε στὸ τέλος, ἀπὸ ὅλη τὴν συντροφιά βόμβος ἐκδηλωτικὸς τῆς ἀποδοκιμασίας καὶ ἐκπλήξεως καὶ τελειωτικὰ τρόμου, φρίκης καὶ ἀποτροπιασμοῦ.

Σὲ μιὰ συνάθροισι φαντασμάτων ὅπως τὴν ἔχω περιγράψῃ μπορεῖ πολὺ καλὰ νὰ ὑποθεθῆ ὅτι καμμιά συνειθισμένη ἐμφάνισις δὲν μποροῦσε νὰ προξενήσῃ τόσην αἴσθησι. Ἀληθινὰ ἡ προσωπιδοφόρα ἀκολασία τῆς νύχτας εἶτανε σχεδὸν ἀπεριόριστη. Ἄλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτὸ εἶχε ξεπεράσει καὶ τὸν Ἡρώδην τὸν ἴδιο, καὶ πῆγε πέρα μάλιστα ἀπὸ τὰ ὄρια τῶν ἀόριστων διακοσμήσεων τοῦ πρίγκηπος.

Ὑπάρχουν χορδὲς μέσ' στὶς καρδιὰς τῶν πλέον ἀμέριμων πού δὲν εἶναι

δυνατὸ ν'ἀγγιχτοῦνε χωρὶς συγκίνησι. Καὶ στὴν ὀλοσχερῇ ἀπώλειαν ἀκόμη, ὅπου ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εἶναι ἐξ ἴσου ἀστείότητες ὑπάρχουν πράγματα πού δὲ χωρεῖ καμμιά ἀστείότης.

Τώρα, ἡ ὅλη συντροφία φαινότανε, πραγματικά, πὼς αἰσθανότανε βαθειὰ ὅτι στὸ ντύσιμο καὶ στὰ φερσίματα τοῦ ξένου μήτε φρόνησις μήτε εὐπρέπεια ὑπῆρχε, τὸ πρόσωπον αὐτὸ εἶτανε ὑψηλὸ καὶ ἰσχνὸ καὶ σκεπασμένο ἀπὸ τὴν κεφαλὴ ὡς τὰ πόδια μὲ τὸ ἐνδυμα τοῦ τάφου. Ἡ μάσκα πού σκέπαζε τὸ πρόσωπό του εἶτανε κατωμένη ἔτσι, πού νὰ μοιάζῃ τῇ φυσιογνωμίᾳ ἐνὸς ἀκάμπτου πτώματος τόσο πού κ' ἡ λεπτολογώτερη ἀνακριτικὴ περιέργεια θὰ δυσκολευότανε πολὺ ν'ἀνακαλύψῃ τὴν ἀπάτη. Κι ὅμως αὐτὰ ὅλα διαρκούσανε χωρὶς νὰ ἐπιδοκιμάζωνται ἀπὸ τοὺς τρελλοὺς ὀργιαστὰς γύρω. Ὁ προσωπιδοφόρος αὐτὸς εἶχε κατορθώσει νὰ πάρῃ τὸν τύπο τοῦ «Κόκκινου Θανάτου». Τὸ ἐνδυμὰ του εἶτανε πισιλιζμένο μὲ αἷμα, καὶ τὸ πλατὺ του μέτωπο κι ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του ραντισμένα μὲ τὴν κόκκινην φρίκη.

Ὅταν τὰ μάτια τοῦ πρίγκηπος Πρόσπερου πέσανε πάνω στὴν φανταστικὴν εἰκόνα (ἡ ὁποία μὲ μιὰν ἀργὴ καὶ μεγαλόπρεπην κίνησι, σὰ νὰ κρατοῦσε πιὸ λεπτομερειακὰ τὸ ρόλο τῆς, περιπλανήθηκεν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς βαλιστῆς) ἰδῶθηκε νὰ συσπᾶται μὲ μιὰ δυνατὴ φρικίαισι τρόμου καὶ ἀποστροφῆς, ἀλλὰ στὸ τέλος τὸ μέτωπό του κοκκίνισε καὶ τὸν ἐπίασε μανία.

«Ποιὸς τολμᾷ» ρώτησε βραχνὰ τοὺς αὐλικοὺς πού στεκότανε κοντὰ του, «Ποιὸς τολμᾷ νὰ μᾶς προσβάλλῃ μὲ τὴ βλάβη αὐτῆς εἰρωνίᾳ; Ἀρπάξατέ τον καὶ βγάλτε του τὴ προσωπίδα, κι ἔτσι θὰ ξέρουμε ποιὸν ἔχουμε νὰ κρεμάσωμε ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις, στὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.»

Εἶτανε στὸ ἀνατολικὸ μαβὶ δωμάτιο πού ὁ πρίγκηψ Πρόσπερος στεκότανε καθὼς ἐπρόφερον αὐτὰ τὰ λόγια. Ἀντηχῆσανε πέρα ὡς πέρα στὰ ἐφτά δωμάτια μεγαλόφωνα καὶ καθαρά γιὰ τὸ πρίγκηψ εἶτανε τολμηρὸς καὶ ρωμαλέος ἄντρας καὶ τὸ σείσμα τοῦ χεριοῦ του ἔπαυσε καὶ ἡ μουσικὴ ἠσύχασε.

Εἶτανε στὸ μαβὶ δωμάτιο πού ὁ πρίγκηψ στεκότανε μ'έναν ὄμιλο χλωμισμένων αὐλικῶν στὸ πλευρὸ του. Στὴν ἀρχὴ καθὼς μίλησε, οἱ αὐλικοὶ κινήθησαν ὀρμητικὰ πρὸς τὴ διεύθυνσι τοῦ ὄχληροῦ Ἐπισκέπτου, κι ἐκεῖνος πάλι πλησίασε τόσο πού τὸν ἔφτανε τὸ χέρι του, καὶ μὲ ἐλεύθερο καὶ μεγαλόπρεπο βῆμα πῆγε πιὸ κοντὰ στὸν ὀμιλητῆ. Ἄλλὰ ἀπὸ ἕναν ἀκατανόμαστο φόβο πού εἶχε ἐμπνεύσει ὁ προσωπιδοφόρος, κανεὶς ἀπὸ τὴν ὅλη συντροφιά δὲν τόλμησε νὰ τὸν ἐγγίσῃ. Ἐτσι ἀνεμπόδιστος βρισκότανε πιά πολὺ κοντὰ στὸν πρίγκηπα. Κ' ἐνῶ οἱ αὐλικοὶ σὰ μὲ μιὰν ὄθησι συσπειρώθηκαν ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν δωματίων στοὺς τοίχους, ἐκεῖνος ἔκανε τὸ δρόμο του χωρὶς νὰ σταματήσῃ μὲ τὸ ἴδιο μεγαλόπρεπο καὶ μετρημένον βῆμα, πού τὸν εἶχε διακρίνει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ μαβὶ δωμάτιο στὸ πορφύρεο, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πράσινο στὸ πορτοκαλλί κι ἀπ' αὐτὸ πάλι στὸ λευκὸ, καὶ πάλι ἀπὸ ἐκεῖ στὸ μενεξεδί, προτοῦ νὰ τον ἐσταματήσῃ μιὰ κίνησις ἀποφασιστικὴ. Τότε πιά ὁ πρίγκηψ Πρόσπερος τρελλὸς ἀπὸ τὴ λύσσα καὶ τὴν ντροπὴ τῆς ἴδιας στιγμιαίας του ἀνανδρίας, ὤρμησε βιαστικὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ἔξω δωμάτια ἐνῶ κανεὶς δὲν τὸν ἀκολουθοῦσε γιὰ τὴν ἕνα νεκρικὸν τρόμος τοὺς εἶχε κυριεύσει ὅλους. Ἐσφύριεν ἀψηλά ἕνα σιλιέτο καὶ εἶχε πλησιάσει μὲ γρήγορην παραφορὰ τὸν προσωπιδοφόρο πού ὑποχωροῦσε, ὅταν ὁ τελευταῖος ἔχοντας φθάσει τὴν ἄκρην τοῦ βελουδένιου ἀπαρταμένου γύρισε ξαφνικὰ κι ἀντιμετώπισε τὸν πρίγκηπα. Μιὰ κραυγὴ στριγγὴ καὶ τὸ σιλιέτο ἔπεσεν ἀστραφτερὸ πάνου στὸ μαῦρο τάπητα, πού σ'αὐτὸν ἐπᾶν, σιγνηματὰ ἔπειτα ἔπεσε προύμητα καὶ ξεψύχησεν ὁ πρίγκηψ Πρόσπερος. Τότε παίρνοντας ἄγριο θάρρος ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν τους, ἕνα πληθὸς αὐλικῶν ῥίχτηκεν ἀμέσως μέσα στὸ μαῦρο ἀπαρταμένον; ἀρπάξανε τὸν προσωπιδοφόρο πού

τ'ἀψηλό του παράστημα στεκότανε ὀρθὸ κι ἀκίνητο μέσ' στή σκιά τοῦ ἐβένινου ρολογιοῦ μὰ κόπηκεν ἡ ἀναπνοή τους μέσα σὲ μιὰν ἀνέκφραστη φρίκη, ὅταν βρῆκαν πὼς καμμιά ψηλαφητὴ φόρμα δὲν ὑπῆρχε μέσ' στήν πτωματώδικη μάσκα πού μὲ τόσο βάνασο τρόπο μεταχειριστήκανε.

Καὶ τώρα ἔγινε γνωστὴ ἡ παρουσία τοῦ «Κόκκινου Θανάτου». Εἶχεν ἔρθει τὴ νύχτα, σὰν ἕνας κλέφτης — Κι ἕνας-ἕνας ἔπεσαν οἱ ὀργιάζοντες μέσ' στὶς αἱματοβρεμμένες αἵθουσες τῆς κραιπάλης κι ὁ καθένας πέθανε στήν ἀπελπιστικὴ στάση του πέσιμῶ του.

Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἐβένινου ρολογιοῦ ἔφυγε μὲ τὴ ζωὴ τοῦ τελευταίου. Κι οἱ φλόγες τῶν τριπόδων ξεψύχισαν. Καὶ σκότος καὶ μαράζι κι ὁ ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ κυριαρχήσανε ἀπεριόριστα πάνου σὲ ὅλα.

ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

LES CANTILÈNES

Μὲ τὸ γλυκὸ τὸ σπλάχνος, ἀκατάδεχτη ἐρωμένη,
πού τὸ σκληρὸ τὸ σούρωμα τοῦ χείλους σου μερώνει,
θὰ τὸ σφουγγίσῃς τάχα ἐσὺ τὸ ἀνόσιο τὸ σημάδι
πού ἔχει τυπώσει στὸ ἄπλερο ἡ ζωὴ τὸ μέτωπό μου ;

Γενοῦ τὸ χέρι, ὡς τόσο πού λικνίζει, καὶ ὅταν χάνω
τὴν πίστι μου κ' ἡ τρικυμία μὲ τυραγνᾷ ἄλλο τόσο,
ἐσὺ, σὰν μ'ἔναν μαγικὸ χιτῶνα φύλαξέ με,
κάτωθε ἀπ' τῶν ληθαργικῶν μαλλιῶν σου τὰ σκοτάδια.

Καὶ τῶν ματιῶν σου διάφανο τὸ βλέφαρο, ἄς μοῦ χύσῃ
τὴν ἡμερὴ δροσιὰ καὶ τὴν ἐπίσημην εἰρήνην
νεροῦ ἀποκοιμισμένου σ'ἕνα στρῶμα ἀπὸ καλάμια.

Μὰ κάλλιο ἀπ' ὅλα, ὀλότελα μὴν κινήθῃς καὶ σῶπα,
παρόμοια τὸ μαντευτικὸ πουλὶ κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο.
— Γιατὶ ἡ ψυχὴ μου ἐτρόμαξε θωρῶντας στήν ὕδρια.

LES SYRTEΣ

I

Μυστηριακὸ τὸ θαλασσόχροο λυώνει φεγγαρόφως :
Ἦ ἀπ' τὸ φεγγάρι, ἡ ὄψι σου, φωτοστυφανωμένη !
Τοῦ ἀρχιπελάγους μουσικὰ λικνίζει ἡ τρικυμία :
Ἦ τὰ μαλλιά σου, ς' τῆς ἀκτῆς πλανώμενα τὶς αὔρες !

II

Κάτω ἀπ' τὴ χάλκινὴ σου φτέρνα πλῆξε μας, Ἀστάρτη !
Νὰ ὁ Κοχ-ιννόρ, νά, προσφορά, οἱ νεφρίτες τῆς Παλμύρας.
Μαντόνα, νὰ τὴν προσκυνοῦν γονατιστά, μὴν εἶσαι ;
— Παρόμοια σμύρνας ν' ἀνεβῆ λιβανωτὸ ἡ ψυχὴ μου !

I

Στὴ μητρόπολι πού οἱ κίτρινες λαμπάδες
κάνουν ν' ἀστράφτουν τὰ χρυσάφια καὶ τὸ ἀρτοφόρι,
στῶν λειτουργικῶν τὰ φύλλα μὲ τὶς πόρπες
τὰ λιγνὰ δάχτυλα γλυστροῦν σεμνῶν παρθένων.

Ἦ θαλασσόματη σὲ πρόσμενε ἡ παρθένα,
μὰ ἐσὺ δὲν εἶχες μέσ στα μάτια της διαβάσει
μέσ στὴ μητρόπολι, 'ς τὶς λάμπεις τῶν λαμπάδων.

II

Στὸ ρόδινο κοιτῶνα πού οἱ λευκὲς ὀρτάνισες
σμίγαν τὰ μῦρα τους μὲ τῶν δαυλῶν τὰ θάλπη,
ἡ Δέσποινα μὲ τὸ δαντελωτὸ χιτῶνι,
τοῦ παπαγάλου της ὅσο ἐπαιζε, πὼς εἶχε
Χριστέ ! κάτι ματιὲς πού σὲ σαστίζουν !

Καὶ δὲν τὶς μάζωνες τὶς ὄμορφες ὀρτάνισες,
τὰ μυστικὰ πού σὲ σαστίζουν δὲ ζητοῦσες
τοῦ χιτωνιοῦ μὲ τὴν οὐρά καὶ τὶς δαντέλλες,
στὸ ρόδινο κοιτῶνα πού οἱ λευκὲς ὀρτάνισες
σμίγαν τὰ μῦρα τους μὲ τῶν δαυλῶν τὸ θάλπος.

ACCALMIE

VI

Θάλασσα αἰώνια, θάλασσα, ἡ μονότονη βοή σου
ἀλαφρὰ τ'ἀνοιξιάτικα μοῦ λίκνισε ὄνειρα μου·
αἰώνια θάλασσα, ἄπιστη γιὰ τοὺς θαλασσινοὺς σου,
τὴν παιδεμμένη φρόνηση τῶν φθινοπώρων μου ἄκου.

Κῦμα, πού με χαδιάρικο μουρμουρητόν ἀράξεις,
στὸν ἄμμο νὰ πλαγιάσης πού πικρὸ χορτάρι βγαίνει,
λίχνισε τὴν καρδιά μου, ὡς ἂν τὸ βρέφος μιά μητέρα,
καὶ χόρτασέ τη ἀπὸ γγαυκὸ κι ἀπὸ τὸ ὑγρὸν ἀλάτι.

Μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο, θάθελα στὶς σκοτεινὲς φαλαίτες
τῶν πόνων μου τὸ λήθαργο νὰ σείσω ἀπάνωθὲ μου,
—καὶ οἱ σκέψεις μου, σὰν ἡμερὲς θ' ἀνέβουν ἀλκυόνες
ἀνάμεσα ἀπ' τὴν ἄμετρη τὴν ἀπεραντοσύνη.

(JEAN MORÉAS)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΕΛΙΣΑΜΠΕΤΑΣ ΜΠΑΡΡΕΤ — ΜΠΡΑΟΥΝΙΓΚ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΚΑ ΣΟΝΕΤΑ

Πῶς σάγαπῶ ; Ἄφησέ με νὰ στὸ πῶ. Σάγαπῶ μῶλο, τὸ πλάτος, μὲ ὅλο τὸ
βάθος ἧς ψυχῆς μου, ὡς τὰ τελευταία σύνορα τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ἴδανιμοῦ, ὅπου
τὸ μάτι δὲν μπορεῖ νὰ φτάσει.

— Σάγαπῶ σὰν τοὺς πόθους μιᾶς εἰρηνικότερης εὐτυχίας, στὴ λάμψη τοῦ
ἡλίου ὅπως στὸ φῶς τῆς λάμπας. Σάγαπῶ ὅπως οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι πού πο-
λεμοῦν γιὰ τὸ δίκιο τους. Σάγαπῶ ὅπως οἱ ἄγνοι πού ἀποστρέφονται τὴ δόξα.

— Σάγαπῶ μῶλο τὸ πάθος τῶν περασμένων πόνων μου καὶ μὲ τὴν παιδια-
κίσια πίστη μου. Σάγαπῶ μὲ τὴ δύναμη πού νόμιζα χαμένη μὲ τὶς παλιές μου
πίστες.

— Σάγαπῶ μὲ τὴν πνοή μου μὲ τὰ χαμόγελά μου καὶ μὲ τὰ δάκρυα μου,
μὲ ὀλάκερη τὴ ζωὴ μου ! Κι ἂν θέλει ὁ Θεός, θὰ σάγαπῶ πιότερο ἀκόμη στὸ
θάνατο.

Ἄν μάγαπᾶς, νᾶναι μονάχα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ ἔρωτα. Μὴ μοῦ λές :

«Σ'ἀγαπῶ γιὰ τὸ χαμόγελό σου, γιὰ τὸ προσωπό σου, γιὰ τὸ γλυκὸ τρόπο
τῆς ὀμιλίας σου, γιὰ τὶς σκέψεις σου πού συμφωνοῦν μὲ τὶς δικές μου, καὶ μᾶς
ἔδωκαν μιὰ τέτλια χαρὰ, κάποια μέρα πού ξέρεις : »

Γιατὶ ὅλα αὐτὰ τὰ σημάδια, πολυαγαπημένε μου, μποροῦν νὰλλάξουν ἢ νὰ
σοῦ φανοῦν ὀλλιότιμα, κι ὁ ἔρωτας μπορεῖ νὰ χαλαστεῖ ἀπὸ τὶς ἴδιες ἀφορμὲς
πού τὸν γέννησαν.

Μὴ μάγαπᾶς ἀκόμα οὔτε γιὰ τὴ γλυκειὰ σου μέριμνα πού σφουγγίζει τὰ
δάκρυά μου· μιὰ γυναίκα πολὺν καιρὸ παρηγορημένη ἀπὸ τὶς φροντίδες σου, μπο-
ρεῖ νὰ ξεχάσει τὸν πόνο τῆς καὶ τὰ δάκρυά της, καὶ νὰ χόσει ἀπ' αὐτὸ τὸν
ἔρωτά σου ! . .

Ἄλλὰ ἀγάπα με γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ ἔρωτα, γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ μάγαπᾶς
αἰώνια, γιὰ τὴν αἰωνιότητα τοῦ ἔρωτα.

ΡΟΒΕΡΤΟΥ ΜΠΡΑΟΥΝΙΓΚ

ΕΝΑΣ ΕΡΩΤΣΑ ΜΕΣΑ ΣΕ ΜΙΑ ΖΩΗ

I

Κάμαρη πρὸς κάμαρη,
σκαλίζω στὸ σπίτι
πού ζοῦμε μαζί.
Καρδιά μου, διόλου μὴ σκιαχτεῖς, γιατί θε νὰ τὴ βρεῖς
σὲ λίγο, αὐτὴ τὴν ἴδια κι ὄχι τ' ὄχι ἀφήνει
ἀπ' ἓνα θρό μὲς τὸ μπερντέ κι ἀπὸ ἄρωμα στὸ στρώμα !
Στὸ διάβα της ἀνθίζει ἡ ἀνθοδόχη
καὶ στῶν φτερῶν της ἄστραψε, τὸ λίκνισμα, ὁ καθρέφτης.

II

Ὡστόσο ἡ μέρα σέρνεται,
ἢ μία τὴν ἄλλη πόρτα ἀκολουθεῖ . . .
τὴν τύχη δοκιμάζω . . .
τὸ ἀπέραντο σπίτι περνῶ ἀπ' τὶς πλευρὲς στὸ κέντρο.
ἢ ἴδια μοῖρα πᾶ τότε νὰ βγαίνει ὁπότεν μπαίνω . . .
Γυρεύοντάς τηνε περνῶ τὴ μέρα. Τί με μέλλει !
Τὸ σοῦρουπο ἔρχεται. Νὰ ἰδῶ κι ἄλλες κάμαρες πρέπει
σὲ ἄλλες κρυψῶνες ψάχνοντας, νὰ πάω ὡς τὴν παστάδα.

ΜΙΑ ΖΩΗ ΜΕΣΑ Σ'ΕΝΑΝ ΕΡΩΤΑ

Νὰ ξεφύγω ;
ποτές,
πολυαγάπητη !
Ὅσον θᾶμαι ἐγὼ κι ὅσο θένᾶσαι ἐσύ,
ὅσο καιρὸ, πολὺ καιρὸ κι ἂν μᾶς κρατάει ἡ πλάση
κ' οἱ διό, ἐγὼ πού σ'ἀγαπῶ κ' ἐσύ πού μάποδιώχνεις,
ὁ ἓνας νὰ φύγει ὅσο ποθεῖ, πρέπει ὁ ἄλλος νὰ κλονθᾶει . . .
Ἴσως κι αὐτὴ ἡ ζωούλα μου στὴν πλάνη νὰ τελειώσει,
γιατὶ παιχνίδι φαίνεται νᾶναι κι αὐτὸ τῆς μοῖρας !
Κάμω ὅτι μοῦ εἶναι βολετό, δίχως νὰ λέω ἂν πιτύχω.
Μὰ ἀφοῦ εἶταν ἄποτύχαινα, γιατί ἐδῶ νᾶμαι τάχα ; . . .
Μόνο τὰ νεῦρα τεντωτὰ κανεῖς θάθελε νᾶχει
τὸ μάτια του νὰ στέγνωσε καὶ νὰ γελά σὰν πέφτουν,
καί, ἀδύναμος, νὰ σκόνεται γιὰ νὰ ξεφύγει πάλι . . .
Ἔτσι, ἡ ζωὴ πιασμένη εἶναι σῆνα κυνήγι . . . Αὐτὸ εἶναι.
Κοίταξε-μιά, τὸ ὑπέρτατο ἐσὺ πήδημα πού κάμεις.
Κοίτα με, κάτου ἀπὸ τὴ σκιά καὶ τὴ σκόνη χαμένο :
Μόλις γλυστράει καὶ χάνεται κάποια παλαιὰ μου ἐλπίδα,
μιὰ νέα φκιάνω πού κι αὐτὴ τὸν ἴδιο σκοπὸ θᾶχει,
Καὶ πού πάει,
ὀλοένα,
πιδ μακριά.

DANTE-GABRIEL ROSSETTI

*Ἡ ἐκλεχτή Παρθένα.**Χορός.*

Ἡ Ἐκλεχτή Παρθένα ἀκούμπογε
ἀπάνω στοῦρανοῦ τὰ χρυσὰ σύνορα.
Τὰ μάτια της εἶταν βαθύτερα
ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τῶν ἡρεμῶν νερῶν, τὸ βράδυ.
Τρία κρίνα εἶχε στὸ χέρι
καὶ ἑπτὰ ἄστρα στὰ μαλλιά.

Μιά μονάχη

Ἡ κυματοῦσα ἐσθῆτα της δὲν εἶταν κεντισμένη με ἄνθη,
ἀλλὰ με ρόδο δλόλευκο, χάρισμα τῆς Μαρίας,
γιὰ τὸ θεϊκὸ ὑπερήχημα ποὺ τέλεια τῶχε κάμει.
Καὶ τὰ μαλλιά της πῶπεφταν στῶν ὤμων της τὸ μάκρη
εἶτανε κίτρινα σὰν τῶριμο_σιτάρι.

Χορός.

Ὁλογυρά της ἐραστές, ποὺ μόλις εἶχαν σμίξει
ξανάλεγαν γιὰ πάντα πιά, συναμεταξὺ τους,
τῆς ἐκστασης τὰ νέα τους ὀνόματα·
καὶ οἱ ψυχές πρὸς τὸ Θεὸ ποὺ ἀνέβαιναν περνούσαν
ἀπὸ κοντά της, σὰ ψιλές φλόγες.

Μιά μονάχη.

Τότες, ξανάγυρε καὶ σκύβοντας ἔξω ἀπ' τὴν κυκλωμένη γοητεία,
ὅσπου τὸ στήθος της θέρμανε τὸ φράχτη ποὺ ἀκουμποῦσε
καὶ ποὺ τὰ κρίνα ἐκοίτονταν σὰ νᾶταν κοιμισμένα,
στοῦ ξαπλωμένου της χειροῦ τὸ μάκρος.

Χορός.

Ὁ ἥλιος εἶχε χαθεῖ·
ἡ κρικωτὴ Σελήνη
εἶταν παρόμοια με φτεράκι
ποὺ κυματοῦσε μακρυνὰ στὸ διάστημα·
καὶ νὰ ποὺ μίλησε στὸ ἡρεμο ἀγέρι·
ὁμοια ἡ φωνή της εἶτανε με τᾶστρα
σὰν τραγουδοῦν ὁμόφωνα.

Ἡ ἐκλεχτή Παρθένα.

Ἦθελα νᾶταν πιά κοντά μου·
γιατὶ θε νᾶρθει.
Δὲν προσευχήθηκα στὸν οὐρανό ;
Στὴ γῆ, Κύριε Κύριε, κι αὐτὸς δὲν προσευχήθη ;
Δυὸ προσευχές δὲν εἶναι μιὰ τελεία δύναμη ;
Καὶ γιατί τάχα νὰ τρομάξω ;
ὅταν τὸ φωτοστέφανο στὴν κεφαλή του θὰ σταθεῖ
καὶ τὸ λευκὸ του θὰ ντυθεῖ χιτώνα,

θενά τὸν πάρω ἀπὸ τὸ χέρι πηγαίνοντας μαζί του στὶς φωτοπηγές.
Θὰ μποῦμε ἐκεῖ

σὰν σῆνα ρέμα

καὶ θὰ λουστοῦμε ἐκεῖ ἀγνάντια στὸ Θεό.

Θ' ἀναπαυτοῦμε στὴ σκιά τοῦ ζωντανοῦ καὶ μυστηριακοῦ ἐκείνου δέντρου
ποὺ στὴν κορυφή του φυλλωσιά κάποτε γιόθουν τὴν παρουσία τοῦ περιστεριοῦ,
ἐνὸς κάθε φύλλο ἀγγιγμένο ἀπ' τὰ φτερά του, λέει καθαρὰ τὸνομά του
Κ' οἱ δυὸ μας θὰ γυρέψουμε τᾶλση ὅπου θρονιάζει ἡ Δέσποινα Μαρία
με τίς πέντε ὑπηρέτρες της ποὺ τὰ ὀνόματά τους εἶναι πέντε συμφωνίες.
τὴν Καικιλία, τὴν Δευκόκρινη, τὴν Μαγδάληνη, τὴν Μαργαρίτα καὶ τὴν Ροδόκρινη.
Ἴσως νὰ φοβηθεῖ καὶ νὰ μείνει ἄφωνος.

Τότες στὸ μάγουλό του θενά βάλω τὸ δικό μου καὶ θὰ τοῦ μιλήσω γιὰ τὴν
ἀγάπη μας δίχως ταραχή κι ἀδυναμία.

Κι ἡ ἀγαπημένη Μητέρα θὰ δεχθεῖ τὴν περφόρεια μου καὶ θὰ μ' ἀφήσῃ νὰ
μιλήσω.

Μόνη της θὰ μᾶς φέρει, τὸ χέρι μες τὸ χέρι,
σ' ἐκείνον, ποὺ ὅλες οἱ ψυχές γύρω του γονατίζουν,
τ' ἀμέτρητα τὰ φωτερὰ κεφάλια στὴν ἀράδα,
γυρμένα, με τὰ φωτοστέφανά τους,
κ' οἱ ἀγγέλοι ποὺ θε νᾶρθουνε νὰ μᾶς συναπαντήσουν
θὰ τραγουδοῦνε καὶ θὰ κρούουν τίς κιθάρες.
Θὲ νὰ γυρέψω τὸ Χριστό, τὸν Κύριό μας,
αὐτὴν τὴν χαρὰ τὴν τρανή, γιὰ ἐκείνον καὶ γιὰ μένα,
μονάχα γιὰ νὰ ζήσουμε σὰ μιὰ φορὰ στὴ γῆ,
στὸν ἔρωτα·

καὶ νᾶμαστε γιὰ πάντα,
ὅπως τότε γιὰ ἕναν καιρό,
μαζί, ἐγὼ κέκεϊνος.

Χορός.

Κοίταξεν, ἀφουγκράστηκε, καὶ λέγει
με μιὰ φωνούλα πικραμένη καὶ γλυκιά :

Ἡ ἐκλεχτή Παρθένα.

Θὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ ὅταν θενάρθει

Χορός.

Σώπασε

Τὸ φῶς σκιρτοῦσε πλάι της,
πλέριο ἀπὸ πλήθιο πέταγμα, ἀγγέλων, ὀριζόντιο.

Τὰ μάτια της προσευχηθήκαν.

Χαμογέλασε·

ὅμως τὸ μονοπάτι τους σὲ λίγο ἀβέβαιο ἔγινεν
μέσα στὶς σφαιρες τὶς ἀπόμακρες.

Μιά μονάχη.

Τότες τὰ χέρια ἀπλόνοῦντας μακριὰ
ἀπ' τὰ χρυσὰ τὰ σύνορα,
καί, βάζοντας τὸ πρόσωπον ἀνάμεσα στὰ χέρια της,
ἐκλαψε.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἐχει λοιπὸν καὶ ἡ πόλις μας τὴ Δραματικὴ Σχολὴ τῆς. Μὲ ἀνακούφιση, μὲ χαρὰ θὰ τὸ ἀκούσουν ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ μας κίνηση καὶ ζωὴ, πῶς μερικοὶ νέοι, μὲ τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴ φλόγα ποῦ ἀνάβει στὶς καρδιές ἢ λαχτάρει τοῦ ὁραίου, σὲ μιὰ αὐθόρμητη καὶ εὐγενικὰ ὁρμῇ, καταπίαστηκαν τὴν ἱερὴ τῆς Θάλειας τέχνη.

Εἶναι καιρὸς πιά, νομίζουμε σ' ὅσους ζηλόφθονα ἢ καὶ κάπως εἰρωνικὰ μᾶς κυττάζουν, νὰ δείξουμε πῶς δὲν εἴμαστε μονάχα λαὸς ἐμπόρων, καφετζήδων καὶ μπακάληδων πῶς κάτι καὶ μεις κληρονομήσαμε ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν προγόνων μας καὶ πῶς καταλάβαμε ὅτι ἓνας λαὸς ὑψώνεται καὶ ἐπιβάλλεται, γίνεται σεβαστὸς καὶ ἀποχτᾷ δικαιώματα στὴ ζωὴ καὶ στὸν πολιτισμό, σὰν δεῖξει πῶς ἔχει ἰδέες, πῶς παθαίνεται γιὰ τὴν ὁμορφίαν καὶ ἔξερει νὰ βρῆσαι χαρὲς καὶ ἀπόλαυσης, πῶς αἰώνιες ἀπ' τὶς κοινές.

Δὲν ἔχομε λοιπὸν παρὰ νὰ συχαροῦμε τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν ἀνθὸ τοῦ ἔθνους μας, τοὺς νέους μας, γιὰ τὴν πρωτοβουλία του, γιὰ τὴν προσπάθειά του, γι' αὐτὴν τὴν ὁραία χειρονομία.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν ὅμως νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια, ποῦ δὲν πρέπει νὰ τὰ παρεξηγήσουν, γιὰ τὴν λέμε εἰλικρινὰ χωρὶς κανένα μικρὸ ὑπολογισμό. Σκέφθηκαν καλά, λογάριασαν, ζύγισαν μὲ προσοχὴ, τί βαρῦτητα ἔχει ἡ λέξις «Δραματικὴ Σχολή»;

Ὁμολογοῦμε μὲ πόνο ὅτι ὅσα μὲ τώρα τὸ ἐλληνικὸ θέατρο, δὲν μᾶς ἔδειξε τὴν ἀπόδοσιν ἐκείνη, ποῦ ὁ καθένας θὰ εὐχότανε καὶ θὰ περίμενε ἀπὸ αὐτό. Ἐχομε τὸ ὕλικό, τὰ τάλαντα δὲν λείπουν ἀλλὰ πῶς τὰ δουλέψαμε; πῶς ὠδηγήσαμε, πῶς τορνέψαμε ἐκείνους ποῦ κάτι ὑπόσχονται καὶ ποῦ ἀκράτητα ὁμοῦσαν μπροστά; Δὲν βλέπουμε τοὺς ὠδηγητὲς καὶ τοὺς ρυθμιστὲς, τοὺς ἐμψυχητὲς τῆς φτερωτῆς, τῆς γενναίας αὐτῆς στρατιάς. Ἡ γιὰ νὰ μιλήσουμε πῶς δίκαια, πῶς σωστά, πῶς πικρά, τοὺς παραρῆχουμε, τοὺς περιφρονοῦμε καὶ τοὺς ἀφίνουμε νὰ προσπαθοῦμε μόνοι τους, μὲ τὰ φτωχὰ τους, τὰ δικά τους μέσα.

Τί κάνει τὸ κράτος; τί κάνει αὐτὸς ὁ Καιάδας, ποῦ καταπίνει ὅλα, καὶ τὴ νεότη καὶ τὸ χρῆμα καὶ τὴν ὁμορφίαν, ποῦ σὲ ἄλλα τορβάζει ποῦ ἄλλου ξεδεύει τὰ ἑκατομμύριά του, καὶ δὲ ἔξερει νὰ ἐχτιμήσῃ, νὰ ἐκμεταλλεῖται, νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν μεγαλειότην του δύναμιν τὴν ψυχὴν ἑνὸς λαοῦ τὸ πνεῦμα μιᾶς φιλῆς, ποῦ εἶναι καλλίτερη ἀπ' ὅ,τι τὴν φανταζόμεσθε καὶ ποῦ θὰ μπορούσε νὰ κἀνῃ, νὰ παρουσιάσῃ πολὺ καλλίτερα καὶ θαυμασιώτερα καὶ εὐσυνειδητότερα! Θαύματα θὰ κἀνῃ τὸ ρωμαϊκὸ καὶ θὰ ἀνθοβολήσῃ καὶ θὰ μυροβολήσῃ καὶ θὰ λαλήσῃ τὴν παλιὰ του, τὴ γλυκεῖα του ἀρμονία. Φτάνει νὰ τὸ βοηθήσῃ ἡ Πολιτεία.

Ποῦ εἶναι τὸ ἐλληνικὸ μελόδραμα; ποῦ εἶναι ἓνας ἐλληνικὸς θίασος, ἄξιός του ὀνόματς του; Τί ἔγιναν οἱ ἡρωϊκὲς προσπάθειες ἐνὸς Χρηστομάνου, ἐνὸς Λαυράγκα. Πῶς ἐχτιμᾶται ἡ καλλιτεχνικὴ, ἡ ξεχωριστὴ ἰδιοφυΐα ἐνὸς Ὀκονόμου; Εἶναι καιρὸς νὰ ξυπνήσουμε, νομίζω, καὶ νὰ διοῦμε κατὰματα, τὴ ζωὴ, τὴ πραγματικότητά.

Χωρὶς συστηματικότητα, χωρὶς μέθοδο, χωρὶς πρόνοια καὶ θαλπωρὴ καὶ ἀγάπη καὶ μέριμνα τῆς Πολιτείας, χωρὶς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Κράτους, οἱ Ρωμηοὶ εἴμαστε προορισμένοι νὰ φυτοζοοῦμε σ' ὅλα γενικὰ καὶ στὴν τέχνη περισσότερο. Δυὸ τρία φωτεινὰ μετέωρα, μία Κοτοπούλη, ἓνας Ὀκονόμου μία Κυβέλη, ἓνας Βεάκης καὶ πούφ! ἔσβυσαν ὅλα. Καμμιά ἐναρμονισμένη ἐνέργεια, κανένα ἀναγλυφικὸ καὶ ζηλευτὸ σύνολο.

Καὶ λοιπὸν οἱ νέοι μας δὲν τὸ πῆραν καὶ τόσο σοβαρὰ, τὸ τόσο σοβαρὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως Δραματικῆς Σχολῆς.

Διδάχθηκαν, σπασμωδικὰ, γλήγορα, ἐπιπόλαια, ρίχθηκαν μὲ ὄλο τὸν ἀσυλ-

λόγιστο ἐνθουσιασμό τῆς νεότητος στὴν κατάκτησιν τῶν ἀνεμομύλων, ὀνειρώδων, καὶ δὲν ἄκουσαν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πάντσου, σκέψεως, ποῦ τοὺς ἔλγε· «σιγὰ· ποῦ πάτε, ποῦ τρέχετε; ποῦ εἶναι τὰ ἐφόδια σας, ποῦ τὰ ἄρματα σας; ἢ πίστη σας; δὲν ἀρκεῖ μονάχα αὐτὴ!»

Διδάχθηκαν εἴπαμε· μὰ τί διδάχθηκαν καὶ πόσες φορές καὶ πῶς; ἀπὸ ποιόνα; ἀπὸ τὸν Βεάκη, ἀπὸ τὸν Παρασκευᾶ μάθαμε· καλοὶ καὶ οἱ δυὸ· ἀλλ' ἐρωτῶ· οἱ δυὸ καλλιτέχνες μας τοὺς δίδαξαν σὰν δασκάλοι, μὲ ὅλη τὴν εὐσυνειδησία, μὲ ὅλη τὴν ἐπιβολή, ὅλη τὴν συστηματικότητα, τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν μεταδοτικότητα τοῦ δασκάλου; ἀμφιβάλλομε· γιὰτί ἂν εἴτανε ἔτσι δὲν θὰ βλέπαμε τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ποῦ εἶδαμε στὴν πρώτη παράστασιν τῆς Δραματικῆς.

Ἡθοποιούς ποῦ σοῦδιναν, κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὴν ἐντύπωσιν ἀνθρώπων ποῦ βρισκόνταν κλεισμένοι σὲ κανένα κλουβί· ὅτι ὁ ἀέρας του τοὺς εἶναι ἀνεπαρκής, ὅτι τὸ περιβάλλον τοὺς πνίγει καὶ τοὺς στενοχωρεῖ.

Ἄλλος δὲν ἔξερει ποῦ καὶ πῶς νὰ καθήσῃ, ἄλλος πῶς νὰ δώσῃ τὸ χέρι του, πῶς νὰ σταθῇ, νὰ πλησιάσῃ τὸν partenaire του, πῶς νὰ περπατήσῃ ἀκόμα. Δὲν τοὺς ἀδικοῦμε· ἡθοποιοὶ ποῦ ἄγγισαν μὲ τὰ δυὸ τους χέρια τὸ χρυσοπόρφυρο οὐρανὸ τῆς δόξας καὶ ἤπιασαν σὲ χρυστάλλινο ἀμφορέα τὸ γλυκὸ καὶ μεθυστικὸ κρασί τοῦ θριάμβου, δοκιμάζουν τὸ αἰώνιο, τὸ τρομερὸ τράκ, ἄμα βγούν στὴν σκηνή, ποῦ εἶναι γι' αὐτοὺς τὸ πεδίο μεγαλόπρεπων νικῶν. Ἀλλὰ λυπούμαστε βλέποντας ὅτι πράγματα ποῦ μπορούσαν νὰ διορθοῦν μὲ λίγη προσοχὴ καὶ παρατηρητικότητα, χαλνοῦσαν καὶ ἀδυνατοῦσαν τὴν καλὴ ἐντύπωσιν τοῦ συνόλου.

Ἡ ὀμιλία πότε φωναχτὴ καὶ πότε ψιθυριστικὴ σοῦ χτυποῦσε στὰ νεῦρα καὶ νόμιζες πῶς βρισκόσυνα σ' ἐξετάσεις μαθητῶν, ποῦ ἔτρεμαν μὴ δώσουν στραβὴ ἀπάντησιν στὰ ἐρωτήματα τοῦ δασκάλου. Χρωματισμὸς νεῦρο, μεταπτώσεις, μιμική, maintien, ὅλα αὐτὰ ὑπόφεραν λίγο πολὺ. Ἡ διανομὴ τῶν ρόλων ὄχι καὶ πολὺ ἐπιτυχημένη. Εἴκοσι χρόνῳ νέος καὶ κἀνῃ τὸν σαρανταπεντάρη καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἔργου ὄχι καὶ πολὺ καλὴ· οἱ ξανθιὲς μελαχροινὲς τοῦ Τσοκοπούλου ἓνα ἀπὸ τὰ ἀνιαρὰ καὶ ψευτοφιλοσοφικὰ κατασκευάσματα τῆς ἐλληνικῆς δραματοποιίας.

Ἀπολάψαμε τὴν φυσικότητα, τὴν δροσερότητα, τὴν χάριν, τὴν παιδικότητα τῆς δεσποινίδος Παπαδοπούλου, ποῦ εἶχε πολὺ καλὲς στιγμὲς, ἀκριβῶς γιὰ τὸν λόγο ποῦ δὲν ἀναγκαζόντανε νὰ μετατοπισθῇ. Ἡ δις Χαλκούση ἔχει τὸ θάρρος τῆς θέρη ποῦ χρειάζεται σὲ ταμπεραμέντο ἡθοποιοῦ· θὰ ἦτανε καλλίτερη, ἂν δὲν προσπαθοῦσε νὰ δείχῃ πῶς εἶναι κυρία τῆς σκηνῆς καὶ νὰ δίνῃ ἔμφασιν στὸν τόνο τῆς φωνῆς τῆς καὶ ἐκδηλωτικότητά ἀφύσικη στὰ gestes τῆς.

Ὁ κ. Σαραντίδης δὲν ἔδειξε τὴν εὐχέρεια στὶς κινήσεις ποῦ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν εἰλικρινῆ ἐρμηνείαν ἑνὸς ρόλου, τὸ τέμπρο του ὄχι τόσο ἐκφραστικὸ καὶ ἀταίριαστο μὲ τὶς ἐκδήλωσες τῶν ψυχικῶν του καταστάσεων· ὁ κ. Γιαγνίδης δὲν θὰ ἄκουσε, πιστεύω, τὸ «moins de cris moins de gestes», ἂς τὸ θυμάται κάποτε.

Ἄν καὶ οἱ ἄλλοι ρόλοι ἦσαν ἀρκετὰ ἀχάριστοι, ἐπαίχθησαν ὅμως ἀρκετὰ καλὰ ἀπὸ τοὺς κ. Οἰκονομίδην, Λάιο καὶ Κουνελάκη.

Τελειώνουμε, ἀφοῦ συχαροῦμε ἀπὸ καρδιᾶς τοὺς εὐγενικοὺς νέους καὶ ἐπαναλάβομε μία φορὰ ἀκόμα ὅτι γιὰ νὰ μὴ φτάνουμε σὲ ἀποτυχίες, ποῦ μᾶς ἀπαγορευτοῦν καὶ μᾶς ἀποθαρρύνουν, θὰ εἶναι προτιμώτερο νὰ ἀρχινοῦμε ἓνα ἔργο σὲ στερεώτερες καὶ σοβαρότερες βάσεις καὶ ὄχι μὲ ἐπιπολαιότητα μὲ φούρια καὶ Δονκιχωτισμό. Πρέπει οἱ Ρωμηοὶ νὰ μάθουμε νὰ βάλωμε τὸ κεφάλι μας κάτω ἀπὸ τὸ νόμο καὶ νὰ ὑπακούουμε σ' αὐτὸν καὶ ὁ νόμος τῆς τέχνης εἶναι ὁ βαρύτερος, ἀλλὰ καὶ ὁ ὀρειότερος.

Πῶς ταιριαστὴ καὶ πῶς ἐπιτυχημένη ἦτανε ἡ δευτέρη παράστασιν μὲ τὴ Στέλλα Βιολάντη.

Γ. Β.

ΓΙΑ ΤΟΝ Κ^ο ΠΡΑΣΙΝΟ

Ο κ. Πράσιнос σένα από τα τελευταία φυλλάδια του «Λόγου» παίρνοντας άφορμή από ένα μικρό σημείωμα της «Ζωής» για τις «Ερημιές του 'Ηλιόχαρου», μ'ας ρωτά με πολλήν ευγένεια να του υποδείξουμε φράσεις και στίχους που έχει μιμηθεί ο Καστανάκης από τους συμβολιστές και ιδιαίτερα από τους Ριμπώ και Κλωντέλ που αναφέρουμε.

Αν και παραθέτει ολόκληρο τον παράγραφο μας στον οποίο λέμε: «για την ώρα δεν παρουσιάζει καμιά πρωτοτυπία, αλλά ένα μπουκάμα ξένων διαβασμάτων από το τραπέζι του συμβολισμού, όπου πλεονάζουν ο Ριμπώ, Κλωντέλ κ.ά.», στην ερώτησή του φαίνεται ότι μας παραξηγεί. Το να είναι μπουκαμένος από ξένα διαβάσματα δε θα πει ότι αντιγράφει όρισμένους στίχους και φράσεις, αλλά το πνεύμα και το ιδανικό, παρεξηγώντας το μάλιστα και τις περισσότερες φορές. Ομολογώ ότι θα μου ήταν πολύ δύσκολο για να ευχαριστήσω τον κ. Πράσινο να ξαναπεράσω πέρα ως πέρα το άχώνευτο αυτό βιβλίο του Καστανάκη, για να βρω εκείνο που μου ζητεί. Όχι, ο Καστανάκης δεν αντιγράφει ίσως όρισμένες φράσεις και στίχους, γιατί αν τώκαμε με κάποια επίγνωση βαθύτερη της τέχνης των, θάστρωσε σε κάποια μορφή τελειότερη και μαζί με τις ξένες μίμησες θάδινε και κάτι δικό του, αρμονισμένο στην αισθητική που ακολουθεί. Οί «ερημιές του 'Ηλιόχαρου» είναι ένα κατασκευάσμα παιδιού, ξαφνισμένου από πράγματα που τα θεωρεί νεώτατα, γιατί ήρθε λίγο αργά και ίσως να νομίζει που τ'ανακάλυψε, ενώ προ καιρού έχουν γίνει κοινά. Η δῆθεν ύποβλητή την οποίαν θέλει να παρουσιάσει δεν είναι ο ήσκιος που ρίχνει μια αρχιτεκτονική τελειότητα της ιδέας, είναι η ανικανότητα της σύλληψης, ή άσυναρτησία. Ο άνθρωπος άλλως τε νεαρότατος, γυρεύει το δρόμο του και δεν έχει άδικο στο κάτω-κάτω, γιατί οδοί κάμει γυμνάζει τα δάχτυλά του. Φταίνε οι άλλοι που το κούρδισμα του οργάνου και το δοκίμασμα των πλήκτρων το παίρνουν για συμφωνίες του Μπετόβεν. Απόδειξη τρανή οδοί λέγω είναι ότι τα κατοπινά του έργα, που είναι πιο στρωμένα και τον δείχνουν φωτεινότερο μας πείθουν δυστυχώς ότι δεν έχει να πει μεγάλα πράγματα, ούτε στην ουσία ούτε στην εκδήλωσή. Η ποιήσή του δεν είναι ούτε η μουσική έναρμόνιση της σκέψης ούτε η πλαστική αναπαράσταση της ιδέας ούτε εσωτερικά ούτε εξωτερικά μας ικανοποιεί, ούτε μ'ας εφραίνει τουλάχιστον με το άπαλό χάδι του όνειρου, με τη γοητεία του ρυθμού τη δύναμη και του ώραίου λεχτικού. Τίποτα απ' αυτά. Όταν όμως λέγει ο κ. Πράσιнос ότι το ιδανικό του συμβολισμού δεν έχει καμμιά σχέση με την προσπάθεια του Καστανάκη μ'ας κάμει να μπιβάλλουμε ότι έχει καταλάβει το συμβολισμό, όσο κι αν μ'ας βεβαιώνει ότι τον μελέτησε στους κυριώτερους αντιπροσώπους του.

Το βιβλίο αυτό δεν έχει ίσως σχέση με το σοβαρό συμβολισμό γιατί όπως όλες οι εμφάνισης που γίνονται ύστερα από την εποχή μ'ας θρησκευτικής πίστης προς ένα ιδανικό ξανανιώματος, και παίρνουν όλες τες εξωτερικές παραξενιές της μόδας είναι ή καρικατούρα του, κι αν κάπου ο Κ. φαίνεται λίγο αλλιότικος είναι ή παρεξήγηση μερικών procédés που μη έχοντας φόντο δικό τους αρκετό δεν είναι ικανά να παρουσιαστούν για πρωτοτυπία, όπως κάποτε συμβαίνει.

Μόλη την άλλη όμολογία που μ'ας κάμνει ότι είναι βέβαιος για την αξία του Καστανάκη κι αυτό τον φτάνει, να μ'ας επιτρέψει να μπιβάλλουμε και γιαυτό, γιατί θέλοντας να τη δοκιμάσει στους άλλους αφού έγινε μαθητής του μαθητή του, αναγκάζεται να μασκαρευτεί σε Κινέζο ποιητή αναγραμματιζόμενος σε Σιν οσράπ για να μ'ας παρουσιάσει τη νέα του εξέλιξη. Δυστυχώς όμως μολονότι ο δασκαλομαθητής ήταν πιο φορμαρισμένος, δεν έκαμε καμιάν εντύ-

ποση κέτσι όλη αυτή ή mysification πήγε στο βρόντο. Γιατί όμως ο κ. Πράσιнос να θέλει να την παρουσιάσει ως κινέζικο απαύγασμα, μήπως ή προτίμηση αυτή στην κινέζικη διανοητικότητα είναι χαρακτηριστική;

Λυπούμαστε πολύ για ότι γράφουμε. Τί να κάνουμε όμως, δε συνηθίσαμε άλλα να σκεπτόμαστε κι άλλα να γράφουμε. Τον κ. Πράσινο τον εκτιμούμε για άνθρωπο που έχει καλές προθέσεις, κατά δυστυχία του όμως όλες τους οι προσπάθειες έχουν αποτύχει. Η μεγαλύτερη όμως άποτυχία των ήταν ή ενθάρρυνση και ύποστηριξη των νέων, γιατί με τον τρόπο που έγινε έφερε όλους διόλου αντίθετα αποτελέσματα. Τους έκαμε να πάρουν ένα θράσος και να χάνονται σε μια βλακώδη άποδοσφαιρα αυτοθαυμασμού, που αποκλείει ή ρίχνει πολύ πίσω μια γόνιμη εξέλιξη.

Δεν έχουμε κ'αυτό να μπαίνουμε σε περισσότερες λεπτομέρειες και θα είμασταν πολύ ευχαριστημένοι αν δεν γράφαμε τίποτε απ' αυτά δυστυχώς όμως είμασταν υποχρεωμένοι να δώσουμε μιάν απάντηση στην άπορία του κ. Πράσινου.

ΤΟ ΣΤΕΙΧΙΟΜΕΝΟ ΠΗΓΑΔΙ

M.

του μακαρίτη Ζιχαρία Φυτίλη, του άλησμόνητου διανοούμενου της Πόλης που δημοσιεύουμε σαυτό το φυλλάδιο, μ'ας είχε παραχωρηθεί από το φίλο μας από τα 1908 κείχε μένει ως σήμερα άδημοσίευτο. Το δημοσιεύουμε όπως είναι με τον ιδιαίτερο τονισμό, που μεταχειρίστηκε ο μακαρίτης σε σειρά διηγημάτων και άρθρων γλωσσικών που δημοσίευσε εκείνη την εποχή στο τυπογραφείο του Κορομηλά.

Η τονική του μεταρύθμιση είχε ενθουσιάζει τότε πολλούς και μέσα απ' όλους θυμούμαστε τον Πάλλη ο οποίος τον είχε στείλει ενθουσιαστικό γράμμα λέγοντάς τον ότι γίνεται όπαδός του στο ζήτημα αυτό. Μολαταύτα ο μεταρρυθμιστής Έλισαιός Γιανίδης, ο οποίος γνώριζε καλά το έργο του Ζαχαρία Φυτίλη, στην τονική μεταρύθμιση που προτείνει τελευταία και ή οποία είναι άπαράλλαχτη με εκείνη που μεταχειρίστηκε ο Ζαχαρίας Φυτίλης, άποφεύγει να κάμει την παραμικρότερη μνεία για το φίλο μας. Γιατί;